

سفید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
عنوان قراردادی	: اهداف، ساختار و فعالیت‌های مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی/تهیه و تنظیم: معاونت فرهنگی
عنوان و نام پدیدآور	: معاونت فرهنگی
مشخصات نشر	: تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی - معاونت فرهنگی - ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص
شابک	: 978-964-167-000-0
یادداشت	: [ویراست ۵].
موضوع	: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
موضوع	: تقریب مذاهب اسلامی.
رده‌بندی کنگره	: .:
رده‌بندی دیویی	:

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

عنوان کتاب:	سفر به ایران در راستای وحدت اسلامی
تألیف:	دکتر توفیق علی وهبه
ترجمه:	وحید عباسی
نگارش و ویرایش:	محمد نخی
ناشر:	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی - معاونت فرهنگی
نوبت چاپ:	اول ۱۳۸۹ هـ ش
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۷۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۶۷-۰۰۰-۰۰۰
آدرس:	تهران، خیابان آیت الله طالقانی، پلاک ۲۴۸، ص. پ: ۶۹۹۵-۱۵۸۷۵ تلفن ۸۸۳۲۱۴۱۲

E- mail: info@taghrib.ir

حق چاپ و نشر محفوظ

سفر به ایران

در راستای وحدت اسلامی

دکتر توفیق علی وهبه

مترجم: وحید عباسی
نگارش و ویرایش: محمد نخی

فصل چهارم: مراکز فرهنگی و علمی شهر مقدس قم

- مبحث اول: آشنایی با مرکز جهانی علوم اسلامی ۹۷
- مبحث دوم: آثار برجسته قم ۱۰۵
- مرقد [حرم مطهر] حضرت معصومه (س) ۱۰۵
- مبحث سوم: کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی ۱۱۳
- مبحث چهارم: مصحف حضرت فاطمه (س) ۱۳۹
- چاپخانه قرآن کریم ۱۴۱
- مبحث پنجم: دانشکده علوم قرآنی ۱۴۳
- مبحث ششم: مدرسه قرآن کریم ۱۴۴

فصل پنجم: دیدارها در شهر تهران

- دیدار از دانشگاه مذاهب اسلامی ۱۴۷
- دانشکده الهیات دانشگاه تهران ۱۴۹
- متن سخنان دکتر توفیق وهبه در جامعة المصطفی العالمية ۱۵۱
- خاتمه ۱۵۷
- تصاویر ۱۵۹

فهرست مطالب

- دیباچه ۷
- مقدمه ۹

فصل اول: آشنایی با جمهوری اسلامی ایران و مذهب شیعه

- آشنایی با جمهوری اسلامی ایران ۲۰
- آشنایی با مذهب جعفری [شیعه] ۲۳
- مواضع اختلاف شیعه و اهل سنت؟ ۲۸

فصل دوم: کنفرانس بین المللی انسجام و وحدت اسلامی

- کنفرانس بین المللی انسجام و وحدت اسلامی ۳۳
- مقاله ارائه شده به کنفرانس با عنوان «وحدت و تقریب مذاهب اسلامی» ۳۶

فصل سوم: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

- مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی ۷۹
- کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی ۸۲
- مراکز و دانشگاه زیر نظر مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی ۸۳
- مرکز مطالعات و تحقیقات علمی قم ۸۳
- دانشگاه مذاهب اسلامی ۸۸

و تاریخی و فرهنگی بر مبنای مطالعات اسلامی، آقای دکتر توفیق علی وهبه که به رسم نیک سلف صالح از اندیشمندان و عالمان سپهر اسلام، برای یافتن حقیقت، طی سفر به کهن سرزمین ایران، به جستار پرداخت. وی همانند بزرگان و اجله قدیم و جدید شیعه و سنی، منبع آگاهی و صدور نظر علمی خود در مورد فرق دیگر را ظواهر و گفته‌های بی‌سند دیگران بنا نهاده و با سیری در مجامع علمی و فرهنگی ایران، از نزدیک به یافته‌هایی می‌رسد که با جرئتی علمی به بیان آنها می‌پردازد.

آری نیاز است که بسان عالمان دینی قرون متقدم، فارغ از مذاهب خود در مجلس درس و بحث اندیشمندان سایر فرق، چندگاهی را زانو زده تا حقایق را از ورای حجاب‌های تعصب و نادانی به نظاره بنشینیم. اندیشیدن و اشاعه فکر عدم تعصب در مقطعی که افکار صحیح و سقیم، آگاهانه و ناآگاهانه، مسیری غیر از حقیقت را می‌پیمایند، کاری بس سخت و دشوار است، اما باید سنت گذشتگان نیک سیرت که بانی حکمت و درایت صالح و حامی کیاست جامع بودند را زنده کرد و مرز پرگهر دین را در برابر افکار سقیم و رفتار شنیع دشمنان بخرد و دوستان نابخرد، حفظ نمود.

بی‌شک گوش فرا دادن به سخنان دیگران و رفع سوء تفاهم‌ها که در اثر جهل و بی‌خبری شکل یافته، بن مایه تقریب و نزدیکی پیروان مذاهب و فرق اسلامی است و این مهم، مسیری برای نیل به وحدت امت اسلامی خواهد بود.

محمد نخی

بهمن ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هشت خورشیدی

صفر سنه یکهزار و چهارصد و سی و یک قمری

دیباچه

ستایش بی‌کران مخصوص پروردگار نیکی‌ها و آفریدگار روشنی‌هاست که گردش روز و شب و چرخش آسمان و زمین، گوشه‌ای از کرشمه بی‌انتهای خلقت بی‌منت و رحمت بی‌نقمت بارگاه ربوبی حضرتش می‌باشد.

خداوندگاری که از خزانه الطاف و لطایف صنعش، رحمت عالمیان و نور دیدگان جهانیان، حضرت خاتم پیامبران را با کلام حقیقت و میزان عدالت بر بندگان تشنه آب حیات و جاودانگی فرو فرستاد و ارادت و محبت بر آستان خاندان پاکش را اجر کوشش بی‌دریغ آن یگانه قرارداد. سپاس، خداوند بی‌همتایی را که گوناگونی رنگها و زبانها را مقدمه‌ای بر اختلاف اندیشه‌ها و آرا گذارد و دل‌های مردمان گذشته و حال و آینده را با کرم بی‌حد و رأفت سرمدش به یکدیگر نزدیک ساخت تا از پرتگاه سقوط در زوال و نیستی به پرستشگاه ابدیت رهنمون سازد.

حال مقدرات حضرت دوست بر این مقرر گشته که بندگان درگاهش با آگاهی و تفاهمی از سر دانایی برای یکی شدن در طریق عبادت و اطاعتش قدم نهند.

آنچه در پی می‌آید، ترجمه‌ای است از کتاب «زیارة إلى ایران، من أجل الوحدة و التقريب بين المذاهب الإسلامية»، به قلم نگارنده مصری، رئیس مرکز مطالعات و تحقیقات عربی، دارنده سی و پنج کتاب حقوقی

کلام عزوجل در آیه کریمه «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون» که به همین مناسبت در این کتاب به بحث درباره آن خواهیم پرداخت.

از آنجا که این سفر، اولین دیدار من از ایران بوده است، مناسب دیدم که فرصت را غنیمت شمرم و به صورت دقیق و موشکافانه آنچه را توده‌ها و اهالی اندیشه و فرهنگ اهل سنت در مورد شیعیان بدان معتقدند واکاوی نمایم که از آن جمله، مطالبی است که در پی می‌آید:

۱- وجود قرآنی مخالف با قرآن عثمانی که در اقصا نقاط جهان و در بین اکثریت مسلمانان به اسم مصحف فاطمه، معروف است.

۲- ایجاد تحریف در قرآن موجود (عثمانی) و اضافه کردن ۲ سوره به آن به نحوی که قرآن شیعیان ۱۱۶ سوره داشته، در حالی که قرآن اهل سنت و سایر مسلمانان ۱۱۴ سوره دارد.

۳- سب [دشنام] یاران و اصحاب پیامبر اکرم(ص) در سخنرانیها، کتابها و نزد مردم عادی، علمای شیعه و در مراکز تحقیقاتی و آموزشی و تدریس این موارد در مدارس شیعیان.

۴- بحث و بررسی در مورد آنچه که در مراسم‌های خاص شیعیان از جمله روز عاشورا و عزاداری امام حسین(ع) اتفاق می‌افتد و عدم نهدی و نفی آن از سوی علما و فقهای شیعه.

۵- دشنام به اهل سنت، تکفیر و نجس شمردن آنها.

و حرفهای اینچنینی دیگر...

لذا مناسب یافتیم که در راه جستجو و در نهایت دستیابی به قرآن مورد اشاره به بازار چاپ و فروش قرآن کریم در ایران رفته و همچنین به بازدید مراکز تحقیقاتی و مطالعاتی اسلامی، دانشگاهها و آموزشکده‌ها پرداخته و در آنجا با عالمان و صاحبان اندیشه در مورد این مسائل و

مقدمه:

احمدلله لحمده، و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور أنفسنا و من سیئات أعمالنا، من ینهدی الله فلا مضل له، و من یضلل فلا هادی له، و أشهد أن لا إله الا الله و أن محمداً رسول الله. و نصلی علی خیر خلقه و خاتم رسله سیدنا محمد النبی الامی و علی آله و صحبه وسلم.

[چندی پیش] دعوتی از سوی رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی جمهوری اسلامی ایران برای شرکت در دومین کنفرانس بین‌المللی علمای شیعه و سنی با عنوان «انسجام اسلامی: چالشها و راهکارها» دریافت کردم که در پاسخ به این دعوت، مقاله‌ای با عنوان «وحدت و تقریب مذاهب اسلامی» نگارش کرده و در این کنفرانس بزرگ و مهم که در تاریخ ۲۳-۲۴/۱۰/۲۰۰۸ [۱ و ۲ آبانماه ۱۳۸۶] به ریاست حضرت آیت الله محمد علی تسخیری، دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برپا شد، شرکت نمودم، که از طرف هیئت علمی کنفرانس به ریاست سومین نشست کاری اجلاس در روز سه شنبه ۲۳/۱۰/۲۰۰۸ انتخاب شده بودم.

در این کنفرانس که بیش از ۱۵۰ اندیشمند و متفکر مسلمان از ۵۰ کشور جهان شرکت کرده بودند، پیرامون موضوع‌هایی همچون ارائه تلاشهای علمی، اسلامی و بین‌المللی جهت تأکید بر ضرورت همبستگی و وحدت بین مسلمانان و کنار نهادن اختلافات و تعصبات بر مبنای آیه کریمه «واعتصموا بحبل الله جمیعاً ولا تفرقوا» و جامه عمل پوشاندن به

آنچه برای مسلمانان مهم است به بحث و تبادل نظر بنشینیم.

با مردم عادی در کوچه و بازار، مدارس، مساجد، صفوف نماز جماعت و دانشگاهها گفتگو کرده و پیرامون آنچه در مورد [عقاید] شیعیان شایع بوده و گفته شده به تحقیق و بررسی پرداختم.

دیدار من از ایران با حضور در دو شهر تهران و قم نه روز به طول انجامید که در این میان باشبکه‌های تلویزیونی، رادیو، مجلات و روزنامه‌های زیادی مصاحبه کرده و در تعدادی از دانشگاهها و دانشکده‌ها به ایراد سخن پرداخته که استقبال گرم و پرشور مردم از من به قدری دوستانه و برادرانه بود که گویی من و این مردم از سالها قبل یکدیگر را می‌شناختیم.

خوانندگان محترم، در ادامه از عکسهای موجود در این کتاب میزان عشقی را که مردم ایران به برادران مسلمان خود نثار می‌کنند، بیشتر از کلمات موجود خواهند یافت زیرا کلمات هیچ گاه توانایی بیان امور معنوی و احساسی را ندارند.

اما در مورد سوالات موجود درباره شیعیان، هیچ چیزی که تأیید کننده این شایعات باشد را نیافتم. دشنام به اصحاب پیامبر در سخنرانیها، نشستها و در بین مردم، وجود خارجی ندارد، البته در برخی سایتهای اینترنتی که توسط متعصبین جاهل هدایت می‌شوند چند مورد دیدم در حالی که مراجع عظام تقلید در ایران فتاوی مبنی بر حرمت دشنام و لعن به اصحاب رسول اکرم(ص) و خلفای راشدین را صادر کرده‌اند؛ البته این قضیه نیازمند تلاشی پیگیر تا رسیدن به نتایج مورد نظر می‌باشد.

در ادامه به اهل سنت و شیعیان می‌گویم که ابوبکر صدیق (رض) که برخی از متعصبین وی را دشنام می‌دهند، جد امام جعفر صادق(ع) بوده

است درحالی که این سوال پیش می‌آید که چگونه برخی به خود جرئت دشنام به جد امام خود را می‌دهند؟
و چه زیبا گفته است امام شافعی که: «فقط شخص جاهل، تعصب می‌ورزد».

اما در مورد دشنام به اهل سنت و نجس شمردن آنها توسط شیعه، آنچه قابل ذکر است این که نه از علمای شیعه و نه از خواص و عوام مردم در ایران چیزی نشنیدم، در حالی که شیعیان در مسیر اعلام طهارت اهل کتاب از جمله یهودی و مسیحی گام برمی‌دارند و آنها را نجس نمی‌شمرند چگونه این موضوع را برای فرقه‌ای از مسلمانان روا می‌دارند؟

برخی از علمای شیعه در این مورد کتابهایی نوشته‌اند و مطالعاتی در این موضوع انجام داده‌اند که از جمله این بزرگان دوست عزیزم حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد حسن زمانی می‌باشد که کتاب بزرگی در موضوع طهارت اهل کتاب به زبان فارسی نوشته است که بنا به درخواست ایشان این کتاب ارزشمند را به عربی ترجمه کرده‌ام.

بعد از بازگشت به مصر، نوهام خانم دکتر می‌عبدالمولی از من پرسید: پدر بزرگ آیا قرآن شیعه که دارای ۱۱۶ سوره است را دیدی؟ من وی را قانع کردم که آنچه را در این مورد از شبکه‌های ماهواره‌ای مخالف ایران و برخی علما شنیده‌ای کلامی ناصواب می‌باشد که پایه و اساسی ندارد و قرآن آنها همان قرآن ماست که هیچ کم و زیادی ندارد و این حرفها همه زیاده گوئیهای بی‌اساس و مغرضانه است.

اما جواب بقیه سوالات به صورت متناوب در فصلهای مختلف این کتاب ذکر خواهد شد اما ضروری است قبل از اتمام مقدمه کتاب، نکات ذیل را یادآور شوم:

اول: هنگامی که جهت شرکت در کنفرانس «انسجام اسلامی، چالشها و راهکارها» به ایران آمدم، در افتتاحیه این کنفرانس با برخی از علمای شهر قم و همچنین با آقای علی رضایی از کارمندان وزارت خارجه آشنا شدم که از ایشان در مورد دعوتی که از من برای بازدید از مرکز جهانی علوم اسلامی^۱ در قم شده بود و چگونگی مسافرت به آنجا سوال کردم؛ و ایشان با گشاده‌رویی و مهربانی بسیار، مرا تا مرکز مذکور همراهی کردند.

همچنین در دومین روز کنفرانس آقای حجت الله جودکی رایزن فرهنگی سابق جمهوری اسلامی ایران در قاهره را دیدم و با توجه به آشنایی قبلی با ایشان از این دیدار بسیار خوشحال شدم، آقای جودکی نیز تا پایان کنفرانس مرا همراهی کرد و در صبح روز پنجشنبه [۲۰۰۸/۱۰/۲۵] من، آقای جودکی و آقای علی‌رضایی به قم رفتیم.

در بدو ورود با عده زیادی از علمای مرکز جهانی علوم اسلامی و حوزه علمیه قم که برای استقبال من آمده بودند روبرو شدم، این استقبال گرم و پرشور حکایت از حاکمیت روح اخوت و برادری بین مسلمانان داشت. سپس با همراهی استقبال کنندگان به سالن سخنرانی که در آن نشستی پیرامون گفتگوی اسلام و مسیحیت بود رفتم و در برخی از جلسات این نشست شرکت کردم.

بعد از این نشست در جلسه‌ای که جهت اعضای ستاد نشست برپا شده بود و رئیس مرکز جهانی علوم اسلامی و تعدادی نیز از علمای حوزه علمیه قم در آن حضور داشتند، مشارکت کردم و در آن به بحث‌هایی در مورد ضرورت گفتگوی بین ادیان آسمانی از جمله

۱ - مدتی است که این مرکز به «جامعة المصطفی العالمية» تغییر نام داده است.

همزیستی مسالمت‌آمیز و روابط حسنه بین ملل اسلامی و دولتهای آنها پرداختیم.

در اینجا لازم می‌بینم یکبار دیگر از استقبالهای پرشور و میزبانی گرم مردم و علمای قم تشکر کنم.

دوم: مرکز جهانی علوم اسلامی قم به ریاست حجت الاسلام والمسلمین دکتر اعرافی، برنامه‌ای جامع و کامل برای بازدید من از موسسات علمی، آموزشی و مذهبی ترتیب داد که جای تشکر و تقدیر فراوان دارد. در تمام مراحل بازدید اینجانب از مراکز، دکتر صادق کعبی مدیر اجرایی هیئت امنای مرکز جهانی علوم اسلامی، با تحمل مشکلات و سختی‌های موجود با جدیت و تلاش بسیار از سپیده دم صبح تا انتهای شب با من همراه بود و در طول این همراهی با نیک خلقی و صفای باطن، بهترین همراه و رفیق من بود؛ گویی که ما دو نفر از سالیان قبل یکدیگر را می‌شناختیم که در اینجا جا دارد از ایشان تشکر کنم.

سوم: طی دیداری که از کتابخانه آیت الله مرعشی داشتم - از بزرگترین کتابخانه‌های موجود در جهان اسلام و شامل نسخه‌های خطی فراوانی که پس از کتابخانه‌های مصر و ترکیه سومین کتابخانه بزرگ می‌باشد - من در آنجا از وجود بسیاری از نسخه‌های خطی آگاه شده و تشکر خود را از تلاش‌های مستمر مسئولین آن ابراز کردم که در ادامه کتاب بخشی مرتبط با کتابخانه آیت الله مرعشی را خواهم آورد. در پایان این دیدار خواستار همکاری این مرکز با کتابخانه‌های بزرگ جهان اسلام از جمله کتابخانه اسکندریه، دارالکتب مصر، کتابخانه دانشگاه الازهر در زمینه تبادل نسخه‌های خطی و فیلمهای موجود شدم.

چهارم: روز جمعه در مراسم نماز جمعه در حرم حضرت

معصومه(س) شرکت کردم و شب هنگام حرم آن حضرت را زیارت کرده و برای ایشان و آیت الله العظمی بروجردی از طلایه‌داران تقریب مذاهب اسلامی فاتحه قرائت کردم.

و نکته قابل ذکر اینکه در طی شرکت در خطبه‌های نماز جمعه شیعیان در ایران هیچ گونه جانبداری و تعصب نسبت به شیعه و تبلیغ برضد اهل سنت ندیدم. و بعد از آن در نماز جماعت مراکز علمی و [اسایر] مراکزی که از آنها بازدید کردم به صورت مستمر شرکت کردم و هیچ گاه کینه و عداوتی در بین شیعیان نسبت به اهل سنت ندیدم و آنچه را مشاهده کردم چیزی جز اخوت و برادری نبود.

پنجم: روز سه شنبه [۲۰۰۸/۱۰/۳۰] برنامه دیدار دو روزه از شهر قم و مراکز علمی، فرهنگی و دینی آن به پایان رسیده و من به تهران بازگشتم تا برنامه بازدید از دانشگاه مذاهب اسلامی و دانشکده الهیات دانشگاه تهران را دنبال نمایم.

ششم: حجت الاسلام و المسلمین دکتر زمانی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در قاهره^۱ جهت سفر من به ایران بسیار تلاش کردند که در اینجا لازم می‌دانم از ایشان تشکر کنم.

هفتم: همسر مهربانم، همیشه در کنارم بود و علی‌رغم مریضی طولانی مدتش که بسیار وی را اذیت می‌کرد، صبح‌گاه چهارشنبه [۲۰۰۷/۱۰/۳۱] برای بازگشت من بیدار مانده بود و پس از شنیدن دستاوردهای سفرم بسیار خوشحال شد، ولی اراده الهی براین بنا شده بود که در نوامبر ۲۰۰۷ به جوار ملکوتی خدای تبارک و تعالی بروم؛ روحش شاد و یادش گرامی باد.

۱ - ایشان در زمان تألیف کتاب، رایزن فرهنگی ایران در مصر بودند.

در پایان علت نگارش این کتاب را چیزی جز ادای دین خود به مراکز علمی، فرهنگی و دینی ایران نمی‌دانم تا خواننده محترم آن بر حقایق علمی و دینی در جمهوری اسلامی ایران آگاهی یابد.

«والله من وراء القصد هو ولینا و نعم النصیر»

توفیق علی وهبه

سفید

فصل اول

**آشنایی با
جمهوری اسلامی ایران
و مذهب شیعه**

اشاره کرد که در ادامه به فعالیت برخی از آنها خواهیم پرداخت. کشور ایران یکی از ریشه‌دارترین و اصیلترین کشورهای جهان می‌باشد که مهد تمدن فارسی در قدیم بوده و بعد از طلوع [آفتاب] اسلام در این کشور تمدن اسلامی را در برگرفت و تا به امروز که حامل مشعل تمدن بوده، اصالت فرهنگی و تمدنی خود را حفظ کرده و آنرا ادامه داده است.

موقعیت جغرافیایی:

ایران در نیم کره شمالی زمین و در جنوب غربی آسیا واقع شده است که مساحت آن حدود ۱/۶۴۸/۰۰۰ کیلومتر مربع می‌باشد.

جمعیت:

[هم اکنون] جمعیت ایران حدود ۷۵ میلیون نفر تخمین زده می‌شود و طبق آخرین سرشماری که در سال ۲۰۰۱ میلادی بوده است جمعیت آن ۶۵ میلیون نفر بوده که یک سوم این جمعیت در مناطق شمالی و غربی ایران زندگی می‌کنند. جامعه ایرانی، جوان است. جوانان کمتر از ۲۰ سال، نصف جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند و تعداد متولدین پسر ۱۰۳ در برابر ۱۰۰ متولد دختر است.

۶۰ درصد جمعیت ایران در شهرها و بقیه مردم در مناطق روستایی زندگی می‌کنند.

کشور ایران یکی از معدود کشورهایی است که اقوام مختلف آریایی مخصوصاً فارس‌ها را در سرزمین خود جای داده است و این اقوام از

فصل اول

آشنایی با جمهوری اسلامی ایران و مذهب شیعه

مصر و ایران از کشورهای بزرگ اسلامی به‌شمار می‌آیند که هر کدام دارای تمدنی اصیل و قدیمی می‌باشند و این تمدن، هزاران سال قبل از اسلام در این کشورها پدید آمده است.

سپس اسلام به این دو کشور داخل شد و تمدن اسلامی در تمام زوایای زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و علمی آنها آشکار گردید و جای تمدن کهن ایران و مصر را گرفت.

همچنان که گفتیم ایران از بزرگترین کشورهای اسلامی به‌شمار می‌رود که نقش سرنوشت ساز و تعیین کننده‌ای در خدمت به اسلام و مسلمین را ایفا می‌کند و در جهت دعوت به وحدت و انسجام مسلمانان و تقریب بین مذاهب تلاشهایی را انجام می‌دهد. سالانه در ایران کنفرانسهای متعددی جهت دعوت به وحدت و تقریب مذاهب اسلامی برپا می‌گردد که سازمانها و مجامع علمی متعددی در این زمینه فعالیت دارند که از آن جمله می‌توان به مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و مرکز جهانی علوم اسلامی و...

حدود ۳۵۰۰ سال قبل دارای زندگی مسالمت آمیزی با هم می‌باشند، که هر قومی با لهجه محلی خود صحبت می‌کند؛ از جمله این اقوام می‌توان به فارس، کرد، لر، ترک، بلوچ و... اشاره کرد.

زبان:

زبان و خط رسمی مردم در ایران، فارسی است و زبان خارجی متداول انگلیسی است و این در حالی است که زبان عربی در کنار زبان فارسی و مخصوصاً در برخی مناطق از جمله شهر مقدس قم بخوبی در بحثهای علمی استفاده می‌شود.

نظام سیاسی:

حکومت در ایران جمهوری اسلامی است که رئیس جمهور، اعضای مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای شهر و اعضای مجلس خبرگان به صورت مستقیم توسط مردم در انتخاباتی آزاد، برگزیده می‌شوند. ارکان حکومت از ۳ قوه مجریه، مقننه و قضائیه تشکیل می‌شود که هر قوه به صورت مستقیم و بدون دخالت قوای دیگر وظایف خویش را انجام می‌دهند.

تقسیمات اداری:

ایران شامل ۲۸ استان^۱ و ۲۵۷ شهرستان است که اداره مسائل سیاسی و اداری هر استان توسط استاندار صورت می‌گیرد و هر

۱ - هم اکنون تعداد استانهای ایران به عدد ۳۰ رسیده است.

شهرستان هم دارای یک فرماندار است. همچنین مسئولیت امور اجرایی و عمرانی در هرشهری بر عهده شورای آن شهر می‌باشد که این مسئله در مورد اداره امور بخش‌ها و روستاها نیز صادق است.

پوشش مردم:

با نگاه به گذشته تاریخی ایرانیان در عصر پیش از اسلام و در عصر اسلامی درمی‌یابیم که مردم ایران هیچ‌گاه به فرهنگ برهنگی و غربی توجه نکرده است و توجه به پوشش کامل، از سجایای اخلاقی و اسلامی این مردم به‌شمار می‌رود. آنچنانکه رعایت حجاب کامل برای زنان در ایران واجب می‌باشد.

دین رسمی:

دین رسمی اسلام است و احکام اسلامی منبع و ملاک قانون اساسی و قوانین جاری در جمهوری اسلامی ایران است. مسلمانان در ایران ۹۹ درصد جمعیت را تشکیل می‌دهند که از این میزان، حدود ۶۰ میلیون نفر شیعه جعفری می‌باشند و حدود ۱۵ میلیون نفر از کل جمعیت ایران نیز اهل سنت هستند که پیرو مذاهب شافعی و حنفی می‌باشند. اقلیتهای دینی در ایران، حدود ۱ درصد از جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند که حدود ۷۵۰ هزار نفر بوده و شامل مسیحیت، یهودیت و زرتشتی می‌باشند و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حقوق آنها را رعایت کرده است و به شعائر دینی آنها اهمیت می‌دهد.

اصول اسلام در بین همه مذاهب اسلامی از جمله شیعه و سنی یکسان است و هیچ اختلاف اصولی بین آنها وجود ندارد و اختلاف موجود بین آنها در جزئیات و فروع مذاهب است که علما و متفکرین اسلامی در مورد این اختلافات جزئی و فرعی موضوعی به نام تقریب را پیش کشیده‌اند که در ادامه کتاب بیشتر در این مورد صحبت خواهیم کرد.

مذهب جعفری [شیعه]

تعریف لغوی شیعه به معنای پیروان و یاران یک نفر است که جمع آن شیع و اشیاع است. اما لفظ شیعه از نظر اصطلاحی شامل گروهی از مردم می‌باشد که پیروی از یک یا دو نفر از خود را بکنند و این اسم برای مذکر و مؤنث به صورت یکسان و یک معنی به کار می‌رود و به‌طور کلی این اسم بر پیروان امام علی بن ابی طالب (ع) گفته می‌شود، چنانکه هرگاه لفظ شیعه به کار می‌رود، منظور پیروان ایشان می‌باشد. از امام اشعری روایت شده است که: شیعه کسانی هستند که از امام علی (ع) پیروی می‌کنند و وی را بر سایر اصحاب پیامبر اکرم (ص) مقدم می‌دارند، همچنان که جرجانی گفته است: شیعه کسانی هستند که از امام علی (ع) پیروی می‌کنند و معتقدند که وی بعد از وفات رسول اکرم (ص)، امام اول می‌باشد و سلسله امامت از وی و نسل او بیرون نمی‌رود. هسته اولیه شیعه گروهی از مردم بودند که بعد از وفات پیامبر (ص)، اهل بیت (ع) را شایسته‌ترین مردم برای خلافت و جانشینی ایشان می‌دانستند و اولی‌ترین اهل بیت از دیدگاه آنها حضرت عباس عموی

پیامبر و امام علی پسر عموی پیامبر بود که حضرت علی را اولی‌تر از حضرت عباس می‌دانند. سپس طرفداران شیعه در زمان خلافت حضرت علی (ع) و در زمان بروز جنگهایی که بین وی و معاویه صورت گرفت زیاد شد؛ در آن زمان عقایدی به نام عقاید شیعه و سنی وجود نداشت و مسلمانان همه به صورت گروهی واحد به کتاب خدا و سنت پیامبر اکرم (ص) عمل می‌کردند که پس از فوت نبی اکرم (ص) فرق و مذاهب اسلامی از جمله شیعه، سنی، ظاهریه و... ایجاد شد که شیعه در مکتب علمی و دینی خود به ائمه اطهار (ع) اقتدا کرد. پرفسور هانری کربن، شرق شناسی فرانسوی و استاد فلسفه دانشگاه سوربن، در مورد عقاید شیعه می‌گوید: فکر می‌کنم که مذهب شیعه تنها مذهبی است که بر روابط الهی بین خالق و مخلوق [استمرار هدایت بعد از پیامبر] جهت هدایت انسان تا ابد باقی مانده است.

در عقیده شیعه، ولایت همچنان به صورت زنده و مستمر پابرجاست اما در دین یهود، این رابطه با آمدن انسانی بزرگ به نام موسی (ع) خاتمه یافت و پیامبری عیسی مسیح (ع) و حضرت محمد (ص) را بعد از پیامبر خود انکار کردند و همچنین مسیحیت، نبوت را با نام حضرت عیسی مسیح (ع) ختم کردند و اهل سنت نیز رابطه هدایت و ولایت را با وفات پیامبر (ص) تمام شده می‌دانند.

مذهب شیعه تنها مذهبی است که در کنار اعتقاد به ختم نبوت با آمدن پیامبر اکرم (ص)، بر این باور است که رابطه هدایت بین خالق و مخلوق بعد از رسول اکرم (ص) نیز در حال استمرار و تکامل است.

شیعه فرقه‌ای از فرق اسلامی است که همانند اهل سنت دارای روش

فقهی مخصوص به خود می‌باشد. شیعه دارای دو گروه منحرف و معتدل می‌باشد و کسانی که بر مثنی تعادل هستند، پیروان فرقه‌های منحرف را از خود دور ساخته‌اند از جمله فرقه‌های معتدله می‌توان به: امامیه (جعفری) و زیدی‌ها اشاره کرد.

پیروان شیعه در علوم و بحث‌های دینی خود به آنچه که از ائمه اهل بیت برجای مانده است، تکیه و اعتماد دارد و شیعه جعفری که منسوب به امام جعفر صادق (ع) است، فقه خود را از ایشان گرفته است که این مکتب فقهی هم اکنون در دانشگاه الازهر در کنار سایر مکاتب اهل سنت تدریس می‌شود.

زیدیه

اما پیروان مذهب زیدی، فقه خود را از امام زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب (ع) گرفته‌اند و فرزندان حضرت فاطمه (س) را تنها وارثان امامت می‌دانند که پیروی از آنها واجب بوده و ریشه امامت در غیر از این خاندان نیست. در مذهب زیدیه، امامت مفضول جایز است و بدین روی مشکل بحث خلافت آنچنانکه امامیه معتقدند که علی (ع) از خلفای قبلی خود اولی به خلافت بوده را حل کرده‌اند.

همچنانکه زید گفته است: حضرت علی (ع)، برترین صحابه پیامبر بود که خلافت را بنا بر مصالح دینی به ابوبکر واگذار کرد.

امام جعفر صادق (ع)

شایان ذکر است که امام جعفر صادق (ع)، استاد امام ابوحنیفه و امام مالک ابن انس بوده‌اند و این به معنی آن است که اصل و اساس دو

مذهب شیعی و سنی یکسان می‌باشد و امام جعفر صادق (ع)، امام شیعیان و استاد امام مالک بن انس و امام ابوحنیفه بوده‌اند. و ادر ادامه این مسیر [امام شافعی نیز از محضر امام مالک بن انس و امام احمد بن حنبل از محضر امام شافعی علوم را فرا گرفته‌اند. مذاهب پنج گانه اصلی این چنین است که می‌بینیم. منبع و اساس فقه اسلامی همان قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (ص) بوده و ائمه مذاهب چهارگانه اهل سنت همگی به صورت مستقیم یا با واسطه شاگرد امام جعفر صادق (ع) بوده‌اند.

امام مالک در مورد استاد خود [امام جعفر صادق (ع)] اینچنین شهادت می‌دهد: جعفر بن محمد را در حالی که متبسم و خندان بود دیدم، آن گاه که نام پیامبر اکرم (ص) برده می‌شد، رنگ صورت ایشان زرد می‌شد، همیشه با طهارت و وضو بود، بجز در جایگاه خود سخن نمی‌گفت: از دانشمندان زاهد که ترس از خدا دارند به شمار می‌رفت و هرگاه به ملاقات وی می‌رفتم، بالش و متکای خود را پشت من می‌گذاشت.

امام جعفر صادق (ع) در تاریخ اسلام و جهان تنها شخصیتی بود که بر اساس مبادی فقهی، دینی، اجتماعی و اقتصادی ایشان دولتهای بزرگی بنا نهاده شدند؛ از جمله آنها دولت فاطمیان در مصر بود که از بزرگترین دولتهایی بود که تاریخ به خود دید تا جایی که خلافت آنها از اقیانوس اطلس تا خلیج سوئز امتداد یافت. بی شک اگر در مقابل ترکها شکست نمی‌خوردند پرچم حکومت خود را کوههای هیمالیادر میانه آسیا برمی‌افراشتند.

و این در حالی است که کل دنیا به دولت فاطمیان در قاهره که بعد از پیروزی آنها بر مصر بنا شد، مدیون است.

و اما مسلمانان به خاطر وجود دانشگاه الازهر که باعث حفظ و حراست از قرآن کریم و سنت نبوی(ص) و زبان عربی و همه علوم گشته است به آنها مدیون است و فاطمیون آن را جهت گسترش مذهب شیعی ایجاد کردند که بعد از شکست آنها به کرسی علمی اهل سنت تبدیل گردید.

بعد از صدور فتوای شجاعانه شیخ اسبق الازهر، شیخ محمود شلتوت مبنی بر جواز تقلید از مذهب جعفری، تدریس فقه شیعی به این دانشگاه بازگشت همچنانکه مجلس اعلی اسلامی مصر که زیر نظر وزارت اوقاف می باشد در دهه ۶۰ قرن بیستم، موسوعه فقه اسلامی را تألیف کرد که در آن موضوعات و بحثهایی از مذهب شیعه در کنار سایر مذاهب اسلامی همچون حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی، زیدی، اباضیه و ظاهری آورده است.

در این راستا، مجلس مورد اشاره کتابها و منشورات بسیاری را در مورد تقریب مذاهب اسلامی منتشر کرده است.

حکومت های دیگری نیز براساس فقه و تعالیم امام جعفر صادق(ص) در ایران بر پا شد و نیز تعداد قابل ملاحظه ای از پیروان این مذهب [تشیع] در عراق، هند، پاکستان، یمن، افغانستان، آسیای میانه، لبنان، سوریه، مناطق شرقی عربستان و همچنین در اروپا، آمریکا و کشورهای مختلف می باشند.

امام صادق(ع)، امامی است که نشان بارز و برجسته علومی می باشند

که بر آن عالم است و با قدرت علمی خویش آن مبنای علمی را ترسیم کرده است، او صدای رسای همه گفتمانهاست که عمر خود را در راه جهاد علمی طی نمود و این مهمترین شاخصه زندگانی انسان است.

قلمرو جغرافیایی شیعیان:

تمرکز اصلی شیعه امامیه در حال حاضر در ایران، عراق، آذربایجان و بحرین است. در ضمن تعداد قابل ملاحظه ای نیز در کویت و لبنان، مناطقی از قطیف، احساء، مدینه منوره در عربستان سعودی، مسقط و منطقه باطنه در عمان و بقیه کشورهای خلیج فارس و افغانستان و هند و کشورهای آسیایی زندگی می کنند. همچنین شیعه اسماعیلیه در نجران عربستان سعودی و شبه قاره هند و شیعه زیدیه در یمن زندگی می کنند.

مواضع اختلاف شیعه و اهل سنت؟

شیعه و سنی مسلمانانی یکتا پرستند که اصول دینی مشترک داشته و اختلاف موجود بین آنان در فروع دین و مباحث فقهی است. مسلمانان تا هنگامی که خداوند یکتا را می پرستند و از پیامبر اکرم (ص) پیروی کرده و به سوی یک قبله نماز می خوانند و همگی به دور خانه خدا طواف می کنند و روزه می گیرند و زکات می پردازند، همگی در اصول دین مشترکند و در پس آن اگر در فروع دین اختلافی باشد، جای هیچ نگرانی نیست.

بزرگان، اساتید و عالمان در گذشته گفته اند «بعضی از ما برخی دیگر

را بر آنچه که در آنها اتفاق نظر داریم یعنی اصول دین کمک می‌کنیم و در آنچه که با هم اختلاف داریم «فروع دین» همدیگر را معذور می‌دانیم». کشورهای استعمارگر و دشمنان اسلام سعی در گسترش فتنه و ایجاد اختلاف بین مسلمانان دارند. آنان درگیریهای طایفه‌ای و اختلافات مذهبی و فقهی موجود بین مسلمانان را برای از بین بردن اتحاد آنها تبلیغ می‌کنند و این در حالی است که حکیمان و اندیشه‌ورانی از فرزندان امت اسلامی تمام تلاش خود را در جهت وحدت و تقریب مذاهب اسلامی به کار می‌گیرند و همواره ندای وحدت و تقریب بین مذاهب را سر می‌دهند که در پی این تلاش، پنجاه سال قبل دارالتقریب در مصر ایجاد شد و در ایران مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و در مغرب نیز مرکزی ایجاد شد که همگی دعوت به تقریب میان مذاهب اسلامی و وحدت امت اسلامی را وظیفه اصلی خود می‌دانند. این در حالی است که در بین کتب شیعه و سنی مطالبی علیه طرف مقابل و حتی علیه اصل اسلام وجود دارد که یا مطالبی ضعیف‌اند یا از جنس روایات اسرائیلیات، که مردم عامی و ساده لوح نسبت به آن آگاهی یافته و آنرا جزء فرهنگ خود دانسته و به این واسطه آن را اساس دین خود می‌پندارند، در صورتی که هیچ یک از این مطالب مورد اطمینان و وثوق نمی‌باشد. به همین جهت ما، همگان را به تفکر و بازبینی در موارد اختلافی و راه یافته در کتب فقهی که با قرآن کریم و سنت نبوی (ص) مخالف است، دعوت می‌کنیم که این مسئله ضرورتی قطعی می‌نماید.

ما امتی متحد هستیم که دارای فرهنگ والا می‌باشد بنابراین بر همه

ما واجب و ضروری است که با تحریف منابع مبارزه کنیم تا نسل بعدی از فرهنگ و دین یگانه که همگان را به عشق، گذشت، گفتگو و حسن تعامل با دیگران (چه مسلمان و چه غیرمسلمان) فرا می‌خواند، برخوردار گردد.

همچنانکه خداوند متعال می‌فرماید: "كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتُ اللَّهِ أَكْرَمُ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامِ" - شما نیکوترین امتی هستید که قیام کردند که (برای اصلاح بشر) مردم را به نیکوکاری وادار کنند و از بدکاری بازدارند و ایمان به خدا آورند و اگر اهل کتاب (همه) ایمان آورند بر آنان (در عالم) چیزی بهتر از آن نبود لیکن برخی از آنها با ایمان و بیشترشان فاسق و بدکارند.^۱ و درجایی دیگر می‌فرماید: "إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ" - اینک طریقه واحد و دین یگانه شما آیین پاک اسلام است و من یکتا پروردگار و آفریننده شما هستم پس تنها مرا پرستش کنید.^۲ که از بارزهای وحدت مسلمانان، قرار گرفتن همه آنها در نمازی واحد و سر خضوع فرود آوردن به درگاه الهی است. باشد که خداوند همه مسلمانان را به آنچه که صلاح و خیر امت اسلامی در آن است، هدایت نماید.

۱ - قرآن، آل عمران، ۱۱۰.

۲ - قرآن، انبیاء، ۹۲.

سفید

فصل دوم

**کنفرانس بین المللی
انسجام و وحدت اسلامی**

دکتر وهبه زحیلی از سوریه، فهیمی هویدی از مصر، دکتر ابراهیم جعفری، عبدالطیف الهمیم و شیخ حیدر اسدی از عراق و دکتر زهیر المحمید از کویت و فیلین بلیف از بلغارستان حضور داشتند.

من نیز در این کنفرانس به دعوت رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی حضور یافتم و مقاله خود را با عنوان «وحدت و تقریب مذاهب اسلامی» ارائه کردم که در این مقاله به ضرورت همکاری و تعاون بین مسلمانان و اهمیت نقش فرهنگ در مسئله تقریب پرداختم و توضیح دادم که ممکن است برای یک ملت شکست سیاسی، نظامی و اقتصادی پیش آید ولی این ملت هیچ‌گاه شکست فرهنگی نمی‌خورد. امت اسلامی دارای فرهنگ پیوسته و جاودانه‌ای در طول تاریخ اسلام است که حاصل آن کتب زیادی در حوزه‌های فقه، اصول، تفسیر، حدیث، شعر و ادبیات و شاخه‌های مختلف علم بوده و کشورهای اروپایی از آنها استفاده کرده و بر آن افزوده و یا آن را به چالش کشیده و ما باید شاخه‌هایی بر آن علوم اضافه کنیم و دوباره سیادت و برتری علمی جهان را مانند گذشته به دست آوریم.

همچنین در مقاله خود بر ضرورت مسئله تقریب مذاهب اسلامی تأکید و بیان کردم که اصول اسلام در بین همه مذاهب اسلامی یکسان است و اختلاف موجود در موضوعات فقهی است که ما را با بحث اجتهاد مواجه نموده؛ اجتهادی که فقه را پویا و به روز و متناسب با زمان و مکان کرده است.

در این کنفرانس بیانیه مهمی صادر شد که در آن بر وحدت

فصل دوم

کنفرانس بین المللی انسجام و وحدت اسلامی

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در تهران حدود ۱۵۰ نفر از دانشمندان و متفکرین جهان اسلام از کشورهای مختلف دنیا را برای شرکت در دومین کنفرانس بین‌المللی با شعار انسجام اسلامی، در تاریخ ۲۴ و ۲۵/۱۰/۲۰۰۸ م برابر با ۱۱-۱۲ شوال ۱۴۲۸ هجری دعوت کرد که با شرکت این افراد از بیش از ۵۰ کشور اسلامی و غیر اسلامی، بحث «انسجام ملی، چالش‌های فراروی و راه‌حلهای آن» پی‌گیری شد.

در این کنفرانس که به ریاست حضرت آیت الله تسخیری، دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برپا شد بسیاری از شخصیت‌های بارز و بزرگ ایرانی و غیرایرانی از جمله دکتر حداد عادل، رئیس [وقت] مجلس شورای اسلامی، منوچهر متکی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، آیت الله واعظ زاده خراسانی، مولوی نذیر احمد سلامی، دکتر صباح زنگنه مشاور بین الملل رئیس [وقت] قوه قضائیه، صادق المهدی نخست وزیر سابق سودان و آیت الله آصف محسنی از افغانستان، حجت‌الاسلام والمسلمین حسن صفار از علمای بزرگ شیعه عربستان،

مسلمانان به عنوان اصل مهمی از اصول اسلام و رکن اساسی ثبات جامعه اسلامی و نیاز ضروری برای رویارویی با دشمنان دین اسلام تأکید شد.

در این بیانیه همچنین به اهداف آمریکا در تضعیف اراده مسلمانان در مقابل با استکبار داشته و اعطای فرصت به اسرائیل جهت بازسازی خود بعد از شکست سنگین در برابر حزب الله لبنان اشاره شد.

این بیانیه به مسئولیت علمای اسلام از همه فرق اسلامی در قبال این اعمال غیر انسانی که از هر زمان دیگری سنگین تر شده پرداخت و خواستار تلاش آنها برای ایجاد روشهای مؤثر جهت مقابله با توطئه‌های استکبار شد.

علمای شرکت کننده با تأکید بر وحدت مسلمانان، کشف عوامل فتنه و اختلاف و تفرقه رابه عنوان بحث اصلی مطرح کردند و خواستار توجه علمای جهان اسلام به این مسئله و برخورد با مسببین [ایجاد] اختلاف شدند.

بیانیه در ادامه، خواستار اعلام انزجار علمای اسلام از حرمت شکنی و تجاوز به مال و جان مسلمین و هرگونه توهین به معتقدات پیروان مذاهب اسلامی شد.

اندیشمندان اسلامی همچنین در بیانیه خود، هرگونه تأخیر در اجرای برنامه‌های طراحی شده در مورد وحدت و انسجام امت اسلامی را جایز ندانسته و در پایان خواستار تشکیل دبیرخانه دائمی کنفرانس با ترکیب علمای شیعه و سنی از سراسر جهان برای پی‌گیری قضایای مطرح شده در این کنفرانس و یافتن راه حل‌های آن شدند. زیرا که

مسائل مطرح شده دارای اهمیت بسزایی می‌باشند که علمای اسلام لازم است آنرا جزئی از وظایف خود بدانند و در این زمینه تلاش زیادی را مبذول دارند.

بعد از اتمام کار کنفرانس بنا به دعوت حجت الاسلام و المسلمین دکتر اعرافی، رئیس مرکز جهانی علوم اسلامی به بازدید از مراکز مهم اسلامی و دانشگاهی شهر قم پرداختم که این دیدارها عروزی به طول انجامید و طی آن من در بسیاری از دیدارها و نشستها حضور یافته و به سخنرانی پرداختم که در ادامه کتاب به آن اشاره می‌شود.

مقاله ارائه شده به کنفرانس با عنوان «وحدت و تقریب مذاهب اسلامی»

امت اسلامی امروزه رویاروی یورش ددمنشانه‌ای گاه به صورت ایجاد شک و تردید در اصول مسلم و شالوده‌های اسلامی و گاهی به شکل توهین و اهانت به پیامبراعظم اسلام (صلی الله علیه و آله وسلم) و قرآن کریم و یا به صورت شیخون فکری - فرهنگی و گاهی نیز با توطئه‌ها و دسیسه‌هایی برای تفرقه‌افکنی میان امت و کشورهای اسلامی است که از سوی کین‌توزان صلیبی غرب در اروپا و آمریکا رهبری می‌شود.

آنها در این راه شیوه‌های گوناگون و ابزارهای مختلفی به کار می‌گیرند؛ از جمله انتشار کتابهای فراوان که اینک با یاری گرفتن از شبکه جهانی اطلاعات (اینترنت) کار پخش و اثرگذاری آنها بسی بیشتر شده و تعداد این گونه کتاب‌ها از مرز دوهزار کتاب نیز فراتر رفته و جملگی متضمن توهین به اعتقادات مسلمانان و ایجاد تردید در اصول

مسلم دینی ایشان و ایجاد شبهه و پخش اباطیل گوناگونی پیرامون اسلام و اصول آن است^۱ و اخیرا نیز اعلام شده که "اندونزی" تعداد هفت میلیون کتاب درسی را که در آنها شبهات و اباطیلی علیه اسلام بود، مصادره کرده است.

سایت‌های ضداسلامی در شبکه اینترنت نیز آنقدر پرشمارند که به دشواری می‌توان آنها را [بطور فردی] دنبال کرد و نیازمند کمیته‌های [تخصصی] برای پاسخ و ردّ اباطیل و شبهات آنهاست؛ آنان در داخل جوامع اسلامی، شیاطینی از جنس انسان دارند که همچون سرطان نهانی به درون جسم امت اسلامی نفوذ کرده و به‌جان این امت افتاده‌اند. این شیطانها از گروههای مختلفی بوده و یکسان نیستند ولی هدف واحدی یعنی ضدیت با اسلام، آنانرا وحدت می‌بخشد. از جمله اینان لائیک‌ها، کمونیست‌ها، منکران سنت، متعصبان نادان و اندیشمندانی که پیروان فرق و مذاهب اسلامی را بی‌هیچ سند و دلیلی تکفیر می‌کنند، می‌باشند.

همه این لشکریان انبوه در خارج و داخل هدف واحدی دارند که آن توطئه چینی علیه اسلام و مسلمانان است.

علاوه بر دشمنی و کین‌توزی و ایجاد شک و شبهه، کار بی‌وقفه و مستمری از سوی محافل استکبار و استعمار جهانی و صهیونیسم در راستای تفرقه‌افکنی و تشتت مسلمانان و فراخوانی به شعله‌ور ساختن

۱ - ما کتابی را با همکاری دوست خود "دکتر احمد عبدالرحیم السایح" در پاسخ به دشمنی‌های غرب با اسلام و استهزای پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) با عنوان: "محمد رسول الله - انا کفیناک المستهزئین"، منتشر ساختیم.

فتنه‌های فرقه‌ای و تعصب‌های مذهبی و برانگیختن نعره‌های نژادی در جریان است تا امت اسلامی را در ضعف و پراکندگی و تشتت نگاه دارند و دشمنان بتوانند یکی یکی بر آنها چیره شوند و از ثروت‌ها و مواد خام آنها به سود صنایع خویش بهره‌برداری نمایند و به دشمن صهیونیستی امکان دهند تا همچون خاری در قلب جهان عرب و اسلام باقی بماند.

سیاست استکبار و استعمار آمریکا در پی تحقق دو هدف زیر است:

۱- بقای امت اسلامی به صورت ضعیف و پراکنده و چیرگی بر نفت و مواد خام به سود "ایالات متحده آمریکا" و کشورهای غربی.

۲- تضمین بقای اسرائیل.

و این همان چیزی است که "ریچارد نیکسون" رئیس جمهوری اسبق آمریکا در کتاب خود "فرصت پیش آمده" به صراحت از آن یاد کرده و رؤسای جمهوری آمریکا یکی پس از دیگری، آنرا مدنظر قرار داده و اجرا می‌کنند.

این امر ما را به وحدت کلمه و اتحاد و کوشش در جهت تحقق وحدت امت، وحدت نیرومندی که مجد و عظمت را به اسلام بازگرداند و تمدن آنرا گسترش بخشد و آینده تابناکی برای فرزندانش فراهم آورد و در بنای جامعه جهانی مبتنی بر عدالت و صلح و احترام به حقوق بشر و با توکل به خداوند تعالی یاری رساند، فرامی‌خواند. توکل بر خداوند متعال به معنای توجه به علل و اسباب است؛ ما نباید در این میان کوتاهی کنیم و دنیا را به دیگران واگذاریم تا آنها به پیشرفت و ترقی برسند و ما مسلمانان عقب بمانیم و از دنیا کناره‌گیری کنیم و به انتظار

فرج، برای خود زندگی‌ای حاشیه‌ای و طفیلی داشته باشیم؛ ما باید بکوشیم و تلاش کنیم و این سخن گهربار پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) را آویزه گوش قرار دهیم که فرمود: «خردمندی ورز و توکل کن.»

”توکل“ یعنی کار و کوشش و تلاش و رویارویی برای بنای جامعه‌ای نیرومند و پیشرفته، آنگونه که خداوند متعال خود در قرآن کریم فرموده است: «وَأَبْتَعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَفْسِيكَ مِنَ الدُّنْيَا»^۱ (و در آنچه خداوند به تو داده است، سرای واپسین را بجوی و بهره خود از این جهان را (هم) فراموش مکن).

و یا این فرموده پیامبر گرامی ما (صلی الله علیه و آله وسلم): «در دنیای خود چنان زندگی کن که گویی تا ابد زنده‌ای و برای آخرت خویش چنان کار کن که گویی فردا از دنیا می‌روی.»

یورش‌های خصمانه:

آنچه کاملاً روشن است اینکه اسلام از همان آغاز دعوت خود با جنگ وحشیانه و مقاومت شدید و مخالفت خشونت‌باری روبرو شد؛ این رویارویی به صورت ایجاد شک و تردید در دین و نشر شبهات و اباطیلی پیامون آن و ممانعت مردم از پذیرش اسلام از راه تشویق و تهدید و... و حتی به‌کارگیری انواع وسایل شکنجه برای پیشگیری از گسترش دین خدا بود.

این رویارویی به برافروختن جنگ‌های پیاپی از سوی دشمنان و اتحاد همه نیروهای دشمن برای جنگ با مسلمانان و کوشش برای زدن ریشه دین و پراکندن مردم از پیرامون پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) منجر گردید.

قرآن به شبهاتی که مشرکان پیرامون اسلام و شخص پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) برمی‌انگیختند قاطعانه پاسخ می‌گفت و اباطیل آنانرا رد می‌کرد و تردیدها را از میان می‌برد؛ پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) هرگز آغازگر جنگ با کفار و مشرکان نبود؛ آنها خود جنگ را آغاز می‌کردند و تا توانستند دشمنان اسلام را گردهم می‌آوردند تا جبهه نیرومندی را تشکیل دهند و بر محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) و پیروانش چیره شوند.

به رغم اینکه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) با نرمخویی و مهربانی و خوش‌زبانی با آنان سخن می‌گفت و با منطق و خردمندانه برخورد می‌کرد و استدلالهای قوی ارائه می‌داد، آنها گوش‌های خود را پنبه کردند و تکبر ورزیدند و در برابر خدا و دین خدا ایستادند.

نبرد میان حق و باطل به صورت جنگ فکری با جنگ نظامی ادامه یافت، سردمداران باطل و به رغم اینکه قرآن - زمانی که پاسخ اسلاف دروغگوی ایشان را داد - همه دلایل آنان را رد کرد و تمامی فتنه‌انگیزی‌های ایشان را برملا ساخت، در طول زمان هرگز دست از ترویج اباطیل خود و ایجاد تردید در عقاید مسلمانان نشستند.

مواضع اهل کتاب نسبت به اسلام، تفاوتی با مواضع کفار و مشرکان

نداشت، آنها نیز در برابر اسلام ایستادند و به وسایل و راههای گوناگون با آن جنگیدند و از آن مهمتر اینکه مشرکان را روسفید کردند و می‌خواستند نشان دهند که آنها بر مؤمنان برتری دارند و به اصطلاح هدایت یافته‌ترند. خداوند متعال می‌فرماید: «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا»^۱ (آیا به کسانی که بهره‌ای (اندک) از کتاب آسمانی داده شده است، ننگریسته‌ای که چگونه به "جبت" و "طاغوت" ایمان دارند و درباره کافران می‌گویند که اینان رهیافته‌تر از مؤمنانند؟!)

اسلام بطلان عقاید ایشان و تعدیل و تحریف و تزویرهایی را که در آن اعمال کرده بودند، روشن ساخت تا مگر عقل و اندیشه آنان را بیدار سازد و در مورد این موارد باطل به اندیشه روند ولی آنها بر همین باطل پای فشردند و بر کفر و عناد خویش اصرار ورزیدند و گمان بردند که می‌توانند اسلام را شکست دهند و آنرا درهم بشکنند.

جنگ دشمنان اسلام همچنان برافروخته و یورش‌های آن تاکنون و به وسایل گوناگون و با به‌کارگیری جدیدترین فناوری‌های روز از جمله اینترنت و کانالهای ماهواره‌ای و سایت‌های الکترونیکی و غیره در حمله علیه اسلام و ایجاد شبهه و پخش اباطیلی پیرامون آن، ادامه دارد. در همین راستا اینترنت پر از هزاران کتاب زهرآگین و خصمانه علیه اسلام در کنار شمار بی‌حد و حصر کتابهای چاپی و روزنامه‌ها و مجلات به زبانهای گوناگون است.

جنگ‌های نظامی هم مطرح است و مگر جنگ‌های صلیبی و استعماری و جنگ‌های جدیدی که علیه اسلام برافروخته شده‌اند را فراموش کرده‌ایم؟

کسانی که در دوران کنونی در غرب به اسلام توهین روا می‌دارند از پیروان فرقه واحدی نیستند ولی دشمنی آنان [غربی‌ها] از همه فرقه‌ها و مذاهب دینی و دولت‌های ایشان نشئت می‌گیرد. اینان به رغم اختلاف‌های دینی و مذهبی که با یکدیگر دارند و گاه همدیگر را تکفیر هم می‌کنند، در دشمنی با اسلام اتفاق نظر دارند و بر این اساس یورش ددمنشانه علیه اسلام، یورش همه جانبه و عمومی است.

این نادانان نمی‌دانند که خداوند خود نگاهبان و حافظ دین خود تا روز قیامت و زمانی است که مردم به پیشگاه او درمی‌آیند؛ خداوند می‌فرماید: «إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ»^۱ (بی‌گمان ما خود، قرآن را فرو فرستاده‌ایم و به یقین ما نگاهبان آن خواهیم بود).

آنها هرچقدر بکوشند و تلاش بورزند و شبهه افکنی کنند به چیزی جز سراب نمی‌رسند؛ خداوند متعال حرف اول و آخر را در این آیه بیان فرموده است: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»^۲ (ما پیامبران خویش و مؤمنان را در زندگی این جهان و در روزی که گواهان (به گواهی) برخیزند یاری می‌کنیم.) و نیز فرموده است: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ

وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا^۱ (اوست که پیامبرش را با رهنمود و دین راستین فرستاد تا آنرا بر همه دین‌ها برتری دهد و خداوند، گواه کفایت کننده است).

شبهه افکنی‌ها

"هانس کونگ"^۲ می‌گوید: «دیدگاه رایج در غرب نسبت به اسلام عبارت از این بود که اعتقادی نادرست و تحریف عمدی حقیقت و آمیخته‌ای از خشونت و شهوت است» و در مورد پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) نیز گفته می‌شود که او یک فریبکار و در واقع مسیح دروغین است. در برابر، مسیحیت را به عنوان تنها دین ایده‌آل که متضمن حقیقت مطلق و صلح و عشق و عفاف و پاکدامنی است، تصویر می‌کردند.

هدف آنها از این مشوش‌سازی عمدی چهره اسلام و دیگر ادیان، حمایت از پیروان دین خویش در برابر تأثیر از ادیان دیگر بود.

به رغم اینکه در ایام مسیحیت قرون وسطی، نسبت به تمدن پیشرفته اسلامی و فلسفه و علوم پزشکی آن و نیز نیروی اقتصادی و نظامی اسلام، شیفتگی زیادی وجود داشت به‌گونه‌ای که وجود دانشمندی مسیحی چون: "توماک اکوینی" بدون [دانشمندان مسلمان] غیرممکن می‌نمود. چنین شیفتگی با آغاز دوره رنسانس ناپدید گردید و

۱ - قرآن، فتح، ۲۸.

۲ - "دکتر هانس کونگ" روحانی دینی کاتولیک و رئیس مرکز مطالعات ادیان در دانشگاه آلمان و دارای اندیشه‌های معتدلانه و به‌دور از تعصب است.

دشمنی با هرآنچه عربی - اسلامی بود، شدت گرفت و با پیدایش ترک‌ها در اروپا افزایش هم پیدا کرد و بلافاصله پس از گسترش اسلام در "ونیز" در سال ۱۵۳۰ میلادی، قرآن به آتش کشیده شد.

"لوتر" بنیانگذار کلیسای پروتستان (متوفی ۱۵۴۶ میلادی) در پی ترجمه قرآن - البته تنها برای حمله به آن - برآمد و زمانی که در قرن هجدهم، عصر روشنگری آغاز گردید گرایش به آشتی با اسلام آغاز شد. تصویر اسلام از نظر "یوحنا دمشقی" (۷۴۹-۶۷۵ میلادی) کفر تحریف شده‌ای از مسیحیت به‌شمار می‌رفت که حتماً باید تغییر پیدا می‌کرد.

اسلام به گفته "ولیفرد کانتوبل"، مسیحیان را به یاد اصل خود می‌انداخت و "پاول شفاترنا" در کتاب (درس‌هایی از قرآن برای مسیحیان) می‌گوید که اسلام تصورات یهودی در دین مسیحیت را باز می‌گرداند.

بسیاری از علمای مسیحی برآنند که اسلام، ادامه تکاملی دین یهود و مسیحیت است. بسیاری از مسیحیان معتقد به برائت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) از همه اتهام‌های وارد به وی هستند و برآنند که او بسیاری از اصول دین مسیحیت را حفظ کرده است. ولی شگفت اینجاست که این پژوهش‌ها و نتایج علمی تاکنون برای خود مسیحیان نیز ناشناخته مانده است.

این مؤلف هرگز زیربار بازگشت به جدل مسیحی علیه اسلام با ایراد افترا و تحریف و تشویش علیه آن نمی‌رود و می‌گوید: «ما مسیحیان باید

تصورات خویش از محمد(صلی الله علیه و آله وسلم) را تصحیح کنیم و احکام نادرست برخاسته از کین توزی علیه اسلام را به کناری نهمیم. کتاب مقدس [مسیحیان] به وجود پیامبر پس از "حضرت عیسی" (علیه السلام) اعتراف داشت ولی این اعتراف با آغاز قرنهای دوم و سوم میلادی پنهان گردید ولی این امر نباید توجیه کننده انکار محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) باشد.»

البته آرزوهای نویسنده در تصحیح دیدگاههای مسیحیان نسبت به محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) و نفی بازگشت به جدل مسیحی علیه اسلام و ایراد تهمت و افترا و تحریف و تشویش هرگز از سوی بسیاری از گروههای مسیحیان با استقبال روبرو نگردید.

همچنان سالانه هزاران کتاب در سرتاسر جهان در راستای ایجاد تردید در اسلام و انتشار شبهاتی پیرامون آن منتشر می شود و علاوه بر آن اینک بیش از دوهزار جلد کتاب در شبکه جهانی اطلاعات (اینترنت) جای گرفته و صدها سایت تنها به یورش علیه اسلام می پردازند و حتی خود همین نویسنده را نیز کلیسا به دلیل ابراز چنین اندیشه‌هایی طرد کرده است.

یکی از پژوهشگران یادآور شده است: «مبشران مسیحی و دیگر دشمنان اسلام در فاصله سالهای ۱۸۵۰م. تاکنون بیش از یکصد هزار جلد کتاب علیه اسلام نگاشته‌اند تا مگر مسلمانان را از آن برهاند یعنی که این فعالیت‌های شبهه‌ناک همگی متوجه پیروان اسلام (مسلمانان) است، موارد گمراه کننده‌ای که برای غیرمسلمانان و برای پیشگیری از

گسترش اسلام در میان آنها منتشر می‌گردد را نیز باید به این لیست افزود.»

علاوه بر همه اینها باید کانالهای تلویزیونی ماهواره‌ای را که ویژه حمله علیه اسلام و پخش اباطیلی پیرامون آن در نظر گرفته شده‌اند و نیز جمعیت و گروههای تبشیری مشکوکی که در شرق و غرب جهان در گشت و گذارند و بیشتر کشورهای اسلامی را هدف قرار داده و به لحاظ مادی و معنوی از [طرف] کشورهای قدرتمند و سلطه‌جوی جهان حمایت می‌شوند، به این لشکریان ضد اسلام افزود. همچنانکه مطبوعات غربی نیز همواره مشوه ساختن چهره اسلام و اهانت به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) را آماج خود قرار داده که از جمله می‌توان به آنچه روزنامه دانمارکی "بولاندس پست" ارگان رسمی حزب حاکم این کشور در توهین شرم‌آور به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) در فاصله ماه سپتامبر ۲۰۰۵م. منتشر ساخت، اشاره کرد. به رغم واکنش‌های خشم‌آلود مسلمانان در کشورهای اسلامی، این روزنامه به حملات خود علیه اسلام ادامه داد و تصاویر کاریکاتوری بیشتری از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) منتشر کرد و این یورش از "دانمارک" به دیگر کشورها از جمله "نروژ"، "آلمان"، "فرانسه" و "نیوزیلند" نیز سرایت کرد.

در آلمان، مقامات این کشور در ایالت "فورتمبرک" از ابتدای ژانویه ۲۰۰۶ میلادی قانونی را در مجلس گذراندند که مسلمانانی را که در پی دست یابی به تابعیت آلمانی هستند وادار به پاسخ‌گویی به لیستی

متشکل از بیست پرسشی می‌کند که آنرا "آزمون وجدان" می‌نامند؛ این پرسشنامه تنها در مورد مسلمانان و دقیقاً شهروندان کشورهای "سازمان کنفرانس اسلامی" مطرح است و هرکس پاسخ‌های نادرستی به آنها بدهد، به تابعیت آلمانی دست نخواهد یافت.

شگفت اینکه بیشتر این پرسش‌ها، در تضاد آشکار با اصول دین اسلام قرار دارند و هدف از آنها کنارگذاشتن دین از سوی مسلمانان است از جمله: موافقت با ازدواج دختر مسلمان خود با مرد غیرمسلمان و اجازه دادن فرزندان به هم‌جنس‌گرایی و اینکه آنرا در شمار آزادی‌های فردی وی قلمداد کنند و یا آزادی انتقاد از ادیان (و البته منظور دین اسلام است) و یا شرکت دختران در فعالیت‌های مدرسه‌ای و بویژه شنا و یا اجازه به زنان برای دربر کردن پوشش زنان آلمانی و یا آزادی تغییر دین از اسلام به ادیان دیگر.

همچنانکه روشن است این پرسش‌ها حتی با قانون اساسی آلمان و با ساده‌ترین اصول حقوق بشر هم در تعارض است و وادار ساختن تنها مسلمانان در گذراندن چنین آزمونی با اولین ماده از قانون اساسی آلمان که در بند اول آن آمده است: «همه افراد در برابر قانون برابرند.» و نیز با بند سوم آن که می‌گوید: «تبعیض میان افراد به دلیل جنس، نژاد، زبان، وطن، اصل یا عقیده یا دیدگاه‌های دینی و سیاسی آنها جایز نیست»، در تعارض آشکار قرار دارد.

این پرسش‌ها همچنین با باورهای انسان و کرامت و آزادی و حقوق اساسی وی هم منافات دارند؛ زیرا به اعتقادات مسلمان و پرسش از

اندیشه‌ها و وجدان و عادات و سنت‌ها و روابطش با همسر و فرزندان مربوط می‌گردد و نه تنها با قانون اساسی آلمان که حقوق و کرامت و برابری انسان با دیگران و نفی هرگونه تبعیض را تأیید کرده، مغایرت دارد بلکه با همه قواعد دینی جهان و تمامی قوانین اساسی کشورها و اساسنامه سازمانهای بین‌المللی و بویژه آنچه مربوط به حقوق بشر می‌شود هم مابینت آشکاری دارد.

آنچه که حزب دموکرات مسیحی نه تنها در ایالت "فورتمبرگ" بلکه در تمامی ایالت‌های آلمان که این حزب در آن قدرت را به دست دارد انجام می‌دهد، حکایت از آن دارد که آنچه اتفاق افتاده است، تصادفی نیست و در چارچوب راهکار کاملاً روشنی است که براساس آن تنها زمانی مسلمانان را می‌پذیرند که از شالوده‌های اصلی دین خود صرف‌نظر کنند علاوه بر اینها برخی مقامات و نویسندگان در کشورهای غیراسلامی مواضع خصمانه‌ای علیه اسلام و مسلمانان اتخاذ می‌کنند.

موضع پاپ واتیکان، هنوز هم فراموشمان نشده است؛ او به اسلام و پیامبر اسلام افترا بست و وقتی از وی خواسته شد عذرخواهی کند، توجهی به خواست‌های مسلمانان نکرد و این در حالی است که او بدون درخواست کسی همواره در حرف و عمل نسبت به اسرائیل، همدلی و همراهی نشان می‌دهد. این مواضع و دیگر مواضع مربوط به دشمنان اسلام، جملگی برخاسته از ضعف و زبونی امت است؛ ما طی مقاله‌ای درباره موضوع گیری پاپ که در روزنامه "اخبار العالم" - که افتخار ریاست شورای سردبیری آنرا برعهده داریم - منتشر ساختیم. از موضع زبوانه مسلمانان انتقاد کردیم و خواستار وحدت کلمه و ایستادگی متحدانه

امت اسلامی در رویارویی با هرآنچه به اسلام و مسلمانان اهانت می‌کند، گشتیم و مقاله را با این بیت شعر به پایان رساندیم:

اگر [وحدت کلمه و اتحاد] وجود داشته باشد کبوتر می‌تواند بریک میخ چوبی نیز تخم گذارد.

و چنانچه نباشد، روبهان بر شیران پادشاهی می‌کنند!!

وحدت راه رستاخیز و مسیر پیروزی بر دشمنان است.

برای رویارویی با خطراتی که امت اسلامی را از درون و برون فراگرفته است باید امت وحدت کلمه داشته باشد و صف خود را متحد گرداند تا بتواند از پس لشکریان دشمن برآید؛ ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که در جهان جایی جز برای قدرتمندان وجود ندارد.

هیچ فرد منصفی منکر آن نیست که بخش‌هایی از امت اسلامی امروزه گرفتار ضعف و زبونی و عقب‌ماندگی و تفرقه است.

اسلام از دو سو در محاصره است: داخلی و خارجی

در جبهه داخلی از سوی کسانی که با تفسیر و تأویل‌های خارج از اسلام ناب و متضاد با ضرورت‌های دین، در برابر آن ایستاده‌اند.

و در جبهه خارجی از سوی دشمنان دین و این امت شامل کشورها و گروه‌ها و افرادی است که شمارشان نیز بسیار است؛ اینان در مورد اسلام شبهه افکنی می‌کنند و اباطیلی را علیه اسلام ترویج می‌کنند و دین را متهم به عقب‌ماندگی، تعصب و تروریسم می‌کنند که جملگی در جریان آن هستند و بر هیچ یک از شما پوشیده نیست و پیش از این به بخش‌هایی از آن اشاره کردیم.

امت اسلامی گرفتار رنج و بحرانی است که جز با مراجعه به کتاب

خدای متعال (قرآن مجید) و سنت پیامبر گرامی‌اش (صلی الله علیه و آله وسلم)، راه برون رفتی از آن ندارد.

ما نیازمند وحدت و بیداری اسلامی آگاهانه‌ای هستیم که از جنبه‌های سازنده استفاده کند و جنبه‌های منفی را به کناری نهد و مجد و عظمت و کرامت را به امت اسلامی بازگرداند و زیانهای برخاسته از حرکت‌های خصمانه علیه اسلام در داخل و خارج را خنثی سازد.

بیداری مطلوب اسلامی باید پیش از وحدت و بسترساز آن باشد و خشونت و تعصب و فرقه‌گرایی را به یک سو نهد و امت را بی‌هیچ خشونت و افراط‌گرایی به راه درست و به دین خود بازگرداند تا واقعا مصداق بارز این آیه قرآنی در توصیف امت اسلامی گردد که فرموده است: «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ»^۱ (شما بهترین گروهی بوده‌اید که (به عنوان نمونه) برای مردم پدید آورده‌اند که به کار پسندیده فرمان می‌دهید و از کار ناپسند بازمی‌دارید و به خداوند ایمان دارید).

از موارد نهی از منکر نیز مبارزه با گروه‌های منحرفی است که دارای اندیشه و باورهای ویرانگر و تروریستی‌اند و جامعه را تکفیر می‌کنند و فرمان به قتل مخالفین می‌دهند و اموال مسلمانان و غیرمسلمانان را [برای خود] حلال می‌شمارند.

این کار جز با بازگشت به کتاب خدا و سنت رسول خدا و به‌دور از هرگونه خشونت و تعصب و افراطی و تنها با توسل به میانه‌روی و اعتدال اسلامی امکان‌پذیر نیست.

بیداری اسلامی

بیداری بر دو نوع است: بیداری فرد و بیداری امت

بیداری فرد: به معنای بیداری عقل و قلب و جان یعنی خیزش آنها از غفلت و رهسپاری در راه درست و راستی است که دین بدان فرمان می‌دهد و دوری جستن از هر آنچه خداوند متعال و پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) از آن نهی کرده‌اند و اینکه در این راه، پشت و پناه و راهنما و رهنمون وی کتاب خداوند متعال (قرآن کریم) و سنت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) باشد.

بیداری امت به مفهوم بازیابی آگاهی و توجه به آنست. امت‌ها نیز همچون افراد بر اثر فشارها و عوامل داخلی یا هیپنوتیزم دشمنان و گروههای مسلط خارجی یا آنهایی که مترصد سلطه‌جویی بر آن در راستای خدمت به منافع و اهداف خود - که مسلماً در تضاد با مصالح اهداف امت قرار دارد - دچار عدم هوشیاری می‌شوند.

بیداری اسلامی مبتنی بر دو شالوده است:

یکم: کتاب خدا.

دوم: سنت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم).

بیداری مطلوب اسلامی در حال حاضر بیداری همه جانبه و در تمامی عرصه‌ها اعم از اندیشه، اراده، عمل، علم، تعلیم، اقتصاد، صنعت، کشاورزی و نیروی نظامی... است تا مجد و عظمت امت بدان بازگردانده شود و تبدیل به نیروی مؤثر و فعالی در عرصه سیاست بین‌المللی و روابط انسانی و نیز در تعامل با کشورهای کوچک و بزرگ دنیا گردد.

اسلام هرگز نمی‌پذیرد که کشورهای اسلامی همچون گذشته، مرکزی برای استعمارگران و دشمنان مغول و تاتار و صلیبی و صهیونیست و دیگران شود؛ مسلمانان در گذشته گرفتاری‌های بسیار بزرگی داشتند و دچار تزلزل‌های شدیدی شدند ولی زمانی که هشیار گشتند و خیزش کردند و امت از خواب خود بیدار شدند توانستند تمامی دشمنان را شکست دهند. این امت تنها با قدرت و همبستگی و وحدت صف و هدف بود که توانست از آن خواب بیدار شود؛ این امر نیز جز با ایمان و بازگشت به دین خدا و توکل بر او میسر نگردید.

بیداری و خیزشی که منجر به پیروزی امت در بسیاری از عرصه‌های کارزار خود شد از سوی مردان بزرگ و یگانه‌ای رهبری گردید که خود زاینده این امت بودند و شمارشان نیز بسیار بود و امت اسلامی نیز از پروراندن چنین مردانی در هر زمان و دوره‌ای ناتوان نیست.

ما نیازمند آنیم که در رویایی با مسائل سرنوشتی امت و در مواجهه با جریانهای الحادی داخلی و خارجی و فرهنگ‌های از بیرون آمده‌ای که از هرسو ما را تهدید می‌کنند، انگیزه‌های حماسی داشته باشیم.

نقش علما و مؤسسات علمی در فراخوان به وحدت اسلامی

علمای دین، رهبران معتدل امت و متمسکان به کتاب خدا و سنت رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) و پرچمدار فراخوان به عشق و تسامح و دوستی و محبت هستند؛ آنها نسبت به هیچکدام از پیروان طوایف اسلامی کینه‌ای ندارند و با حکمت و اندرز نیکو و در پیروی از

آیه قرآنی زیر، دیگران را به خداوند فرامی خوانند: «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ»^۱ (مردم را به راه پروردگارت با حکمت و پند نیکو فراخوان و با آنان با روشی که بهتر باشد، چالش بورز. بی گمان پروردگارت به آن کس که از راه وی بیراه شده داناتر است و او به رهیافتگان داناتر است).

از این روست که در میان آنان [رهبران]، منحرف یا افراطی یا تروریست نمی‌بابیم، آنها قلب تپنده این امت و صاحبان اندیشه میانه‌روی، تسامح و محبت و مهربانی‌اند.

علمای اسلام شایستگی رهبری کشتی نجات امت را در این برهه حساس و دشواری که [دشمنان] به دنبال غارت و چپاول کشورهای اسلامی هستند و می‌خواهند ریشه باورها و دین آنها را بزنند، دارند؛ زیرا دشمنان به خوبی می‌دانند که این دین است که امت را وحدت می‌بخشد و آنرا به ساحل نجات می‌رساند.

”برنارد لوئیس“ خاورشناس آمریکایی معاصر می‌گوید: «ممکن است یک کشور اسلامی با تجاوز یا اشغال نظامی ساقط شود و از میان برود ولی جامعه چنین کشوری، در معاملات و روابط میان خود ای بسا برای دهها سال در چارچوب قوانین اسلامی باقی خواهد ماند تا سرانجام دولت جدیدی شکل بگیرد؛ این تجربه کشورهای اسلامی است که برای دهها سال زیر یوغ استعمار زندگی کردند.»

بنابراین علما و مراکز و مجامع دینی هستند که شبهات تروریست‌ها و متعصبان و دشمنان خدا را دفع می‌کنند و کوس رسوایی اباطیل آنانرا می‌زنند؛ آنها همان گروه معتدل و رهنمونی است که باید پیشقدم شوند و کار تبلیغی و روشنگرانه را رهبری کنند.

آنها اهل [عبادت] خدا و اهل [اطاعت از] رسول خدایند و پای‌بند به کتاب خدا و سنت رسول خدا(صلی الله علیه و آله وسلم) می‌باشند.

آنها حاملان پرچم حقیقتی هستند که سلف صالح ما (رضوان الله تعالی علیهم) بر دوش داشتند و در کمال بصیرت و آگاهی به سوی خداوند متعال فرامی‌خوانند و در این راستا فرمان خداوند متعال و فرمان رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) را اجرا می‌کنند.

اسلام، پیروان خود را به مهربانی فرامی‌خواند و معلوم نیست چرا این متعصبان و خشک‌اندیشان، اندیشه‌های افراطی و بسیار دور از اسلام واقعی و صحیح دارند؛ جامعه را اصلاح نمی‌نماید و تنها آشوب و وحشت و بیم میان مردم را گسترش می‌دهد؛ آنها اصول دین و شالوده‌هایی را که بر پایه ارزش‌های دینی و انسانی سترگ و مبتنی بر محبت و عدالت و صلح و تسامح قرار دارند، ویران می‌کنند.

ما نور را در اختیار داریم و آنها می‌خواهند در تاریکی زندگی کنیم. آنها این‌را درک نمی‌کنند؛ روح امت ما اسلام است و جز به این دین زندگی نمی‌کند و جز آن، خاستگاهی ندارد و جز براساس آن وحدتی شکل نمی‌گیرد و جز زیر پرچم آن، پیروزی‌ای رقم نمی‌خورد.

علما و نهادهای دینی وظیفه دارند مفاهیم خطای دیگران را در

داخل و خارج تصحیح کنند و گرایش فکری آنان را تعدیل نمایند، این کار جز با بیداری عمومی اسلامی به رهبری علمای امت، شدنی نیست زیرا خداوند متعال خود در قرآن مجید فرموده است: «فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»^۱ (... اما چرا از هر گروه ایشان، دسته‌ای رهسپار نمی‌گردند تا نسبت به دین آگاه شوند و چون نزد قوم خود بازآمدند آنها را بیم دهند باشد که بپرهیزند).

گفتیم که امت اسلامی در معرض یورش‌های ددمنشانه و توطئه‌های ردیلانه و دسیسه‌های حساب‌شده‌ای از سوی دشمنان قسم خورده چه از سوی داخل و آنهایی است که اجماع امت را رها کرده و به‌دنبال شک و شبهه در باورهای مردم و گسترش شبهات و اباطیل و افتراها علیه عقاید و شرایع اسلامی هستند یا از سوی دشمنان خارجی یعنی کشورهای استعماری و استکبار جهانی که همواره مشوق فرقه‌گرایی و فتنه‌انگیزی و توطئه‌چینی و ایجاد اختلاف میان کشورهای اسلامی و میان فرقه‌ها و مذاهب اسلامی با برافروختن آتش فتنه‌های جنگ سنی و شیعه و میان خود اهل سنت و از آنجا ایجاد کینه و نفرت میان همدیگر هستند.

در این حالت پیوندهای جامعه می‌گسلد و نیروی آن تضعیف می‌گردد و گرفتار مسائل حزبی می‌شود تا دشمنان به راحتی بتوانند یکی یکی کشورهای اسلامی را از پای درآورند و منابع و مواد اولیه آنها را به یغما برند و همچون بختک بر آن سوار شوند تا هرگز نتوانند خود را

از زیر سلطه آن خارج کنند تا سرانجام به صورت بازار گرمی برای بازرگانی و کالاهای آنها باشند و خود در رده عقب‌مانده‌ترین کشورها، به تکفیر و تفسیق و تبذیر یکدیگر مشغول باشند.

اگر امت اسلامی در پی وحدت بخشیدن به صفوف و توحید کلمه خود باشد و همچون صف واحدی در راستای بنای دولت قدرتمند و باعظمتی قرار گیرد که در جهان از موقعیت برجسته‌ای برخوردار باشد، دشمنان قسم خورده هزاران مانع بر سر راهش قرار می‌دهند و آنرا با مشکلات فرقه‌ای، ملی و تعصب‌های مذهبی مشغول می‌دارند تا همواره به صورت کشورهای کوچک و ضعیف، باقی بماند.

وحدت اسلامی راه خیزش امت

پیش از این، مقاله‌ای درباره تحقق وحدت اسلامی در شرایط معاصر و در عرصه‌های گوناگون زندگی نگاشتیم تا زمینه‌ای برای وحدت همه جانبه اسلامی و در جهت تحقق فرمان الهی در این آیه شریفه قلمداد گردد: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون»^۱ (به راستی این امت شماست، امتی یگانه و من پروردگار شمایم بنابراین مرا پرستید).

در آن مقاله بر عرصه‌های فرهنگی انگشت گذاردیم؛ زیرا فرهنگ اسلامی باید خاستگاه اصلی شکل‌گیری یک دولت اسلامی به‌مثابه زیربنای وحدت امت باشد. ممکن است امت اسلامی به لحاظ نظامی شکست بخورد و یا به لحاظ سیاسی و اقتصادی ضعیف شود ولی از نظر

ادبی و فرهنگی و در عرصه علوم قرآنی و حدیث نبوی یا در شعر و فنون ادبی و هنرهای تجسمی و علوم طبیعی و ابتکارات جدید و... همچنان پایدار و استوار باقی می‌ماند.

جنبه‌های فرهنگی، پایدار در برابر چالش‌ها و رمز وحدت این امت است و این امر به چند دلیل است:

یکم: مهمترین و عمده‌ترین سرچشمه فرهنگ اسلامی کتاب خدا یعنی قرآن کریم است و امت اسلامی تا هنگامی که پای‌بند کتاب خدا باشد و آنرا سرمشق و مقتدای خود قرار دهد و بدان عمل کند و دستور زندگی‌اش سازد و اجرایش کند، عزت و پیشرفت و تعالی را از آن خود کرده است.

دوم: سرچشمه بعدی، سنت پیامبر اعظم (صلوات الله و سلامه علیه) است.

سوم: و سرانجام سرچشمه سوم، میراث گرانبهای اسلامی و فقه و علمی است که نیاکان ما به ارث گذارده‌اند و اروپا طی قرون وسطی از آن بهره گرفت و بسیاری از آنها را ترجمه کرد و پیشرفت و رنسانس خود را مدیون آنهاست.

مهمترین عرصه‌های فرهنگی عبارتند از: زبان، دین، سنت‌ها و ارزش‌ها و اخلاق و هنرها و احکام و بسیاری موارد دیگر.

این جنبه فرهنگی است که وجدان خلقها و اندیشه آنها را تشکیل می‌دهد و مهمترین ویژگی و شاخص ملت‌هاست؛ استعمار جهانی به سرکردگی ایالات متحده آمریکا در پی متفرق ساختن جهان اسلام و

تقسیم آن به واحدهای کوچک نژادی از جمله عرب، بربر، کرد، ترکمن، سیاهپوست یا واحدهای فرقه‌ای همچون سنی، شیعه، اسلامی، قبطی و... است.

استعمار به دنبال تفرقه‌افکنی و ایجاد اختلاف میان کشورهاست ولی با همه این احوال، دروازه‌ای وجود دارد که دشمنان هرگز نمی‌توانند از آنجا وارد شوند این دروازه، فرهنگ امت است؛ امت اسلامی دارای فرهنگ دیرپایی در طول تاریخ است که از امت پاسداری کرده است؛ این عناصر یک فرهنگ است که وحدت امت را در برابر خطرات تجزیه و پراکندگی پاسداری می‌کند؛ وجود فرقه‌ها و مذاهب اسلامی و وجود علما و حکما و فقهای که فرهنگ و ادبیات و اندیشه این امت را پاسداری کرده‌اند، خود در شمار همین فرهنگ است.

علوم نقلی شامل قرآن کریم، حدیث نبوی شریف و تفسیر و سیره و فقه، فرهنگی دینی جهانی و مردمی است که در تمامی کتابخانه‌ها و مساجد و برنامه‌های درسی و آموزشی آن وجود و حضور دارد.

علوم طبیعی نیز همچنان مایه افتخار امت است و علمایی از تمامی سرزمین‌های اسلامی از جمله "ایران"، "مصر"، "اندلس"، و دیگر جای‌ها در آن نوآوری کرده‌اند که به عنوان مشهورترین این دانشمندان می‌توان از "رازی"، "خوارزمی"، "ابن حیان"، "الحسن بن هیثم" و "ابن سینا" و "ابن رشد" و "ابن البیطار" و بسیاری دیگر یاد کرد.

همه اینها، وحدت بخش فرهنگ امت است که با وجود هرگونه تفرقه‌ای و به رغم پراکندگی‌ها به امت کمک کرد تا وحدت فرهنگی و

علمی و ابداعی و تاریخ مشترک خود را پاسداری کند.

بنابراین فرهنگ از مهمترین عناصر وحدت بخش امت از نظر وحدت مقاصد و اهداف و منافع مشترک و هماهنگی و همکاری و حمایت از استقلال و تعادل در نظام جهانی است. فرهنگ می تواند وحدت امت را مورد حمایت قرار دهد و آنرا از عوامل تفرقه و پراکندگی و چندپارگی دور سازد.

تعصب مذهبی و فرهنگ تقریب

از جمله عوامل تفرقه، اختلاف و تعصب های مذهبی است که منجر به تضعیف امت اسلامی در برهه های زمانی درازی شده است لذا باید فرهنگ "تقریب مذاهب اسلامی" را فعال کرد و ارتباط فرهنگی - فکری میان رهبران فکری و فقهی امت را افزایش داد.

هدف کنفرانس های وحدت اسلامی که همه ساله برگزار می شود نیز فعال کردن نقش وحدت و فرهنگ "تقریب" و از میان برداشتن موانع و برنامه ریزی و طرح افکنی برای رویارویی با موانع موجود بر سر راه وحدت اسلامی است.

کوشش های مخلصان و اندیشمندان این امت سرانجام منجر به فراخوان "تقریب" گردید و ابتدا در حدود هفتاد سال پیش "دارالتقریب" قاهره تأسیس شد و اخیرا نیز تأسیس مجددی از آن صورت گرفت و فعالیت های خود را در مقر جدیدالتأسیس خود در محله "زالک" (قاهره) از سر گرفت.

همچنانکه در "جمهوری اسلامی ایران" نیز "مجمع جهانی تقریب

مذاهب اسلامی" تأسیس شد و گروهی از برجسته ترین علما و فقه های مسلمانان را در خود جای داد.

"سازمان اسلامی تربیت، فرهنگ و علوم" (ایسیسکو) وابسته به "سازمان کنفرانس اسلامی" نیز در سال ۲۰۰۷ میلادی اقدام به تأسیس هیئتی برای تقریب مذاهب اسلامی نمود.

در مرکز عربی مطالعات و پژوهش ها نیز که افتخار ریاست آنرا بر عهده دارم، شعبه ای برای تقریب مذاهب اسلامی وجود دارد و مجله وزینی به نام "پژوهش ها و مطالعات" به سردبیری دوست عزیزمان "علامه استاد دکتر احمد السایح" استاد "الازهر" و "قطر" و "ام القری" منتشر می شود که تاکنون چهار شماره از آن ویژه تقریب مذاهب اسلامی انتشار یافته است.

این مجامع و مراکز از جمله به این فعالیت ها مشغولند:

۱- گسترش فرهنگ تسامح و "تقریب" مذاهب و نفی تعصب و خشونت و تفرقه.

۲- پای بندی به خطوط اصلی فرهنگ و تمدن اسلامی و اینکه فرهنگ "تقریب" تبدیل به موضع اسلامی عمومی گردد تا مانع از تجاوز مسلمانان به حقوق یکدیگر و حتی مانع از تجاوز بر هرکس با هر دین و مذهبی گردد زیرا اسلام اصل تجاوز را رد می کند.

موانع وحدت

جهان زیر سلطه قدرتمندان است و ضعفا در آن جایی ندارند و وضع جهان معاصر نیز ایجاب می کند که کشورهای اسلامی با هم متحد و

یکپارچه شوند و در رویارویی با نیروهای درگیر جهانی و آنهایی که در راستای چپاول ثروت‌ها و سرنوشت کشورهای کوچک و ضعیف می‌کوشند، یکپارچه ایستادگی کنند.

امت اسلامی از نعمت‌های بزرگ خدادادی برخوردار است و دارای امکانات و توانایی‌های فراوانی است که اگر متحد گردد به عنوان یک ابرقدرت جهانی مطرح می‌شود. اما در این مسیر موانعی موجود است که عبارتند از:

یکم: فرقه‌گرایی و نژادگرایی که از سوی دشمنان مورد سوء استفاده قرار می‌گیرد تا از آن عاملی برای افزودن تفرقه و پراکندگی مسلمانان بهره گیرند و به فتنه‌انگیزی و دسیسه‌چینی پردازند تا این درگیری‌های فرقه‌ای و نژادی همواره پایرجا بماند و مسلمانان همچنان متفرق و پراکنده باشند.

دوم: ملی‌گرایی، تعصب‌های مذهبی، قومی، نژادی و قبیله‌ای دشمنان اسلام همواره از ضعف مسلمانان و تفرقه و پراکندگی آنها سوء استفاده کرده و اندیشه‌هایی برای تأسیس کشورهای کوچک ملی را مطرح ساخته‌اند تا این کشورها همواره در جنگ و نزاع با یکدیگر و درگیر اختلاف‌های فرقه‌ای و نژادی و قومی خود باشند و کار استعمارگران برای غارت ثروت‌های ملی آنها را آسان گردانند.

در این میان وظیفه‌اندیشمندان و خردمندان این امت و علمای بزرگوار آن، نفی هرگونه نژادپرستی و تعصب و نیز گسترش فرهنگ برادری و محبت و تسامح در میان همگان است زیرا این امت به مصداق

آیه کریمه زیر امت واحدی بشمار می‌رود: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون»^۱ (به راستی این امت شماست، امتی یگانه و من پروردگار شمایم بنابراین مرا بپرستید).

سوم: دخالت‌های بیگانه به صورت نیروهای نظامی آنچنانکه در مورد عراق و افغانستان صورت گرفت یا به شکل سلطه بر جنبه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی.

تأثیر تعصب مذهبی بر امت

۱- تعصب باعث تفرقه امت و پراکندگی و چند دستگی آن می‌شود. در محیط تعصب‌آمیز، هر مذهب خود را برحق و دیگران را باطل می‌داند و بسیاری از پیروان مذاهب، به خود جرئت می‌دهند، پیروان دیگر مذاهب و فرق اسلامی را به صرف مخالفت با مذهب خود - حتی اگر در فروع باشد و ربطی به اصول نداشته باشد - تکفیر و تفسیق کنند.

۲- تعصب منجر به جهل می‌شود، زیرا کسانی که نسبت به مذهب معینی تعصب می‌ورزند خود را در چارچوب همان مذهب زندانی می‌کنند و هرگز نمی‌توانند دیدگاه‌های دیگر را مورد بحث و بررسی قرار دهند و همان‌گونه که «امام شافعی» (رضی الله عنه) گفته است: «تنها جاهلانند که تعصب می‌ورزند.»

۳- کسانی که نسبت به دیدگاه معینی تعصب می‌ورزند نظر خود را امر مسلمی می‌پندارند حتی اگر با کتاب خدا و سنت نبوی در تعارض

باشد. پیشوایان مذاهب هم بشرد و بشر هم همواره جایز الخطاست.^۱ پیشوایان دینی (رحمة الله عليهم) به پیروان خود فرمان داده‌اند همواره از حجت و استدلال بهره جویند حتی اگر مخالف نظر آنان باشد. زیرا هرکس بنابر نظر خودش مورد بازخواست قرار می‌گیرد مگر پیامبراکرم (صلی الله علیه و آله وسلم).

بدین ترتیب فرد متعصب، مخالف رهبر و پیشوای مذهب خود و مخالف کتاب خدا و سنت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) است.

۴- افراد متعصب نسبت به پیشوایان مذاهب مخالف مذهب خویش، ادب را رعایت نمی‌کنند. این پیشوایان از سلف صالح به‌شمار می‌روند و احترام و گرامی‌داشت آنان واجب است ولی متعصبان، زشت‌ترین الفاظ و دشنام‌ها را نثار ایشان می‌کنند. حال آنکه خداوند متعال این متعصبان را نکوهش کرده می‌فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ»^۲ (تو را با کسانی که دینشان را پاره پاره کردند و گروه گروه شدند کاری نیست؛ کار آنان تنها با خداوند است سپس آنان را از آنچه می‌کردند آگاه می‌سازد).

نظر پیشوایان مذاهب:

۱- امام "احمد بن حنبل" (رحمة الله عليه) گفته است: «از من تقلید مکن، از فلانی و بهمان نیز تقلید مکن؛ به‌جای این‌کار از همان جایی که آنها [علم را] گرفته‌اند، بگیر.» و گفت: «هرکس حدیث رسول خدا

۱ - نویسنده به عنوان یک اهل سنت، چنین باوری را در مورد رهبران مذاهب اهل سنت دارد.

۲ - قرآن، انعام، ۱۵۹.

(صلی الله علیه و سلم) را رد کند در آستانه هلاکت قرار دارد.»

۲- "امام مالک" (رحمة الله عليه) نیز می‌گوید: «من هم بشرم و بر خطا یا صواب می‌روم ولی شما به دیدگاه‌های من بنگرید هرآنچه با کتاب خدا و سنت پیامبر همخوانی داشت بگیرید و هرآنچه با آن موافق نبود، رها سازید.» و می‌گوید: «هرکس مسئول گفته‌های خویش است مگر پیامبراکرم (صلی الله علیه و آله وسلم)».

۳- "امام ابوحنیفه" (رحمة الله عليه) می‌گوید: «هر حدیثی که صحیح باشد دیدگاه من همان است.» و فرمود: «حرام است کسی که دلیل مرا نمی‌داند از فتوایم سخن گوید چه ما نیز بشریم و امروز چیزی می‌گوییم و فردا از آن عدول می‌کنیم» یعنی طبق دلیلی که به نظرش ارجح می‌آید، نظر می‌دهد. و می‌گوید: «اگر سختم مخالف با کتاب خدا و سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) بود، آنرا به کناری نهید.»

۴- "امام شافعی" (رحمة الله عليه) می‌گوید: «مسلمانان بر این قول اجماع دارند که اگر برای کسی سنت رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) روشن شده باشد، نمی‌تواند به صرف گفته و نظر کسی، آنرا نادیده بگیرد.» و نیز می‌گوید: «اگر در کتابم موردی بر خلاف سنت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) یافتید، سنت پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) را بگیرید و سخن مرا رها کنید.»

بدین ترتیب می‌بینیم که پیشوایان مذهبی همواره از پیروان و مقلدان خود خواسته‌اند که به دنبال دلیل باشند حتی اگر با دیدگاهها و نظرشان مخالف بود ولی این متعصبان جزم‌اندیش هستند که هم با

سخنان پیشوایان خود و هم با خدا و رسول مخالفت کردند.

«امام شوکانی» می‌گوید: «چنانچه اجماع پیشوایان مذاهب چهارگانه [اهل سنت] مبنی بر پیشی داشتن نص نسبت به دیدگاههای ایشان بر تو مسجّل گشت، بدان آن عالمی که به این عمل کرد و گفته اهل مذهب را رها ساخت با گفته‌های پیشوایان مذهب، همراهی کرده است و آن کس که سخنان اهل مذهب را بر نص مقدّم دانست با خدا و رسول خدا و پیشوای مذهب خود و دیگر علمای اسلام مخالفت ورزیده است.»
تعصب‌های کورکورانه نسبت به مذاهب، بزرگترین بیماری است که امت، گرفتار آن گشته و مسلمانان را به این تفرقه و ضعف و پراکندگی و عقب ماندگی که امروزه شاهدش هستیم رسانده و آنرا لقمه آماده‌ای برای استعمارگران و چپاول آنان از سوی دشمنان گردانده است.

تحریم تعصب از سوی مراجع بزرگ شیعه و سنی:

مراجع بزرگ سنی و بویژه کسانی که متهم به تعصب و تکفیر شده‌اند خود از تکفیر و تعصب نهی کرده‌اند و این نشانگر برائت آنها از چنان تهمت‌هایی است و معلوم می‌شود که پیروان متعصبشان چنین نسبت‌های ناروایی به آنها داده‌اند تا ساده‌دلان و آنهایی را که از ضعف علم شرعی برخوردارند، به سوی خود کشانند.

از این روست که می‌بینیم متعصبان و تکفیرکنندگان همواره از جاهلان بوده‌اند و چه درست گفته «امام شافعی» که: «تنها جاهلان، تعصب می‌ورزند.»

ائمه اهل بیت [علیهم السلام] نیز از تعصب و تکفیر نهی فرموده‌اند.

اینک برخی سخنان مراجع بزرگ سنی و شیعه در این باره:

یکم: صحابی بزرگوار "انس بن مالک": «ابو یعلی» از "یزید الرقاشی" روایت کرده که به "انس بن مالک" گفتند: ای اباحمزه، برخی ما را به کفر و شرک متهم می‌کنند؛ گفت: «آنها بدترین مردمان هستند.»^۱
دوم: "امام احمد بن حنبل" می‌گوید: «وجوب و تحریم و عقاب و ثواب و تکفیر و تفسیق مربوط به خداوند متعال و رسول خدا(صلی الله علیه و آله وسلم) است و هیچکس حق صدور حکم در این موارد را ندارد و مردم وظیفه دارند آنچه را خدا و رسول واجب گردانده‌اند بپذیرند و آنچه را پیامبراکرم (ص) خبر داده است، تصدیق کنند.»^۲

سوم: "الطحاوی" می‌گوید: «آنها [دیگر فرق اسلامی] اهل قبله هستند و مادامی که چیزی در ایشان ندیده‌ایم آنها را به کفر و شرک و نفاق متهم نمی‌کنیم از درونشان نیز خداوند متعال آگاه است زیرا ما فرمان داریم که حکم به ظاهر کنیم و از گمان و پیروی از آنچه نمی‌دانیم، نهی شده‌ایم.»^۳

چهارم: "ابن تیمیه" می‌گوید: «چنانچه سخنی کفر باشد باید صاحب آن سخن را تکفیر کرد و گفته شود هرکس چنین گوید کافر است ولی شخص معینی را که چنان گفته است نباید تکفیر کرد مگر زمانی که حجتی مطرح شود که تارک آن را تکفیر نماید.»
و می‌گوید: «در مورد سخنانی که صاحب سخن را تکفیر می‌کند

۱ - "مجمع الزوائد" ج ۱، ص ۱۰۷.

۲ - "مجموع فتاوی ابن تیمیه"، ج ۵، ص ۵۵۴.

۳ - "العقیده الطحاویة"، ص ۴۲۷.

ممکن است به صورتی باشد که متون مرجع شناخت حقیقت به وی نرسیده باشد و یا ممکن است رسیده باشد ولی به نظر وی مسلم نباشد یا نتواند آنرا درک کند و ای بسا شبهه‌ای برایش مطرح باشد که خداوند او را معذور می‌دارد.»

و می‌گوید: «کفر از جمله احکام شرعی است و هر کس مخالف چیزی به لحاظ عقلی بود نمی‌توان او را کافر پنداشت و تنها زمانی که کسی قائل به کفری در شریعت بود می‌توان او را کافر دانست.»^۱

پنجم: "امام غزالی"، ابو حامد غزالی^۲ گوید: «آنچه هر محصل باید بدان گرایش داشته باشد اینکه به هر راه از تکفیر کسی اجتناب ورزد زیرا مباح داشتن خون و مال نمازگزاران رو به قبله‌ای که "لا اله الا الله" می‌گویند، خطاست و خطای در ترک هزار کافر ساده‌تر از خطای ریختن به اندازه یک شاخ حجامت از خون فرد مسلمان است.»^۳

ششم: "شیخ محمد بن عبدالوهاب" ادعاهای زیادی از تکفیر و تفسیق و تبذیر و تعدی به صورت صحبت علیه اولیاء و صالحان علیه او مطرح شده و حتی اهانت به ساحت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) و مقام اهل بیت نیز به وی نسبت داده شده است ولی می‌بینیم که او در رساله‌ها و نوشته‌های خود همه اینها را کاملاً انکار می‌کند و این بدان معناست که آنچه به وی نسبت داده می‌شود ادعای دروغ‌گویی است که خود را به وی منسوب می‌دانند؛ خدای همه دروغ‌گویان را لعنت کند!

۱ - مجموع فتاوی ابن تیمیة، ج ۱۲، ص ۵۲۵.

۲ - "الاقتصاد فی الاعتقاد"، ص ۱۵۷.

او در نامه‌ای خطاب به مردم "قصیم" می‌گوید: «بر شما پنهان نمانده که به اطلاع رسیده نامه "سلیمان بن لحیم" را دیده‌اید و او آنرا پذیرفته و برخی وابستگان به وی آنرا تأیید کرده‌اند، ولی خدا می‌داند که او به من افتراهایی نسبت داده که هرگز نگفته و آنها را حتی نیندیشیده‌ام از جمله اینکه ادعا می‌کند:

- من کتاب‌های مذاهب چهارگانه [اهل سنت] را باطل دانسته‌ام.

- من می‌گویم: مردم از ششصد سال پیش تا حالا چیزی نیستند.

- من مدعی اجتهاد هستم.

- من خارج از سنت‌ها هستم.

- من می‌گویم که اختلاف علما، بدبختی است.

- من متوسلان به صالحان را تکفیر می‌کنم.

- من "البویصری" را تکفیر کرده‌ام چون گفته است: "یا اکرّم الخلق".

- من می‌گویم اگر قادر به ویران ساختن گنبد رسول خدا بودم آنرا

ویران می‌کردم.

- اگر کعبه در اختیارم بود ناودان آنرا برمی‌داشتم و به جای آن

ناودانی چوبی قرار می‌دادم.

- من زیارت قبر رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) را حرام

دانسته‌ام.

- من "ابن الفارض" و "ابن عربی" را تکفیر کرده‌ام.

- من کتاب‌های "دلایل الخیرات" و "روضه الریاض" را آتش زده‌ام و

این یک را "روضه الشیاطین" نامیده‌ام.

پاسخ من به همه این موارد آنست که می‌گوییم: پناه بر خدا که اینها همه بهتان بزرگی است.^۱

از این سخن روشن می‌شود که او تکفیر مسلمانان یا بیان گفته‌هایی از آنچه بیان شد را بر نمی‌تابد.

"ابن عبدالوهاب" رساله دیگری در همین مضمون دارد که آنرا برای "السویدی" - از علمای اهل عراق در پاسخ به پرسش‌های او در خصوص سخنان فوق‌الذکری که از وی نقل شده ارسال داشته و همه را نفی کرده است. در این رساله مطلب اضافه‌ای هم آمده است و آن اینکه "السویدی" می‌پرسد: می‌گویند "محمد بن عبدالوهاب" همه مسلمانان به استثنای پیروان خود را تکفیر می‌کند، در پاسخ می‌گوید: شگفتا که چگونه چنین سخنی با عقل یک خردمند سازگاری دارد و آیا یک مسلمان، چنین سخنی می‌گوید؟^۲

و این بدان معناست که به نظر وی کسی که مسلمانان را تکفیر کند، از اسلام خارج شده است.

هفتم: "شیخ عبدالعزیز بن باز" مفتی سابق "عربستان سعودی": او در سخنانی خطاب به جوانان مبلغی که در تکفیر دیگران شتاب به خرج می‌دهند، ضمن برحذر داشتن ایشان از تکفیر و تفسیق و تبذیر دیگران (بدون دلیل یا برهان موجه) می‌گوید: پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «هرکس به برادرش بگوید ای کافر او را

۱ - "مجموع الرسائل" از آثار "محمد بن عبدالوهاب" که از سوی دانشگاه اسلامی "امام محمد بن سعود" - عربستان سعودی - منتشر شده است، بخش ویژه، ص ۳۷.

۲ - همان منبع، ص ۳۷.

کافر خطاب کند] به یکی از دو عذاب گرفتار می‌شود» این حدیث متفق علیه است.^۱

هشتم: بیانیه هیئت علمای بزرگ عربستان سعودی: شورای هیئت علمای بزرگ عربستان سعودی در یک بیانیه مفصل اعلام کرده که اسلام از باور به تکفیر خطای دیگران، بری است و آنچه در برخی کشورها به نام دین و به صورت ریختن خون بیگناهان و منفجر ساختن خانه‌ها و خودروها و اماکن عمومی و خصوصی و ویران ساختن مراکز صورت می‌گیرد، عملی جنایتکارانه است و اسلام و نیز هر مسلمانی که به خداوند متعال و روز جزا ایمان داشته باشد، از آن بری است.

در این بیانیه توضیح داده شده که هرکس به بهانه تکفیر دیگران به چنین کارهایی دست زند، اقدامی برخاسته از اندیشه‌های انحرافی و عقیده‌ای گمراه مرتکب شده و بار گناه و جرم آن را بر دوش دارد و هرگز کارش برای اسلام و مسلمانان منظور نمی‌گردد؛ این بیانیه می‌گوید: «تکفیر، حکمی شرعی است که به خدا و رسول خدا بازمی‌گردد و همچنانکه حلال و حرام و وجوب و... به خدا و رسول مربوط می‌شود، تکفیر نیز چنین است و هر قول یا فعلی که به عنوان کفر توصیف شود، به معنای کفر بزرگی که کسی را از دین خارج سازد نیست.»^۲

نهم: "آیت الله العظمی شیخ حسین وحید خراسانی" "آیت‌الله

۱ - "التحذیر من المجازفة بالتکفیر" نوشته "سید محمد علوی المالکی الحسنی" در این کتاب سخنان مفید زیادی در این زمینه نقل شده که از آن استفاده کرده‌ایم.

۲ - این بیانیه به تاریخ ۳۰ ذی‌القعدة ۱۴۲۹ هجری قمری در روزنامه‌ها منتشر شد؛ می‌توان متن کامل آنرا در منبع سابق، صفحات: ۳۰-۲۴ مشاهده کرد.

العظمی شیخ حسین وحیدخراسانی^۱ از مراجع بزرگ قم در گفتگویی با سایت (العربیة نت) تأکید کرده که فتوایی مبنی بر همزیستی با اهل سنت و ایستادن در کنار ایشان به‌هنگام بیماری و مرگ و گرفتاری و کمک به نیازمندان ایشان صادر کرده است و در عین حال آنچه را یک سایت خبری مبنی بر تکفیر [پیروان] مذاهب چهارگانه اهل سنت از سوی ایشان نقل کرده، تکذیب کرده است.

در فتوای ایشان آمده است: «هرکس شهادت به وحدانیت خداوند متعال و رسالت پیامبر اکرم، خاتم الانبیاء (صلی الله علیه و آله وسلم) دهد، مسلمان است و جان و عرض و مالش همچون پیروان مذهب جعفری، مصون و محترم است.» و افزوده شده است: «وظیفه شرعی شما آنست که با هرکس که شهادتین گفته باشد - حتی اگر شما را کافر بشمارد - به نیکی برخورد کنید و به بهترین شکل، تعامل داشته باشید و اگر با شما برخورد خوبی هم نداشتند باید پای‌بند اخلاق پیشوایان ما باشید و هرگز از راه حق و عدالتی که پیروانشان را بدان فراخوانده و ملزم کرده‌اند، عدول نورزید. اگر کسی از ایشان بیمار شود باید او را عیادت و زیارت کنید و اگر کسی از آنها بمیرد باید بر جنازه‌اش حاضر شوید و تشییع کنید و اگر نیازی پیش شما آورد، نیازش را برآورده سازید و حتماً باید تسلیم حکم خداوند متعالی باشید که در قرآن مجید می‌گوید: «وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰی اَلَّا تَعْدِلُوْا اَعْدِلُوْا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰی» (سوره المائده - آیه ۸) (ای مؤمنان برای خداوند بپا خیزید و با دادگری گواهی دهید و نباید دشمنی با گروهی، شما را وادارد که

دادگری نکنید، دادگری ورزید که به پرهیزگاری نزدیکتر است...» و اینکه طبق گفته خداوند متعال عمل کنید که فرمود: «يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اِذَا ضَرَبْتُمْ فِی سَبِيْلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوْا وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَنْ اَلْقٰی اِلَيْكُمْ السَّلٰمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا» (سوره النساء - آیه ۹۴) (ای مؤمنان چون برای جهاد در راه خداوند به سفر می‌روید خوب بررسی کنید و به کسی که به شما ابراز اسلام می‌کند نگویید: تو مؤمن نیستی).^۱

این مشت نمونه خروار از گفته‌ها و سخنان علمای بزرگ و پیشوایان دینی ما در منع تکفیر مسلمانان است و اینک برای ما روشن گشته که تکفیر مسلمانان بر اثر ارتکاب معصیت و همراه با ایمان و اقرار شهادتین، جایز نیست.

در حدیثی به نقل از "انس بن مالک" (رضی الله عنه آمده که می‌گوید رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «سه چیز از اصل ایمان است: ۱) کاری به گوینده "لااله الاالله" نداشتن و او را برای ارتکاب گناه، تکفیر نکردن و از اسلام خارج ندانستن و ۲) جهادی که از هنگام بعثت تا آنگاه که امت با دجال جهاد کنند همواره باید باشد و جور ستمکاران و عدل دادگران آنها باطل نمی‌سازد و سرانجام ۳) ایمان به قدر.»^۲

"سید احمد مشهور الحداد" می‌گوید: «اجماع بر آن شده که هیچ‌کس از اهل قبله تکفیر نشود مگر آنکه قاتل به نفی صانع متعال جل و علا یا

۱ - سایت "العربیة نت".

۲ - این حدیث را "ابوداود" روایت کرده است.

شرک آشکاری که هیچ تأویل و تفسیری نپذیرد و یا انکار نبوت یا انکار ضرورت دین یا انکار [حدیث] متواتر یا مجمع علیه از ضروریات دین، باشد.»^۱

فراخوان تقریب به بار می نشیند

فراخوان تقریب مذاهب، فراخوان آگاهانه و هوشمندانه‌ای است که همه بخش‌های امت را دربرمی‌گیرد و در پی وحدت کلمه و ایجاد وحدت نیرومندی است که حمایت از اسلام و مسلمانان و دفع شرّ دشمنان قسم خورده و نیز ابله‌هان و نادانان و منحرفان فکری مدعی تعصب و تروریسم است؛ در این میان تفاوتی نمی‌کند که تعصب و افراط گرایی فکری باشد یا مسلحانه یا دیگران را متهم به کفر نماید یا به دارایی ایشان تجاوز کند و به ناموس آنها تعدی نماید چرا که تکفیر، انفجار و خرابکاری در پی دارد.

کسی که مردم را تکفیر می‌کند و این کار را با عملیات تروریستی و قتل و تباهی دنبال می‌کند بر این باور است که برای رضای خدا چنین می‌کند که در هر دو صورت برخطاست؛ هم به دلیل تکفیر مسلمانان و هم به خاطر قتل نفسی که خداوند آنرا - جز به حق - حرام دانسته است. اینک پدیده تعصب‌های مذهبی و تکفیر از سوی متعصبان مذهبی تا حدودی کاهش پیدا کرده و از این نظر به فراخوان خردمندان امت از میان فقها و علما و صاحب‌نظران لیبیک گفته شده است؛ پیش از این

۱ - "التحذیر من المجازفة بالتکفیر" "سید محمد علوی مالکی"، ص ۵۸.

دیدیم که چگونه علمای پیشین و پسین، تعصب و تکفیر و تروریسم را به هر شکل و صورتی محکوم کرده‌اند.

کشورهای سنی مذهب نیز اقدام به استفاده از فقه شیعه در قوانین خود کرده‌اند و شیعیان پشت سر اهل سنت و اهل سنت پشت سر شیعیان به نماز می‌ایستند. این پدیده در کنفرانس‌های وحدت اسلامی به شکل کاملاً آشکاری بروز یافته است؛ در این کنفرانس‌ها همگان اعم از سنی و شیعه پشت سر یک امام به نماز می‌ایستند، درباره این پیشرفت‌ها در فقه و اندیشه دو طرف و اجتهادهای آنها به طرح برخی مثالهای سمبلیک خواهیم پرداخت:

یکم: در مراسم گشایش بیست و یکمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی "آیت الله هاشمی رفسنجانی" در سخنرانی خود، خواهان متوقف شدن سب صحابه و علمای سلف شد و این کار را حرام دانست. این پدیده تا پیش از آن از سوی عامه مردم و بسیاری از علما صورت می‌گرفت.

دوم: مسئله طهارت اهل کتاب که دوست عزیز ما "حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدحسن زمانی" کتابی درباره این موضوع نگاشته و نظر و دیدگاه خود را در کنفرانسی عمومی با ارائه مقاله مهمی در این باره مطرح ساخته است و طهارت ایشان را نتیجه گرفته است. ما درباره دیدگاههای وی مناقشه‌های فراوانی داشتیم و ترجمه این کتاب به زبان عربی را پیشنهاد دادیم زیرا از اهمیت فراوانی برخوردار است.

سوم: مسئله قمه زنی و سینه زنی که در مراسم مربوط به ایام

عزاداری امام حسین (رضی الله عنه) صورت می گرفت و به وجهه اسلام آسیب می‌رساند و سال گذشته و سال پیش از آن بسیاری از علمای [شیعه] حکم به تحریم آن دادند و خواهان عزاداری در شأن و مقام آن حضرت (سلام الله علیه) شدند.

چهارم: از جمله جدیدترین اجتهادها، اجتهاد و دیدگاه صادره از سوی "شیخ حسن الصقار" - از بزرگترین علمای شیعی مذهب در عربستان سعودی - است که در فراخوان برادران شیعه برای نماز گزاردن پشت سر امام اهل سنت مساجد و بویژه در ایام حج و عمره تبلور یافته است. او از شیعیان خواسته تا اقدام به برگزاری نمازهای جماعت جدایی نکنند تا وحدت مسلمانان بارزتر باشد و چیزی این جماعت‌ها را از یکدیگر جدا نسازد؛ پیش از این، افراطیون شیعه، زیر بار نماز خواندن پشت سر امام سنی مذهب نمی‌رفتند همچنانکه متعصبان اهل سنت نیز اقتدا به امام جماعت شیعی را نمی‌پذیرفتند.

پنجم: گردآوری احادیث مورد اتفاق شیعه و اهل سنت [در موضوعات مختلف] که زیر نظر "مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی"، انجام گرفته است.

اجتهادهای بسیاری از سوی طرفین وجود دارد که برای اجتناب از اطالة کلام از ذکر آنها خودداری می‌کنیم و ای بسا در آینده طی مقاله مستقلی - انشاءالله تعالی - بدان خواهیم پرداخت.

ششم: "مصر" در قوانین احوال شخصی برای مدتهای مدید تنها به مذهب حنفی استناد می‌کرد ولی طی تحولات قانونگذاری بعدی، مقرر

داشت که از همه مذاهب اسلامی و بویژه مذهب شیعه امامی نیز استفاده کند.

هفتم: دانشگاهها و دانشکده‌هایی در "ایران" وجود دارد که در آنها [فقه] مذاهب مختلف اسلامی تدریس می‌شود همچنانکه در "الازهر" نیز [فقه] مذهب جعفری اثنی عشری مورد تدریس قرار می‌گیرد؛ پیش از این نیز شیخ اسبق الازهر "شیخ محمود شلتوت" (رحمة الله علیه) فتوایی در جواز تعبد بر مذهب جعفری صادر کرده بود.

به نظر ما در آینده همکاری میان علمای سنی و شیعه افزایش پیدا خواهد کرد و مذاهب مختلف در راستای خدمت به اسلام و مسلمانان، استفاده بیشتری از یکدیگر خواهند کرد.

سفید

فصل سوم

مجمع جهانی تقریب
مذاهب اسلامی

قبول است همچنانکه خداوند تبارک و تعالی می‌فرماید: «إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ».

بنابراین همه مسلمانان به وحدانیت خداوند بزرگ و نبوت حضرت محمد(ص) و پیامبران قبل از ایشان و اینکه دارای قرآن و قبله مشترکند، معتقدند که این اصول، مبنای برادری و معیاری برای یگانگی است و هرآنچه غیر از اینها است، مسائل جزئی است که هر مذهب به آن معتقد است و البته این اختلاف باعث جدایی و دشمنی بین مذاهب نمی‌باشد.

دوم: تقریب بین مذاهب اسلامی به معنای ذوب یک مذهب در مذهب دیگر یا عقب نشینی یک مذهب در برابر مذهب دیگر نیست بلکه تقریب گامی مهم بسوی اجتماع مسلمانان و اشاعه و نشر روح تفاهم و شناخت بیشتر از یکدیگر و نزدیکی آنها بعد از دوریها و جدایی‌ها است؛ تقریب مذاهب اسلامی استفاده از نتایج گام‌هایی است که مذاهب فقهی و کلامی در مسیر تفکر اسلامی و تبیین پویایی و گسترش حوزه فقهی و قدرت مواجهه آن برای رویارویی با القائنات ضد اسلامی، برداشته‌اند.

اندیشه تقریب مذاهب اسلامی، نقش فعالی در گسترش بیداری اسلامی داشته که امت اسلامی باید از این حرکت بزرگ حمایت کرده و در جهت تحقق اهداف آن گام بردارد.

سوم: ضرورت تبیین حقایق اختلافات فکری و علمی ائمه مذاهب اسلامی در حوزه مسائل فرعی و اجتهادی آنچنان که این مسئله چه در گذشته و چه در زمان حال بین علمای دینی در فهم قرآن مجید و سنت

فصل سوم

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

جمهوری اسلامی ایران به موضوع تقریب مذاهب اسلامی و دعوت به انسجام و وحدت بین کشورها و ملت‌های اسلامی توجه زیادی کرده است که از نتایج این اهتمام، تأسیس مرکزی به نام مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی در تهران به منظور تحقق وحدت امت اسلامی و چیره شدن بر تعصبات مذهبی و درگیریهای قومی است.

شورای عالی مجمع التقرب متشکل از علما و اندیشمندان جهان اسلام است که از کشورهای اسلامی با مذاهب گوناگون و ملیت‌های مختلف گردهم می‌آیند تا مجمع التقرب بسان مجموعه‌ای که به هیچ کشور یا مذهب خاص تعلق نداشته باشد، باقی بماند.

تلاش‌های علمی و عملی مجمع التقرب که به مثابه ارکان و اصول اساسی آن نیز به‌شمار می‌رود، سرآغازی است برای وحدت امت اسلامی که عبارتند از:

اول: همه مسلمانان در اینکه اسلام بر مبنای اقرار به یگانگی خداوند متعال و نبوت پیامبر اکرم(ص) و برپایی نماز، پرداخت زکات، روزه و حج شکل گرفته، اتفاق نظر دارند.

همه این موارد نزد عموم مسلمانان با فرقه‌ها و ملیت‌های مختلف مورد

پیامبر اکرم(ص) وجود داشته و این همان چیزی است که در استنباط احکام شرعی تأثیر دارد.

همچنین مجمع در جهت شناسایی تلاشهایی که برای ایجاد و گسترش روح تفرقه در جهان اسلام صورت می‌گیرد و باعث ایجاد حوادث خونین شده است گام برمی‌دارد که همگی این مسائل بیان کننده آن است که اختلافات موجود بین مذاهب در مسائل فرعی به جهت وجود مکاتبات کلامی و فقهی، کاملاً طبیعی است که باید در چارچوب تنوع فکر و اندیشه به آن نگریست و اینها را نباید مانعی برای وحدت مسلمانان بدانیم بلکه باید در سایه اصول مشترک و اساسی مذاهب اسلامی با همدیگر متحد شویم.

چهارم: ایستادگی ملت‌های مسلمان در مقابل تبلیغات کینه‌ورزانه در قبال مذاهب اسلامی که منجر به اختلاف و جدایی امت اسلامی از همدیگر می‌شود و این در حالی است که بعد از فراخوان رسمی جمهوری اسلامی ایران [به امر وحدت]، علمای بزرگ جهان در حمایت از اندیشه گفتگوی تمدنها به انتشار این تفکر مهم اقدام کردند. پس مسائل اختلافی بین مذاهب اسلامی باید توسط علمای مذاهب با تکیه بر منابع و مصادر موجود و عدم تکیه بر شایعات مغرضانه و کتب غیرمستند حل شود.

پنجم: تلاش در جهت بیداری مسلمانان و هشدار در مورد توطئه‌ها و نقشه‌هایی که دشمنان اسلام ضد اسلام از طریق گسترش اختلافات مذهبی، قومی یا سیاسی کشیده‌اند تا همه به‌صورت متحد در برابر این

توطئه‌ها بایستند. همچنانکه مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی در جهت گسترش تفکر تقریب و گفتگو بین مسلمانان و بیداری آنها با برپایی کنفرانسهای بین‌المللی و داخلی وحدت اسلامی تلاش در شناساندن روشهای تفرقه‌انگیز دارد که از مهمترین این کنفرانسها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی هر ساله در هفته وحدت (۱۲-۱۷ ربیع‌الاول) کنفرانسی بین‌المللی برگزار می‌کند که علما و متفکرین مسلمان از سراسر جهان و از مذاهب مختلف برای بررسی راههای علمی و عملی رسیدن به وحدت و اتحاد بین مسلمانان و تقریب بین آنها گرد هم می‌آیند.

هم‌زمانی این ایام با سالگرد تولد نبی اکرم(ص) و امام جعفر صادق(ع) را در راستای نیل به وحدت امت اسلامی به فال نیک بگیریم، زیرا که رسول اکرم(ص) رمز وحدت بین مسلمانان و نوه ایشان امام جعفر صادق(ع) نیز استاد پیشوایان اسلامی بودند.

مجمع تقریب از زمان تأسیس خود تاکنون ۲۲ کنفرانس برگزار کرده است که در حال تلاش برای برگزاری بیست و سومین* آن می‌باشد که به دبیر کلی حضرت آیت الله محمد علی تسخیری می‌باشد و از سرتاسر جهان علما و متفکرین از مذاهب مختلف به تهران می‌آیند

* تا زمان انتشار این کتاب، بیست و سومین کنفرانس نیز برگزار شده است.

که تأثیر این کنفرانس بین المللی در سطح جهانی و اسلامی را نمی‌توان انکار کرد.

دعوتی از طرف آیت الله محمد علی تسخیری برای شرکت در بیست و یکمین کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی برای من ارسال گردید و من نیز مقاله‌ای را با عنوان «موانع تقریب بین مذاهب و چگونگی مواجهه با آنها» برای ارائه آماده کردم.

مراکز و دانشگاه زیر نظر مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی مرکزی تحقیقی و دانشگاهی که به فعالیتهای تقریبی می‌پردازند را تأسیس کرده است که شامل موارد زیر می‌باشد:

۱- مرکز مطالعات و تحقیقات علمی در قم

۲- دانشگاه مذاهب اسلامی در تهران

مرکز مطالعات و تحقیقات علمی قم

در طی دیدار از مراکز علمی، دانشگاهها و حوزه‌های علمیه قم با رئیس محترم مرکز تحقیقات علمی مجمع و جمعی از اندیشمندان این مرکز نیز ملاقاتی بسیار صمیمی و دوستانه داشتم و طی آن دیدار به تبادل آرا و نظرات در بحث وحدت و تقریب پرداختیم که در ادامه بخشی از موارد مطرح شده بیان می‌شود:

مسئله تقریب مذاهب اسلامی و اتحاد امت اسلامی در برابر دشمنان آن امری ضروری و واضح است که از ابتدا مورد نظر همه مصلحین

جهان اسلام قرارداداشته است. مخفی نماند که سنگینی بار این مسئولیت بر دوش حاکمان و رؤسای کشورهای اسلامی است که دولت آنان می‌تواند در تحقق امر وحدت و جلوگیری از گسترش تعصبات مذهبی نقش مهمی داشته باشد.

شکی نیست که تبلیغ چهره‌ای زیبا و متین از اسلام به همکاری بین علمای مذاهب مختلف اسلامی نیاز دارد و البته بسیاری از رهبران، علما و متفکرین اسلامی در این راه تلاش شایسته‌ای نمودند.

قرون اولیه تا قرن ششم هجری، شاهد پیوند فکری گسترده‌ای بین علما و دانشمندان مذاهب گوناگون است که در این راستا جلسات بحث و مناظره علمی زیادی برپا گردید که فضای کلی بحث، علمی و عقلی بود آنچنانکه شاهد حضور بزرگان مذاهب مختلف اسلامی به عنوان شاگرد نزد دانشمندان و علمای دیگر مذاهب بدون در نظر گرفتن مذهب خود بودیم.

برخی در وهله اول مواجهه با تقریب، تصور می‌کنند که هدف از دعوت مذاهب اسلامی به این مسئله در واقع ادغام یک مذهب در مذهبی و تجمیع مذاهب یا دست کشیدن پیروان مذاهب از عقاید و اصول خود و ذوب در مذهب دیگر است.

در حالی که هدف اصلی تقریب، ایجاد اخوت بین امت اسلامی و دعوت به امر الهی جهت تمسک به جبل الله (ریسمان پروردگار)، گسترش روحیه برادری و اتحاد و رد هرگونه تفرقه و تکفیر همدیگر است.

در اوایل قرن اخیر اصلاح گرانی با روحیه وحدت گرایی ظهور کردند

که از آن جمله به سید جمال الدین اسدآبادی معروف به افغانی، شیخ محمد عبده، شیخ کاشف الغطاء، شیخ عبدالمجید سلیم، شیخ محمود شلتوت و شیخ محمد تقی قمی و... می‌توان اشاره کرد که داعیه‌دار دعوت به وحدت عموم مسلمانان بوده که به واسطه آرا و نظراتی از هم فاصله گرفته بودند که از ارکان اعتقادات اسلامی به‌شمار نمی‌رفت.

از همین روی شیخ محمد تقی قمی به کشورهای زیادی از جمله مصر؛ مهد الازهر و موطن بزرگان اصل سنت آن روز مسافرت کرد و در آنجا با شماری از علما دیدار کرد و ضمن تشریح مبانی فکری خود، آنان را به سوی مبانی مشترک دعوت کرد که البته برخی از آنانی که خداوند سینه‌هایی گشاده به آنان عطا فرموده بود دعوت ایشان را اجابت کرده و نتیجه آن، تأسیس جماعت تقریب با عنوان «دارالتقریب بین المذاهب الاسلامیه بالقاهره» بود که مجله رساله الاسلام را از سال ۱۹۴۹ تا ۱۹۷۲ به چاپ رساند که در آن بسیاری از مقاله‌های علمی از شخصیت‌های بزرگ جهان اسلام از مذاهب مختلف به چاپ رسید.

دارالتقریب قاهره در سیر فعالیت‌های خود کتاب «مجمع البیان لعلوم القرآن» اثر شیخ اَبی علی الفضل بن الحسن الطبرسی را تصحیح و چاپ نمود که شیخ الازهر آن موقع یعنی شیخ عبدالمجید سلیم، در مورد این کتاب گفته است: کتابی است ارزشمند، پرفایده، مملو از علم اگر بگویم در رأس همه کتب تفسیری قرار دارد، مبالغه نکرده‌ام.

این کتاب در اواسط قرن حاضر توسط تعدادی از اساتید کمیته علما و محققین مصر به چاپ رسید.

در سال ۱۳۷۸ هجری قمری شیخ سابق الازهر، شیخ محمود شلتوت

فتوای محکمی مبنی بر اجازه رجوع به همه مذاهب اسلامی از جمله مذهب (شیعه) جعفری صادر کرد که در آن آمده است: اسلام بر هیچ‌یک از پیروان خود پیروی از مذهب خاصی را اجبار نکرده است بلکه می‌گوید: هر مسلمان حق انتخاب هر مذهبی از مذاهب اسلامی را که دارای احکام مدون اسلامی است، دارد. همچنین تغییر مذهب نیز در این صورت بلاشکال و اختیاری بوده که هیچ گناهی در آنچه انتخاب کند بر وی نیست.

تقید و تعبد بر مبنای مذهب جعفری، معروف به مذهب شیعه ۱۲ امامی نیز مانند سایر مذاهب اهل سنت جایز می‌باشد. شایسته است که مسلمانان نسبت به مبنای فکری آن آگاهی یابند و هیچ گونه تعصب و عداوتی نسبت به مذاهب مشخص شده نداشته باشند زیرا که دین اسلام تابع و محدود به مذهب خاصی نمی‌باشد و تقلید و عمل به برداشتهای فقهی هر مجتهدی که بر اساس اصول مورد رضایت خداوند اجتهاد کرده است برای کسانی که اهل تدقیق و اجتهاد دینی نیستند، جایز است و در این مسئله هیچ فرقی در احکام عبادت و معاملات نیست.

و این گونه شد که علما و مفتیان اهل سنت مصر نسبت به فقه شیعی آگاهی یافته و برخی فتاوای مخصوص شیعه در احکام احوال شخصی مصریان وارد شد و از آن سو نیز علمای شیعه نسبت به بزرگان علمای اهل سنت و مشرب فقهی وحدیثی آنها آگاهی یافتند. این حرکت مبنای تأسیس مکتب فکری جدیدی شد که اساس آنرا مطالعه و پژوهش علمی بر پایه قرآن و سنت پیامبر(ص) تشکیل می‌داد و پس از

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، مسئولین و علمای ایرانی تلاش و اهتمام بسیاری را برای ایجاد و گسترش [این فرهنگ] اسلامی انجام دادند تا جایی که امام خمینی (ره) دائم بر این مسئله تاکید داشت و می‌بینیم که نتایج این تلاش‌های مخلصانه مثمر واقع شده و آثار آن در بین مسلمانان شکوفا خواهد شد.

اهداف مرکز تحقیقات علمی مجمع التقریب

اهداف مرکز تحقیقات علمی قم برگرفته از اهداف مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی است که در مواد سوم و چهارم اساسنامه این مجمع ظهور و بروز بیشتری دارد؛

ماده سوم: مجمع التقریب برای رسیدن به اهداف زیر فعالیت می‌کند:

الف) کوشش در راه ایجاد آشنایی و تفاهم بیشتر بین علما، متفکران و پیشوایان مذهبی جهان اسلام در زمینه‌های اعتقادی، فقهی، اجتماعی و سیاسی

ب) سعی در ایجاد هماهنگی و تشکیل جبهه واحد در قبال توطئه‌های تبلیغاتی و تهاجم فرهنگی دشمنان اسلام بر اساس اصول مسلم اسلامی

ج) گسترش اندیشه تقریب بین اندیشمندان و فرهیختگان جهان اسلام و آگاه کردن آنان از توطئه‌های تفرقه‌انگیز دشمنان

د) سعی در تحکیم و اشاعه اصل اجتهاد و استنباط در مذاهب اسلامی

ه) تلاش در جهت گسترش و اشاعه آرای فقهی مشترک در مسائل مطرح شده در جهان اسلام

ماده چهارم: مجمع تقریب اهداف خود را از راه‌های زیر تحقق می‌بخشد:

الف) شناسایی و ارتباط با جمعیت‌ها، انجمن‌ها و شخصیت‌های گوناگون مسلمان به منظور ایجاد زمینه فعالیت‌های مشترک

ب) تالیف، تحقیق، نشر و توزیع کتب و مطبوعات، تحقیقات و بررسی‌های علمی و اجتماعی در زمینه مسائل مشترک مذاهب اسلامی

ج) ایجاد و گسترش فعالیت‌های حوزوی و دانشگاهی در زمینه علوم اسلامی

د) برگزاری کنفرانس‌ها و جلسات بصورت منظم و فوق العاده*

دانشگاه مذاهب اسلامی

در آخرین روز دیدارم از ایران به بازدید دانشگاه مذاهب اسلامی و دیدار با حجت الاسلام والمسلمین دکتر بی‌آزار شیرازی رئیس و تعدادی از مسئولین و اساتید آن دانشگاه رفتم که ایشان اهداف و روش‌های تدریس در دانشگاه را به صورت جامع توضیح داد. آنچه در ادامه می‌آید، توضیح مختصری از این دانشگاه است:

نظام جمهوری اسلامی ایران نتیجه تلاشها و مجاهدتهای فراوان در

* برای آشنایی بیشتر با این مجمع و اهداف و برنامه‌های آن به کتاب «آشنایی با مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی» از منشورات معاونت فرهنگی و پژوهشی این مرکز مراجعه نمایید.

طول سالهای متمادی برای حفظ هویت اسلامی و تثبیت ارکان تمدن اسلامی در این کشور بزرگ است. با توجه به این ویژگیهای نظام و استناد به قانون اساسی ایران، به‌ویژه ماده ۱۱ که تصریح می‌کند «مسلمانان امتی واحدند و حکومت جمهوری اسلامی ایران باید سیاستهای خود را بر اساس همدلی و اتحاد پیروان فرق و مذاهب مختلف و تحقق وحدت سیاسی و اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام بنا کند» و با نظر به این نکته که مذاهب معتبر اسلامی در حقیقت مکاتب علمی‌ای هستند که توانایی هدایت فکری، فرهنگی، فقهی و قانونی جامعه اسلامی را دارند و با عنایت به اینکه بررسی‌های علمی در مذاهب اسلامی قدرت برقراری روابط میان پیروان آن مذاهب بر اساس علم، تحقیق و پژوهش و دوری از تعصب کور مذهبی و طایفه‌ای را دارا می‌باشد، در سال ۱۹۹۲م، (۱۳۷۱ شمسی) دانشگاه مذاهب اسلامی در راستای تحقق طرح جمهوری اسلامی ایران برای تقریب مذاهب اسلامی تأسیس شد.

پیشینه تاریخی دانشگاه مذاهب اسلامی

با بررسی روش و سیره پیشینیان، صحابه پیامبر(ص)، تابعین، ائمه اهل بیت(ع) و علمای صالح، بزرگان و امامان مذاهب اسلامی و پیروان راستین آنها روابطی سراسر علمی بر مبنای رعایت ادب اختلاف و احترام مشاهده می‌نماییم و هیچ‌گاه شاهد جنگ و جدال نیستیم مگر آنکه صحنه گردان اصلی ماجرا، جهل و تعصب بوده و علمای واقعی در صحنه نباشند.

همچنان که امام شافعی(ره) می‌گوید که بجز شخص جاهل هیچ کس تعصب نمی‌ورزد. مجالس علمی در عصر شکوفایی فرهنگ اسلامی شامل حضور طرفهای مختلف کلامی و فقهی بود که بسیاری از ائمه مذاهب در نزد امامان سایر مذاهب شاگرد بودند و از هم درس می‌گرفتند. تاریخ برای ما از تنوع مذهبی موجود در این مجالس و نشستهای فقهی در قرن اول و دوم از جمله نشستهای امام جعفر صادق(ع) بسیار ذکر کرده است.

این وحدت در طی قرون متمادی ادامه داشت تا جایی که ما در سال ۴۱۳ هـ شیخ مفید را می‌یابیم که مجالس مناظره برپا می‌کرد و در آن شاهد حضور پیروان مذاهب مختلف کلامی و فقهی می‌باشیم همچنانکه محمدبن مکی عاملی معروف به شهید اول نیز در خانه خود مجالس فقهی و کلامی را با حضور علمای مذاهب مختلف برپا می‌کرد.

وحدت مسلمانان تا عصر اوج‌گیری درگیریهای قبیله‌ای در عصر صفوی ادامه داشت، در این عصر زین‌الدین بن علی عاملی معروف به شهید ثانی را می‌بینیم که در مسجد جامع بعلبک (لبنان) فقه فرق پنجگانه اسلامی را درس می‌داد. حال با توجه به این سابقه دیرین تاریخی، در سایه جمهوری اسلامی ایران ضروری می‌نمایند که تدریس فقه و کلام و فلسفه و سایر علوم اسلامی طبق مذاهب معتبر اسلامی در دانشگاه جهت تربیت دانشجویانی متخصص در هر مذهب و البته مطلع از مذاهب و نیز در چارچوبی دانشگاهی و آکادمی و در راستای تحکیم روح اخوت بر مبنای سعه صدر و تسامح و تساهل، شکل گیرد.

اهداف دانشگاه مذاهب اسلامی

از جمله اهداف این دانشگاه می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱- تربیت نسلی از اندیشمندان و محققان مسلمان که ضمن آگاهی کامل از مذهب خویش، از مبانی مذاهب اسلامی دیگر نیز اطلاع داشته باشند تا بتوانند باعث اتحاد و وحدت مسلمانان شوند.
- ۲- تربیت مدرس، استاد و پژوهشگرانی توانا برای دانشگاهها، دبیرستانها و مراکز دینی در زمینه‌های فقه و حقوق، فقه مقارن، اصول فقه، علوم قرآنی، علوم حدیث و کلام و عرفان اسلامی، [تاریخ اسلام و...]
- ۳- تربیت خطیب و مبلغ دینی برای داخل و خارج از کشور در سطح مذاهب مختلف اسلامی. (شایان ذکر است که زبان تدریس در این دانشگاه فارسی و عربی است و دانشجویانی که به یکی از این دو زبان آشنایی کافی نداشته باشند، ملزم به گذراندن دوره مقدماتی در دو نیمسال می‌باشند.

هیئت امنای دانشگاه

دانشگاه مذاهب اسلامی دارای هیئت امنایی متشکل از افراد ذیل می‌باشد:

- ۱- رئیس جمهوری اسلامی ایران یا نماینده ایشان
- ۲- دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی (رئیس هیئت امنای)
- ۳- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری یا نماینده ایشان.
- ۴- وزیر آموزش و پرورش یا نماینده ایشان.
- ۵- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی یا نماینده ایشان.

۶- رئیس دانشگاه.

۷ و ۸ و ۹- سه نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاههای کشور یا شخصیت‌های فرهنگی

دانشکده‌ها

۱- دانشکده فقه و حقوق مذاهب اسلامی شامل گروههای:

- فقه و حقوق امامی
- فقه و حقوق شافعی
- فقه و حقوق حنفی*

۲- دانشکده علوم قرآن و حدیث شامل گروههای:

- علوم قرآن
- علوم حدیث
- علوم رجال و تراجم
- تاریخ اسلام

۳- دانشکده فلسفه، کلام و ادیان شامل گروههای:

- کلام
- ادیان و مذاهب اسلامی
- فلسفه و عرفان اسلامی

* شایان ذکر است که هم اکنون مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های فقه مقارن و حقوق خصوصی عمومی و جزای اسلامی نیز راه اندازی شده است.

دانشجویان این دانشگاه باید ۱۳۵ واحد درسی را که شامل دروس عمومی، مشترک و تخصصی است بگذرانند تا مدرک لیسانس خود را کسب کنند.

نحوه گزینش دانشجو:

دانشگاه مذاهب اسلامی افرادی را با گرایش تقریبی و اولویت حافظان قرآن کریم بر طبق شرایط ذیل (در دو مرحله کتبی و شفاهی) پذیرش می‌کند.

۱- شرایط عمومی:

- التزام عملی به احکام اسلام و رعایت اخلاق اسلامی
- اعتقاد به مبانی اسلام و علاقمند به مسئله تقریب مذاهب اسلامی
- سلامت کامل جسمی

۲- شرایط اختصاصی:

- فرد متقاضی باید دارای مدرک دیپلم باشد.
- حداکثر سن ۲۰ سال برای دارندگان مدرک دیپلم و تا ۲۲ سال برای دارندگان مدرک فوق دیپلم و لیسانس و طلاب دارای مدرک رسمی حوزه.
- پیروی یکی از مذاهب اسلامی.

خدمات رفاهی دانشگاه

- خوابگاه دانشجویی مجردی در طول تحصیل
- سلف سرویس و سالن ورزشی و....

- برنامه آموزشی ویژه در کنار برنامه‌های درسی
- اعطای وام دانشجویی برای کمک به دانشجویان در طول تحصیل

روش تدریس

دانشگاه مذاهب اسلامی روش تدریس خود را برگرفته از حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها می‌داند که در طی آن سعی بر: استفاده از بهترین اساتید حوزه و دانشگاه و بهره‌گیری از قوی‌ترین روشهای تدریس که شامل اسلوب جدید دانشگاهی و اسلوب عمیق حوزه‌های علمیه است.

- تدریس موضوعات فقه، تفسیر، کلام، تاریخ و حدیث تمامی مذاهب اسلامی به صورت تطبیقی و مقارن.
- تدریس فقه اصیل و قدیمی هر مذهب همراه با تدریس مسائل فقهی جدید.

- تدریس زبان، ادبیات، مکالمه و روزنامه عربی.
- تدریس منطق و کلام جدید و قدیم.
- بهره‌گیری از روش مباحثه طبق سنت حوزه‌های علمیه و روشهای نوین دانشگاهی بر مبنای روش تحقیق علمی.
- استفاده از وسائل کمک آموزشی قدیمی مانند حلقه‌های بحث و وسائل جدید مانند کامپیوتر و آزمایشگاههای زبان.

سفید

فصل چهارم

**مراکز فرهنگی و علمی
شهر مقدس قم**

توجه آنها از سراسر جهان به سوی حوزه‌های علمیه در شهر مقدس قم، افق‌های جدیدی فراروی این حوزه‌ها گشوده شده که لزوم گسترش ابعاد بین‌المللی و تأسیس مرکزی جهانی برای مطالعه و پژوهش‌های اسلامی را هویدا ساخت.

مرکز جهانی علوم اسلامی، مرکزی اسلامی با رویکرد حوزوی و دانشگاهی و با نگاهی بین‌المللی است که در سال ۱۹۷۹ بعد از بهره‌گیری از تجارب ارزشمند حوزه علمیه تأسیس شد.

از وظایف این مرکز می‌توان به آموزش و پرورش دانشجویان غیر ایرانی و سعی در جهت اجرای اهداف و برنامه‌های پیش‌بینی شده خود اشاره کرد زیرا که این مجموعه، مرکزی آموزشی و علمی به‌شمار می‌رود که تلاش می‌کند تا چهره موجهی از دین اسلام و مذهب اهل بیت(ع) را به جوانان جهان اسلام بشناساند که در این راستا نهایت تلاش خود را جهت دستیابی به کمال مادی و سعادت معنوی انسان از راه‌هایی همچون گسترش عدالت در سطح جهانی انجام می‌دهد.

با در نظر گرفتن ماهیت حوزوی این مرکز و بررسی اهداف آن در زمینه اشاعه فرهنگ اصیل اسلامی می‌توان فعالیت آن را به ۲ محور اصلی تقسیم کرد:

۱- تربیت مبلغان، مدرسان، محققان، مترجمان، اندیشمندان و مجتهدانی از بین جوانان مسلمان غیرایرانی که ضمن تهذیب نفس، آشنا به مسائل زمان خود بوده و توانایی ترویج و تعالی علوم اسلامی و انسانی و قدرت اشاعه و تبلیغ معارف و فرهنگ اهل بیت(ع) را داشته باشند.

فصل چهارم

مراکز فرهنگی و علمی شهر مقدس قم

بعد از پایان دومین کنفرانس بین‌المللی علمای شیعه و سنی در تهران برای دیدار از مراکز علمی تحقیقاتی اسلامی به شهر قم دعوت شدم.

در ابتدای ورود مورد استقبال گرم و صمیمی جمعی از اساتید و طلاب حوزه علمیه قرار گرفتیم. در این شهر دیدارها و سخنرانی‌های زیادی در راستای تقریب و وحدت اسلامی انجام دادم ضمن اینکه در کنفرانسها و نشستهای مختلفی نیز شرکت کرده و سپس به بازدید از مراکز دینی مهم شهر قم از جمله، حرم حضرت معصومه(س)، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی، چاپخانه قرآن کریم و همچنین مراکز علمی و دانشگاهی پرداختم که شایسته است در ادامه نگاهی گذرا به برخی از این مراکز بیندازیم که امیدوارم مفید واقع شود:

مبحث اول:

آشنایی با مرکز جهانی علوم اسلامی*

با توجه به گسترش روزافزون خیل مشتاقان علوم و معارف اسلامی و

* هم اکنون نام جدید این مرکز، جامعه المصطفی العالمیه است.

۲- تولید، گسترش و تبیین فرهنگ و تفکر دینی و معارف اهل بیت(ع) در سطح جهانی با در نظر گرفتن این نکته که مرکز جهانی علوم اسلامی مرکزی علمی و حوزوی است که به دولت وابسته نمی‌باشد و روش آن بر اساس بحث، تحقیق و فعالیتهای تربیتی رسمی در زمینه بین‌المللی و توسعه چارچوب روابط با مراکز علمی جهت بهره‌گیری از تجارب جدید انسانی و ذخایر علمی گذشتگان و بالا بردن سطح کمی و کیفی برنامه‌های آموزشی، تحقیقاتی و فرهنگی مرکز و در عین حال حفظ کرامت دانشجویان است، باعث شده تا استقلال این مرکز حفظ شود:

مرکز جهانی از زمان تأسیس خود تاکنون ۲۰۰۰۰ دانشجوی پسر و دختر از ۱۰۳ کشور جهان را پذیرفته است که ۱۰۰۰۰ نفر از آنها فارغ‌التحصیل شده‌اند و مشغول فعالیتهای علمی، تبلیغاتی و تحقیقی هستند و ۱۰۰۰۰ نفر دیگر نیز اکنون در مدارس و مؤسسات آموزشی وابسته به این مرکز مشغول ادامه تحصیل می‌باشند که بیش از ۱۰۰۰ نفر از این تعداد، دانشجوی دختر می‌باشند و بسیاری از دانشجویان مرکز از اهل سنت می‌باشند که تحصیلات خود را طبق مذاهبشان در این مرکز دنبال می‌کنند.

مقر اصلی مرکز جهانی علوم اسلامی در قم است که دارای شعبه‌هایی در مشهد، گرگان و اصفهان... نیز می‌باشد.

حدود ۳۰ مؤسسه فرهنگی، آموزشی فعالیتهای علمی، آموزشی و فرهنگی خود را زیر نظر این مرکز انجام می‌دهند که از جمله آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱- مرکز آموزش زبان و معارف اسلامی
 - ۲- پژوهشگاه تحصیلات تکمیلی امام خمینی(ره)
 - ۳- پژوهشکده تحصیلات تکمیلی فقه و معارف اسلامی
 - ۴- مدرسه تخصصی فقه و اصول
 - ۵- مدرسه بنت الهدی مخصوص بانوان
 - ۶- جامعة الرسول الاکرم (ص) ویژه اهل سنت
 - ۷- دانشگاه علوم اسلامی
 - ۸- مرکز آموزشهای کوتاه مدت مخصوص نخبگان در عرصه فرهنگی
 - ۹- مرکز غیرحضوری و آموزش از راه دور امام خمینی(ره)
 - ۱۰- پژوهشکده امام رضا (ع) در مشهد
 - ۱۱- مؤسسه علوم انسانی
 - ۱۲- مرکز مشاوره دانش پژوهان
- علاقمندان به ادامه تحصیل در این مرکز، پس از قبولی در آزمون دوره مقدماتی که شامل آموزش زبان فارسی و معارف اسلامی است را پشت سر گذاشته و در ادامه قادر خواهند بود تحصیل خود را در مرکز آموزش به دو زبان فارسی و عربی ادامه دهند.

آموزش

نظام آموزشی در این مرکز بر اساس قوانین و ضوابط علمی و بین‌المللی در پنج سطح به شرح ذیل پایه‌ریزی شده است:

دانشجو پس از گذراندن دروس عمومی که همان دیپلم می‌باشد

می‌تواند به مرحله لیسانس وارد شده و تحصیل خود را در یکی از رشته‌های زیر ادامه دهد: فقه و اصول، فرهنگ و معارف اسلامی، علوم قرآن و حدیث، کلام اسلامی، فلسفه و عرفان اسلامی، تاریخ اسلام، شیعه‌شناسی، ادیان و مذاهب، زبان و ادبیات عربی، زبان و ادبیات فارسی، تبلیغ و ارتباطات، علوم تربیتی، حقوق، اقتصاد، مطالعات اجتماعی، علوم سیاسی، مدیریت و روان‌شناسی اسلامی. فارغ‌التحصیلان این رشته‌ها بعد از موفقیت در اخذ مدرک لیسانس می‌توانند تحصیلات خود را در رشته‌های مختلف فوق‌لیسانس و حتی دکترا ادامه دهند.

اما دوره اجتهاد در این مرکز از دوره‌های فوق تخصصی محسوب می‌شود که آنرا آخرین دوره تحصیلی قرارداده‌اند و دانشجو باید پس از طی دوره دکترا، پنج سال تا رسیدن به درجه اجتهاد، درس بخواند.

نظام آموزشی و روش تدریس در مرکز جهانی علوم اسلامی در سایه تعالیم اهل بیت (ع) و بر طبق دستورات اسلامی با تأکید بر مسئله تقریب مذاهب اسلامی بنا شده است که طی آن دانشجو می‌تواند دروس دلخواه خود را طبق مذهبی که جهت ادامه تحصیل انتخاب کرده است برگزیند. در عین حال سیاست مرکز در طول دوره تحصیل، آموزش قرآن کریم، اخلاق اسلامی، فقه و همچنین پای بندی به مسائل و مبانی دینی است. همچنین در برنامه‌های مرکز، دوره‌های آموزش عمومی و اختصاصی کوتاه مدتی برای نخبگان و فعالان در زمینه فرهنگ اسلامی و دوره‌های آموزش غیرحضورى جهت افزایش بهره‌مندی علاقمندان به فراگیری علم نیز وجود دارد.

پژوهشگاه امام خمینی (ره) که یک موسسه آموزش از راه دور است را

نیز بازدید کردیم، برنامه‌های این مؤسسه در دسترس تمام مخاطبین در سرتاسر جهان وجود دارد و تمام کسانی که خواستار شرکت در امتحانات این مؤسسه می‌باشند برای آنها در محل سکونتشان امکانات لازم فراهم می‌شود و پس از قبولی، مدرک فارغ‌التحصیلی دریافت می‌کنند. من در وجود مسئولین پژوهشگاه مخصوصاً رئیس و نایب رئیس آن که ما را در این برنامه همراهی کرده و راهنمایی‌های لازم در زمینه پخش برنامه‌هایشان در اینترنت را ارائه کرد، انگیزه قوی دیدم.

این مرکز بالغ بر ده مدرسه علمی دارد که در عین استقلال مالی و امور اجرایی و... از نظر برنامه‌های علمی در راستای بهره‌گیری از توان علمی و معنوی دانشمندان و فضیلاتی مرکز، در ارتباط مستمر با آن هستند.

آشنایی با رئیس مرکز جهانی علوم اسلامی

تولد و دوران کودکی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی‌رضا اعرافی در سال ۱۳۳۸ هـ.ش در خانواده‌ای اهل علم در شهر میبد یکی از شهرهای استان یزد به دنیا آمد. پدر و اجداد وی جملگی از علما و معتمدان آن منطقه بودند. جد پدری ایشان به دلیل مخالفت با ظلم و ستم مالکان و زمینداران منطقه به دست یکی از آنها شهید شد. همچنین پدرش آیت‌الله محمد ابراهیم اعرافی نیز از مجاهدان یزد در ایام انقلاب اسلامی ایران و امام جمعه میبد نیز بود.

تحصیلات

حجت الاسلام والمسلمین دکتر اعرافی تحصیلات حوزی خود را در سال ۱۳۵۰ در قم آغاز کرد و در ادامه سیر علمی خود در درس خارج فقه و اصول مراجع و آیات عظام وحید خراسانی، میرزا جواد تبریزی، فاضل لنکرانی، حاج شیخ مرتضی حائری یزدی، و در درس فلسفه، عرفان و منطق آیات عظام، شهید مرتضی مطهری، جوادی آملی، مصباح یزدی و حسن زاده آملی شرکت نمود.

فعالیت‌های علمی

ایشان از سال ۱۳۷۳ تاکنون مواد درسی همچون *بداية الحکمة* و *نهاية الحکمة*، اسفار ملاصدرا، منطق، عرفان، فلسفه، اخلاق و خارج فقه و اصول را در حوزه علمیه تدریس و همچنین دروس معارف، فلسفه، فلسفه تعلیم و تربیت در قرآن و علوم حدیث را در سطح فوق لیسانس و دکترا در دانشگاه‌های علامه طباطبایی، دانشگاه قم، تربیت مدرس و تربیت معلم تدریس می‌کند.

تألیفات و طرح‌های تحقیقاتی

- ۱- فلسفه تعلیم و تربیت
- ۲- علی أعتاب عبقریه البشر
- ۳- اهداف تعلیم و تربیت و مبانی آن از منظر اسلام
- ۴- سیره تربیتی پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) (در سه مجلد)

۵- در آمدی بر تعلیم و تربیت اسلامی (۳ مجلد)

۶- رابطه عقلانی بین علوم تربیتی و اسلام

۷- فقه تربیتی، قضاوت و شهادت

۸- مجموعه مقالات و سخنرانی‌ها

۹- نظرات دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن

مقالات علمی:

ایشان دارای دهها مقاله علمی [در موضوعات تعلیم و تربیت، مناسبات علم و دین و روشهای پژوهش] می‌باشد که در مجلات علمی و معتبر به چاپ رسیده است.

جوایز علمی:

وی جوایز علمی زیادی کسب نموده که از جمله آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- جایزه بهترین کتاب سال حوزه ۱۳۷۷ برای تألیف کتاب نظرات دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن.

- کسب دیپلم افتخار در سومین کنفرانس پژوهشگران حوزه در سال ۱۳۸۰ برای تألیف مجلد اول کتاب تربیت فرزندان برگرفته از کتاب سیره تربیتی پیامبراکرم(ص) و اهل بیت(ع).

- کسب رتبه اول بیست و یکمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۲ برای تألیف مجلد سوم کتاب نظرات دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن.

مبحث دوم:**آثار برجسته قم**

روز جمعه ۲۶/۱۰/۲۰۰۷ از دانشگاه تحصیلات تکمیلی فقه و معارف اسلامی (مدرسه حجتیه) دیدار کردم، بعد از این دیدارها آقای صادق کعبی که همراه من بود یادآوری کرد که نماز جمعه را در حرم خواهیم خواند. من نیز از ایشان پرسیدم که حرم کجاست؟ جواب داد: حرم حضرت فاطمه معصومه(س) پس به سمت مسجد حرم حرکت کردیم و در صف اول نماز نشستیم و خطبه‌های نماز جمعه را که نمونه‌ای گویا از دعوت خطیب به تمسک به دین، محاسن اخلاقی و محبت و وحدت مسلمانان بود شنیدیم در حالی که برخلاف تبلیغات ضد شیعه، هیچ گونه کلامی مبنی بر دشمنانم به غیر مسلمانان و (سایر فرق) مسلمانان از زبان وی نشنیدم. بعد از نماز به زیارت حرم مطهر رفتیم و حالت روحانی مشحون از ایمان را در آن به‌دست آوردم، بر مزار حضرت معصومه(س) و آنانی که در اطراف حرم دفن بودند، فاتحه خواندیم و برای آنها دعا کردیم.

نسب حضرت معصومه(س)

ایشان فاطمه دختر امام موسی بن جعفر(ع) – (هفتمین امام شیعیان)– و خواهر امام رضا(ع) – (هشتمین امام اهل بیت (ع))– می‌باشند و در شهر مدینه در اول ذی‌القعدة سال ۱۸۳ هـ به دنیا آمدند و روز ۱۰ ربیع‌الثانی سال ۲۰۱ هـ در شهر قم در ایران وفات یافتند که

به دلیل تقوی و پرهیزکاریش، معصومه نامیده شده است.

مسجد و مرقد [حرم مطهر] حضرت معصومه(س)

مرقد شریف حضرت معصومه(س) در مسجدی به نام ایشان در وسط شهر قم قرار دارد که از شمال میدان آستانه، از شرق خیابان آیت الله مرعشی نجفی، از جنوب مسجد اعظم قم و خیابان موزه و از غرب خیابان ساحلی و رودخانه صفی‌آباد و از شمال غربی نیز مدرسه فیضیه آنرا احاطه کرده است.

تاریخ ساخت حرم مطهر و گسترش آن

بعد از وفات حضرت معصومه(س) موسی بن خزرج بن سعد اشعری قمی، ایشان را دفن کرده و بر مزار مبارکش بقعه مسقف با دیوار بلند بنا کرده است که این مقبره قدیمی حضرت معصومه(س) معروف به «بابلان» بوده است. از این تاریخ به بعد شهر قم معروف و مشهور شده و مردم برای زیارت مرقد مطهر ایشان به این شهر روی آوردند. (سپس و به مرور زمان) عملیات ساخت و بازسازی حرم مطهر تا امروز ادامه یافته است.

بازسازی حرم مطهر:

در سال ۲۵۶ هـ گامی که زینب دختر امام جواد (ع) برای زیارت عمه بزرگوارش به قم آمدند اولین بقعه را بر مزار ایشان ساختند. سپس در سال ۳۵۰ هـ زید بن احمد بن بحرافهانی با ساخت درب بزرگی برای این مرقد، بنای مذکور را نوسازی کرد. در سالهای ۴۲۹-۴۶۵ در زمان

طغرل سلجوقی، خاندان امیرابوالفضل عراقی، بعد از تخریب بقعه کوچک حرم، بارگاهی بزرگ بر روی آن مرقد مبارک قرار دادند.

در سال ۵۲۹ هـ شادبیگم دختر عماد بیگ بارگاهی برای این بانو بنا کرد. سپس در سال ۹۲۵ هـ شاه اسماعیل صفوی ساختمان مرقد مطهر را بازسازی کرد و ایوان شمالی را به آن افزود و پایه بنای صحن قدیمی مرقد را ایجاد کرد.

در سال ۹۵۰ هـ شاه طهماسب صفوی ضریحی از کاشی بر مرقد مطهر قرار داد و در سال ۱۰۷۷ هـ شاه سلیمان صفوی، صحن موزه را در ضلع جنوبی حرم ساخت و در سالهای ۱۲۱۰ تا ۱۲۱۴ نظام السلطنه دو درب نقره‌ای در ضلع غربی حرم قرار داد.

در سال ۱۲۱۳ هـ فتحعلی شاه قاجار امر به طلاکاری قبر و گنبد و دربهای حرم حضرت معصومه (س) کرد.

در سال ۱۲۱۵ داخل بارگاه ملکوتی حضرت معصومه (س) با آئینه کاری و خطوط زیبا مزین گشت. در سال ۱۲۱۸ هـ مرتضی قلی‌خان که یکی از رجال دولتی (قاجار) بود، ساختمان ایوان حرم را بازسازی کرد و بارگاه ملکوتی حضرت معصومه را که با کاشی آراسته شده بود با آجرهای طلا زینت داد.

در سال ۱۲۲۱ هـ کف دیوارهای حرم با مرمر، سنگ فرش شد و ضریح مبارک نیز به طلا زینت داده شد و برای رواق ضلع شمالی متصل به ایوان طلا نیز دربی طلائی، قرار داده شد.

در سال ۱۲۶۶ هـ صحن و ایوانهای قدیم حرم بازسازی و مناره‌ای در قسمت شمالی مرقد مطهر قرار دادند.

در سال ۱۳۰۳ هـ اتابک پسر امین السلطان وزیر اعظم آنچه را پدرش بنا نهاده بود تکمیل کرد و صحن جدیدی را که الان معروف به صحن اتابکی است، بنا نهاد و ضمن تزئینات کامل، اتاقهایی در اطراف آن ساخت که هم اکنون مقبره بزرگان است.

در سال ۱۳۵۴ هـ موزه آستانه مبارک حضرت معصومه (س) ایجاد شد که هدایایی گرانبها و ارزشمند در آن نگهداری می‌شود.

در سال ۱۳۷۵ هـ ضریح فولادی حرم مطهر با پوششی از نقره و با نقوش و نوشته‌های زیبا آراسته شد.

همچنین شهاب الملک مناره ایوان شمالی را بنا نهاد و آنرا با لعاب چینی زینت داد و کامران میرزا نیز شاخه‌هایی از طلا بر بالای این مناره قرار داده است.

مساحت حرم مطهر حضرت معصومه (س) به علاوه ۳ صحن و مسجد بالا سر مرقد، حدود ۱۳۵۲۷ متر مربع می‌باشد که ۱۹۱۴ متر مربع آن زیربنای ساختمانها و مابقی مرقد مطهر مستطیل شکل است که گنبد ملکوتی آن با صفحه‌های طلا پوشیده شده است و دارای ۴ مناره که دوتای آن بزرگ‌تر و دوتای دیگر کوچکتر است.

گنبد حرم حضرت معصومه (س)

مرقد مطهر حضرت معصومه (س) دارای گنبدی هرمی شکل است که مساحت آن از داخل ۲۸/۶۶ متر و از خارج ۶۰/۳۵ متر می‌باشد و دارای ۸ ضلع بوده که طول هر ضلع آن ۸/۳ متر و مسافت بین هر ضلع تا ضلع دیگر ۲/۷۰ متر است. در هر ضلعی از آن پنجره‌ای طلائی یا نقره‌ای وجود دارد، گنبد از بیرون با نوشته‌ها و اشعار زیبای فارسی و از

داخل با آئینه‌ها و نقش و نگارهایی مزین گشته است.

ضریح مطهر

ضریح مطهر که از نقره ساخته شده در زیر گنبد ملکوتی قرار دارد. بالای آن به مقدار یک متر از هر طرف به طلا و با نوشته‌ها و نقشهای زیبا آراسته شده است که ارتفاع آن ۴ متر، طول آن ۵/۲۵ متر و عرض آن ۴/۷۳ متر می‌باشد.

ایوانها

ایوان طلا

این ایوان قسمت شمالی حرم مطهر و متصل به صحن قدیم است که از درون با نقوش برجسته طلایی تذهیب شده است و بالای آن ۲ مناره با ارتفاع ۳/۲ متر و قطر ۱/۵۰ متر وجود دارد که در رأس آنها نماد برجسته مذهبی نیز قرار دارد.

ایوان شرقی

این ایوان در ضلع شرقی حرم مطهر می‌باشد که به وسیله رواق مزین به آئینه‌کاری به حرم مطهر و صحن جدید متصل شده است. شکل ایوان نیمه هرمی آئینه‌کاری و منقش می‌باشد و بر بالای آن ۲ مناره به ارتفاع ۲۸ متر وجود دارد.

صحن‌های مطهر

صحن قدیم

این صحن در بخش شمالی حرم مطهر و با طول ۳۴/۷۰ متر قرار

دارد که از ۳ طرف با حجره‌هایی احاطه شده و از طرف چهارم به ایوان طلا متصل است.

صحن جدید

این صحن که به صحن اتابکی نیز شناخته می‌شود در ضلع شرقی حرم واقع شده و از صحن قدیم وسیعتر و بزرگتر بوده و بسان یک هشت ضلعی است که طول اضلاع شرقی و غربی آن ۷۸ متر و طول اضلاع شمالی و جنوبی آن ۴۶ متر است. چهار ضلع دیگر آن هر یک ۴ متر طول دارند. ورودی شرقی این صحن به خیابان متصل است که دارای ایوانی به ارتفاع ۱۳/۶ متر و مزین به نقشهای زیبا و برجسته‌ای است. بالای این ایوان، ساعتی بزرگ و ۲ مناره کوچک وجود دارد که ۱۳/۵ متر ارتفاع دارند.

ورودی دوم این صحن در ضلع شمالی حرم بوده که به واسطه ایوانی به ارتفاع ۱۳ متر به خیابان آستانه متصل می‌شود. در بخش جنوبی حرم، سومین صحن است که ورودی آن از نظر ارتفاع و مناره‌ها شبیه به ورودی شمالی آن می‌باشد. در وسط این صحن حوض آب بیضی شکل است و صحن را به صورت کلی حجره‌هایی با ایوانهایی اختصاصی احاطه کرده‌اند.

صحن موزه: این صحن که به صحن موزه معروف است در سمت جنوبی حرم مطهر قرار دارد. طول آن ۲۴ متر و عرضش ۱۹/۵ متر است بالای آن گنبدی به مساحت ۱۷ متر قرار دارد که بر این گنبد ستون‌های آراسته به نقشهای زیبا و سنگ مرمر دیده می‌شود.

دربهای حرم مطهر

حرم مطهر حضرت معصومه(س) دارای ۸ درب است که ۴ درب در صحن جدید و ۲ تای دیگر در سمت غربی حرم بوده و هفتمین درب به خیابان موزه و هشتمین به مدرسه فیضیه باز می‌شود.

ساختمانهای اطراف حرم

در اطراف این حرم مطهر، اماکن مختلفی وجود دارند که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

مسجد بالاسر، مسجد اعظم و مسجد امام خمینی(ره)، همچنین در حرم، کتابخانه‌ای به نام کتابخانه آستان حضرت معصومه(س) و موزه‌ای که ورودی آن از صحن موزه است وجود دارد که هدایای ارزشمند و گرانبهایی که در طول تاریخ به مرقد مطهر اهدا شده است، در آن نگهداری می‌شود.

جهاد حضرت معصومه(س)

همچنانکه پسران [خاندان] رسول اکرم(ص) سختی جنگ، جهاد و تبلیغ دین اسلام را متحمل شده‌اند، دختران ایشان نیز بار سختی‌هایی را در همان مسیر به دوش کشیده‌اند که از جمله آنان می‌توان به سختی‌های حضرت فاطمه زهرا(س) و مشکلات حضرت زینب عقیله بنی هاشم(س) و سختی‌های حضرت فاطمه معصومه(س) دختر امام موسی بن جعفر(ع) اشاره کرد.

این بانو معروف به (معصومه) است، فاطمه، دختر امام موسی بن

جعفر(ع) و خواهر امام هشتم، امام رضا(ع) و خواهر امام زاده قاسم(ع) که منزلتی همانند منزلت حضرت عباس و علی اکبر (ع) دارد، می‌باشد. و شاید بارزترین چیزی که زندگی حضرت فاطمه معصومه (س) را متمایز کرده، سختی‌ها و مظلومیت‌هایی مشابه مصائب اجداد و پدر و برادرشان بوده است. کدام قلب صبوری است جز قلب حضرت معصومه(س) که پدر را مشاهده کند در حالیکه او امامی است مانند امام کاظم(ع) که توسط عمال و ایادی ظالم عباسی از زندانی به زندان دیگر منتقل می‌شود و در این میان با غل و زنجیر بسته شده و در زندان‌هایی باشد که نتوان روز را از شب تشخیص داد؟

وکدام قلب پر از نور ایمان را می‌توان یافت جز قلب حضرت معصومه(س) که گاهی به یاد پدر، امام کاظم (ع) در زندانهای بغداد و گاهی به یاد برادرش (قاسم) در جنوب حله و گاهی به یاد دیگر برادرش (امام رضا(ع))، صبر را سرلوحه قرار داده باشد؟

حضرت فاطمه معصومه(س) در میان این همه بلا و مصیبت با صبر و تحمل زندگی کرد. اما آنچه در سبب وفات ایشان نقل می‌شود، این است که این بانوی بزرگ نتوانست دوری برادر خود امام رضا(ع) که توسط مأمون به زور و حيله به خراسان برده شد را تحمل کند. در شهر ساوه بود که خبر خوراندن سم به امام رضا(ع) و شهادت ایشان را شنید و این خبر باعث کسالت و بیماری ایشان شد. پس از ساوه به شهر قم منتقل شد و مدت ۱۷ روز تحت مراقبت قرار گرفت تا اینکه در روز دهم ربیع الثانی سال ۲۰۱ هـ وفات نمود. موسی بن خزر ج دستور به غسل و

کفن نمود و نماز را بر بدن ایشان اقامه کرد و ایشان را در همان شهر (قم) به خاک سپردند و بنای مسقفی بر قبر ایشان ساخت تا هنگامی که زینب دختر امام جواد(ع) گنبدی بر قبر ایشان بنا نهادند.

و این چنین بود که حضرت فاطمه معصومه(س) نمونه بارزی در مبارزه و جهاد در مسیر ولایت اهل بیت(ع) شد تا ادامه دهنده راه حضرت زهرا و حضرت زینب و ام‌کلثوم «سلام الله علیهن» گردد.

مبحث سوم

کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی: در ادامه سفر به قم از کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی دیدار کردم؛ این کتابخانه یکی از بزرگترین و از حیث ذخایر بعد از مصر و ترکیه سومین کتابخانه نسخه‌های خطی در جهان است.

در این دیدار که آقای اوسطی مدیر روابط عمومی کتابخانه نیز ما را همراهی می‌کرد در ابتدا به مخزن کتب و نسخ خطی رفتیم که نادرترین نسخ خطی [با موضوعات] اسلامی با حدود ۷۰ هزار نسخه در آن موجود است. وی در این دیدار برای ما از چگونه جمع‌آوری این نسخ توسط مؤسس بزرگ آن مرحوم آیت‌الله مرعشی نجفی سخن گفت و بیان داشت آن [پیر عالی مقدار] برای خرید این نسخ خطی چگونه خود را از غذا و استراحت محروم کرده بود و من بر روی برخی از آنها این جمله را با خط خود ایشان دیدم که [این کتاب را با ۴ سال نماز برای دیگری خریده‌ام] یعنی برای شخص میتی ۴ سال نماز می‌خوانده و با اجرت آن نسخه‌های خطی می‌خریده همچنانکه بر کتاب دیگری نوشته بود این

کتاب را با [پول و یا عین] نهار و شام خود خریده‌ام.

سپس از همه قسمت‌های کتابخانه دیدن کردیم و زمان زیادی را در بخش ترمیم و بازیابی نسخه‌های خطی ماندیم و با تجهیزات تخصصی این بخش آشنا شدیم.

این کتابخانه از نادرترین کتابخانه‌های جهان است و امید است که خداوند، مؤسس آنرا در درجات والای بهشت همراه با پیامبران، صالحین، شهدا و صدیقین محشور فرماید.

موسس کتابخانه، آیت الله مرعشی نجفی (ره)

حضرت آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی در روز بیستم ماه صفر سال ۱۳۱۵ هـ برابر با ۱۸۹۷/۶/۲۱ در خانواده‌ای مشتهر به علم و تقوا در شهر نجف به دنیا آمد.

ایشان در محضر علمای بزرگ روزگار خویش در حوزه فقه، اصول و علوم دینی شاگردی کرد و یکی از کسانی بود که نزد علمای بزرگ حوزه علمیه نجف که در آن ایام از بزرگترین مراکز علمی جهان تشیع بود، به کسب علم پرداخت.

در جوانی به درجه اجتهاد رسید و به شخصیتی بارز در بین دوستان و آشنایان تبدیل شد.

ایشان در خانواده‌ای مشحون از علم و دین و پارسایی بزرگ شده در حالی که اجداد ایشان حدود دویست سال حکومت طبرستان در استانهای مازندران و گلستان را در دست داشتند، نسبت آیت الله مرعشی نجفی با ۳۳ واسطه به امام علی بن حسین(ع) برمی‌گردد و

خاندان مرعشی صاحب بزرگترین و معتبرترین شجرنامه‌ها است.

آیت الله مرعشی نجفی در سال ۱۳۴۲هـ/ ۱۹۳۴م به زیارت امام‌رضا(ع) در مشهد مقدس رفت و در راه بازگشت مدتی جهت ادامه تحقیقات و مطالعات خود در تهران توقف می‌نماید و پس از پایان این تحقیقات بنا به درخواست آیت‌الله العظمی شیخ عبدالکریم حائری یزدی، مؤسس حوزه علمیه قم به این شهر رفت و طولی نکشید که از مدرسین برجسته این حوزه شد.

ایشان بعد از مدت کمی به یکی از بزرگان مراجع تقلید با میلیونها مقلد در ایران و کشورهای مختلف مانند عراق، لبنان، کویت، عربستان، امارات، بحرین، پاکستان، هند، ترکیه و تانزانیا تبدیل شد.

ایشان به مدت ۷۶ سال در حوزه علمیه قم تدریس کردند و حدود نیم قرن به‌صورت پیوسته در حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س) امامت نماز جماعت را عهده‌دار بودند.

آیت‌الله مرعشی نجفی هیچ‌گاه به اندازه چشم به هم زدن از تحکیم پایه‌های حوزه علمیه دست نکشید و خسته نشد که نتیجه تلاشهای وی، فارغ‌التحصیل شدن هزاران طلبه از حوزه علمیه بود که امروز جملگی از مشاهیر مدرسان حوزه‌های علمیه و دانشگاهها به‌شمار می‌آیند.

ایشان مساجد، مراکز علمی، حسینیه‌ها، درمانگاهها، کتابخانه‌ها و تکاپای زیادی را در داخل و خارج ایران بنا نهادند و شخصاً متولی نشر و احیای آثار ارزشمند بزرگان و علمای متقدم خود و تشویق طلاب و

دانشجویان به استفاده از این آثار شدند.

دامنه وسیع آثار و تألیفات آیت الله مرعشی نجفی خصوصاً به زبان عربی دلالت بر تسلط و وقوف کامل ایشان بر علوم و فنون مختلف دارد که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- ملحقات الاحقاق که در موضوع علم کلام و عقاید است.

۲- فضائل ائمه اطهار(ع) که در تألیف آن از بیش از ۵۰۰ مرجع و منبع اهل سنت استفاده شده است. حدود ۴۰ سال جهت تألیف این کتاب ارزشمند وقت صرف گردیده که تاکنون ۳۶ مجلد آن با نظارت پسر بزرگوار ایشان دکتر محمود مرعشی نجفی چاپ شده است.

۳- حاشیه بر عروه الوثقی در ۲ مجلد

۴- منهج المؤمنین در فقه در ۲ مجلد

۵- تقریرات القصاص در ۳ مجلد که یکی از شاگردان ایشان آنرا جمع آوری کرده است.

۶- طبقات النسابین که کتابی بی‌نظیر در باب انساب است.

۷- حاشیه بر کفایت الاصول (آخوند خراسانی) در ۲ مجلد.

۸- حاشیه بر رسائل

۹- المشاهد و المزارات

۱۰- اعیان المرعشیین

۱۱- المعول فی امر المطول

۱۲- علماء السادات

۱۳- مسارح الأفكار و الحاشیه علی تقریرات الشیخ المرتضی الأنصاری

۱۴- الفوائد الرجاليه

۱۵- كشف الارتباب في الأنساب

۱۶- المجدي في حياة صاحب المجدي

۱۷- رفع الغاشية عن وجه الحاشية في المنطق

۱۸- الردعلي المدعي التحريف

۱۹- تعليق بر عمدة الطالب في الانساب که در ۵ مجلد در حال چاپ

است.

۲۰- شجره نامه آل رسول اکرم (ص)، که سلسله سادات مرعشی در

ایران و سایر کشورها را شامل می‌شود و در چند مجلد می‌باشد که متأسفانه دست نویس بوده و چاپ نشده است.

۲۱- سفر به اصفهان، شیراز، سامراء و آذربایجان

عناوین آثار و تألیفات علمی آیت الله مرعشی به احتساب دست‌نویس‌ها و آثار کامل نشده ایشان به ۱۵۰ عنوان می‌رسد که برخی از آنها به چاپ رسیده است. آیت الله مرعشی از پیشگامان وحدت اسلامی نیز بوده است. ایشان در زمان حیات خود با بزرگان و علمای مذاهب اسلامی مکاتبه و ارتباط داشته و موفق به دریافت اجازه در نقل حدیث از این بزرگان شده است.

قابل ذکر است که آیت‌الله مرعشی به حدود هزار طلبه و استاد حوزه و کسانی که شرایط لازم برای نقل روایت را داشته‌اند، از سال ۱۳۳۹ هـ تا آخر عمر شریف خود اجازه نقل حدیث داده است و بدین دلیل ایشان را «شیخ اجازه» در عصر خودشان نامیدند. مهمترین شخصیت‌هایی که

آیت‌الله مرعشی در زمان حیات پر برکت خود با آنها ملاقات کرده است:

۱- تاگور، شاعر و فیلسوف معروف هندی

۲- علامه محمد رشید رضا، مولف تفسیر المنار از مصر

۳- شیخ طنطاوی الجوهري، صاحب تفسیر الجواهر از مصر

۴- پاپ انستانس کرملی اسقف بزرگ بغداد

۵- پروفیسور هانری کربن، فرانسه

۶- شیخ محمدبن زباره، مورخ و وزیر یمنی در عصر امام حمیدالدین یحیی

تأسیس کتابخانه:

از بزرگترین خدمات فرهنگی آیت الله مرعشی نجفی تأسیس کتابخانه‌ای است که شهرت آن در [گوشه و کنار جهان] پیچیده است و در محافل علمی و فرهنگی جهان به نام حافظ بزرگ میراث [فرهنگ] نامیده می‌شود.

وفات

آیت الله مرعشی نجفی بعد از گذراندن حدود یک قرن از عمر مبارک خویش در راه تعلیم و نشر فرهنگ اسلامی و احیای تفکر اسلامی و شیعی و ارائه خدمات اجتماعی فراوان در روز چهارشنبه هفتم ماه صفر سال ۱۴۱۱ هـ برابر با ۲۹ آگوست ۱۹۹۰م در سن ۹۶ سالگی بر اثر سکته قلبی ندای پروردگار خویش را لبیک گفت و به دیدار محبوب خود شتافت.

پیکر پاک ایشان در مراسمی بی‌نظیر قبل از ظهر جمعه نهم ماه صفر با مشارکت میلیونی مردم، مراجع عالیقدر تشیع، مدرسان حوزه علمیه و

طلاب، مسئولین کشوری، دیپلماتهای سیاسی کشورهای اسلامی در ایران تشییع شد.

چند سال قبل از وفات ایشان در حرم مطهر حضرت معصومه(س) مکانی برای دفن ایشان اختصاص داده شده بود ولی ایشان وصیت به دفن جسد خود در کتابخانه کرده بود که در وصیت نامه ایشان آمده است «مرا در ورودی کتابخانه دفن کنید تا زیر قدمهای محققان و پژوهشگران علوم اسلامی قرار گیرم و فرزند ایشان که رئیس کنونی کتابخانه است این کار را انجام داد.»

همچنین وزارت پست و تلگراف و تلفن ارتباطات و فناوری اطلاعات [تمبری جهت بزرگداشت مقام آیت الله مرعشی نجفی(ره) به چاپ رساند.

اهداف تأسیس کتابخانه:

مؤسس کتابخانه با جمع‌آوری میراث گرانسنگ اسلامی و ایجاد مرکز بزرگی برای حفظ و استفاده این کتابها اهداف زیر را دنبال می‌نمود:

۱- ایجاد مرکز فرهنگی اسلامی بین‌المللی بزرگ که بیانگر دستاوردها و پیشرفتهای علمی سترگ مسلمانان در (۱۴) قرن گذشته باشد.

۲- گسترش قلمرو فرهنگ اسلامی تحقیق و پژوهش در جامعه‌ای که امروز بیش از گذشته به آن محتاج است.

۳- آگاهی پژوهشگران بر منابع و مصادر میراث بزرگ فرهنگی که در این مرکز جمع‌آوری شده است.

۴- جمع‌آوری نسخ خطی اسلامی نفیس و نگهداری آنها در این

مرکز بزرگ برای جلوگیری از سرقت و قاچاق آنها به خارج از کشور توسط سودجویان.

۵- ارائه نسخه‌های خطی قدیمی به خط مؤلف، مصنف و یا مصحح.
۶- تهیه و جمع‌آوری میکروفیلم نسخه‌های نفیس خطی اسلامی که در طی قرن گذشته از ایران و دیگر کشورهای اسلامی خارج شده و تکثیر آنها در کتابخانه جهت استفاده عموم.
۷- انتقال این گنجینه علمی بزرگ با امانت کامل به نسلهای آینده تا به آگاهی در مورد فرهنگ گذشتگان خود دست یابند و در تدوین تاریخ علوم از آن استفاده کنند.

۸- حفظ میراث ارزشمند مکتوب اسلامی مدون که بعد از گذر از سختیها و حوادث گوناگون از جمله آتش‌سوزی، عدم توجه برخی حکام، جنگها، شدت گرفتن اختلافات مذهبی و قبیله‌ای، سیل‌ها و زلزله‌ها و ترمیم و تهیه میکروفیلمی از آنها که فقط با مقایسه نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه‌های کشورهای اسلامی قبل و بعد از حمله مغول، میزان خسارتهایی که امت اسلامی دیدند برای ما مشخص می‌شود.

چنانچه قطب‌الدین نهروالی در (کتاب الاعلام باعلام بیت الله الحرام) نوشته است: مغول‌ها بعد از سیطره خود بر بغداد در سال ۶۵۶ هـ که منجر به انقراض خلافت عباسی گردید، تمام کتابها و نوشته‌های اسلامی موجود در گنجینه‌ها، مساجد، کتابخانه و مدارس و دارالحکومه‌ها را در رود دجله ریختند که از کثرت آنها پلی جهت عبور لشکر مغول ایجاد شد و رنگ آب دجله به دلیل جوهر کتابهای مذکور سیاه شد و این روایت تاریخی دور از ذهن نیست؛ زیرا عمق و عرض رود دجله با آن

وسعت زیاد، در فصل تابستان به رودی کوچک تبدیل می‌شود.

شهر نیشابور نیز که از مراکز علمی جهان اسلام در قرنهای ۵ و ۶ هجری بود به چنین سرنوشتی دچار شد، غزنویان کتابخانه بزرگ مسجد عقیل و پنج کتابخانه دیگر را چپاول کردند و یا به آتش کشیدند.

همچنین کتابخانه‌های هرات و مرو نیز از حمله مغول در امان نبودند، آنان در حمله‌هایی وحشیانه مراکز فرهنگی بخصوص کتابخانه‌ها را به آتش کشیدند.

کتابخانه صاحب بن عباد در ری نیز دچار چنین سرنوشتی شد، چنانکه مورخان نوشته‌اند دست کم ۴۰۰ شتر برای حمل کتابهای این کتابخانه نیاز بود و با حمله سلطان محمود غزنوی کتب کلامی، فلسفی، نجومی و... آن در آتش سوخت.

همچنین در اصفهان کتابخانه نفیس مسجد جامع در اوائل قرن ششم هجری به دست اسماعیلیان به آتش کشیده شد.

در حال حاضر در ایران حدود نیم میلیون نسخه خطی با موضوعات اسلامی در کتابخانه‌های خصوصی و عمومی وجود دارد که این تعداد کمی است از میراث فرهنگ اسلامی که در طی تاریخ نابوده شده است.

جایگاه کتابخانه آیت‌الله مرعشی در بین کتابخانه‌های جهان

کتابخانه آیت‌الله مرعشی از نظر تعداد نسخه‌های خطی نادر و قدیمی مقام اول در ایران و در جهان اسلام مقام سوم را دارد که شهرت فراوانی نزد پژوهشگران و محققان داخلی و خارجی دارا است.

نظر امام خمینی (ره) در مورد کتابخانه آیت‌الله مرعشی

امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۴/۳/۱۹۸۹ م در نامه‌ای خطاب به دولت وقت در مورد کتابخانه آیت‌الله مرعشی چنین گفته است:

«کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی (دامت برکاته) از کتابخانه‌های کم نظیر و شاید بتوان گفت بی‌نظیر است...»

در دیدار و گفتگویی که با مسئولین کتابخانه داشتم دریافتیم که طرحهایی جهت گسترش این کتابخانه برنامه ریزی شده است تا در آینده‌ای نزدیک در شمار کتابخانه‌های برتر جهان اسلام قرار گیرد.

آیت‌الله مرعشی نجفی که به حق بزرگترین نگهدارنده میراث اسلامی در طی چهار قرن گذشته بوده، در عنفوان جوانی، چنان ضرورت جمع‌آوری این میراث عظیم را درک کرده که هیچ‌گاه اجازه تأخیر در این کار را به خود راه نداده است.

تلاش [مقدس] ایشان با تلاش اجانب جهت چپاول و غارت میراث مسلمانان و محروم کردن فرزندان آنان از این فرهنگ بزرگ همراه بود. وی به تنهایی با این حرکت شوم مقابله کرد و در جلوگیری از چپاول و سرقت بسیاری از نسخه‌های خطی ارزشمند موفق نیز بود و در عنفوان جوانی در این راه به شهرت رسید و تحصیلات عالی خود را همراه با جمع و نگهداری این میراث اسلامی و دوری از مال دنیا و اکتفا به ضروریات ادامه داد.

وی طرحهای اجرایی خود را برای جمع‌آوری و حفظ میراث ارزشمند اسلامی در اختیار برخی از علما و نخبگان قرار داد که نتیجه این تلاشها و از خودگذشتگیها، تأسیس کتابخانه‌ای است که شهرت آن امروزه در

سرتاسر جهان اسلام پیچیده و به یکی از بزرگترین کتابخانه‌های اسلامی تبدیل شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمود مرعشی نجفی پسر بزرگوار ایشان نیز از جوانی در کنار پدر بود و در جمع‌آوری کتب و نسخه‌های خطی، پدر را یاری کرده است.

دکتر مرعشی دارای نقش بارزی در جمع‌آوری نسخه‌های خطی و منابع از ایران و سایر کشور بوده است زیرا ایشان معتقدند که برای حفظ نسخه‌های خطی، جمع‌آوری آنها به تنهایی کافی نیست بلکه فراهم کردن شرایط آشنایی همگان با این گنجینه‌ها و استفاده محققین و پژوهشگران از آنها ضروری است.

روند شکل‌گیری کتابخانه

مرحله اول: هنگامی که مؤسس کتابخانه در نجف اشرف در حال فراگیری علوم دینی بود، سنگ بنای اولیه کتابخانه نهاده شد که در آن دوره آیت الله مرعشی نجفی ارزش گنجینه مکتوب اسلامی را درک کرده بود در حالی که هیچ یک از علمای آن عصر به این امر مهم توجهی نداشتند.

آیت الله مرعشی نجفی در اولین گام فهرست کتب ارزشمند و نسخه‌های خطی نادر موجود در تمام کتابخانه‌های نجف اشرف را جمع‌آوری کردند تا به مرور زمان و به صورت مفصل به آن بپردازد. ایشان در ابتدای امر با دو مشکل اساسی مواجه شد.

اول: عدم تمکن مالی برای خرید کتب

دوم: برتری نیروی رقبایی که کتابها را جهت صدور به خارج می‌خریدند، به حدی که یکبار آیت‌الله مرعشی نجفی با دلال کنسولگری انگلستان در عراق مشاجره کرد و یک شب را در زندان گذراند.

ایشان در این راه برای اموات نماز و روزه نیایی می‌خواند، یک وعده غذای روزانه خود را برای پس‌انداز پول حذف می‌کرد. شب‌ها در انبار برنج نجف اشرف کار می‌کرد و بعد از اتمام تحصیلات با همتی عالی به خرید ذخایر فرهنگ اسلامی روی آورد و بر همه سختیهای پیش روی خود غلبه کرد که در نهایت به مجموعه‌ای نفیس و ارزشمند از نسخه‌های خطی و کتابهای نادر دست یافت.

در نجف اشرف زندگی خود را با مقاومت ادامه می‌داد و دائم خرید کتاب را بر خوراک ترجیح می‌داد، چنانکه آمده است که ایشان روزهای زیادی را به جهت خرید کتاب، گرسنه ماند و در نهایت از گرسنگی بر روی زمین می‌افتاد در حالی که کتاب در دستش بود.

گاهی عبا و لباسهای خود را برای تهیه یا خرید کتاب گرو می‌گذاشت که اینها همگی دلایلی بر تمایل فراوان ایشان جهت جمع‌آوری فرهنگ گذشتگان، مطالعه و تحقیق و بررسی آنها بود تا پس از آن میراثی برای نسلهای آینده از خیل دانش‌پژوهان و پژوهشگران در سرتاسر جهان باقی بگذارد.

آیت‌الله مرعشی پس از هجرت از عراق در سال ۱۳۴۲ هـ کتابها و نسخه‌های خطی را همراه خود به ایران آورد و در ابتدا در منزل خود نگهداری کرد، مدتی به درازا نکشید که همچون ایام زندگی در عراق

تلاشهایی را شروع کرد، کم‌کم گروههایی از اساتید دانشگاهها جهت بهره‌مندی از گنجینه ارزشمند کتب که در ایران بجز در منزل ایشان وجود نداشت می‌آمدند. چنان‌که شیخ آقا بزرگ تهرانی در کتاب خود [الذریعة إلى تصانیف الشيعة] که یکی از کتب ارزشمند شیعه [در رجال است، از کتابخانه آیت‌الله مرعشی استفاده زیادی کرده است و در قسمتهای زیادی از کتابش نام کتابخانه را ذکر کرده است. کم‌کم حجره‌ای که آیت‌الله مرعشی نجفی برای کتب و نسخه‌های خطی در نظر گرفته بود، کوچک به نظر می‌رسید آن‌چنانکه ایشان ۸۷۲ نسخه خطی نفیس به زبان فارسی را به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران اهدا نمود و این موضوع در مقدمه مجلد اول فهرست نسخه‌های خطی آن کتابخانه موجود است.

همچنین کتب و نسخه‌های خطی خود را به کتابخانه آستان قدس رضوی، آستان مبارک حضرت فاطمه (س)، آستان مبارک حضرت شاه‌چراغ در شیراز، آستان مبارک حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری و مدرسه فیضیه قم اهدا نمود که این کتب اهدایی، بالغ بر هزاران مجلد می‌باشد.

مرحله دوم: در سال ۱۳۸۵ هـ آیت‌الله مرعشی پس از تأسیس اولین مدرسه (مدرسه مرعشیه) از چهار مدرسه در شهر قم، ۲ اتاق آن را برای کتابخانه در نظر گرفتند و بعد از آنکه این ۲ اتاق مملو از کتاب شد، برخی از کتب و مطبوعات آنها به طبقه سوم مدرسه انتقال داده شد و کتابخانه به صورت رسمی، با حضور جمعی از علما و طلاب حوزه علمیه در همان سال و در همان مکان افتتاح شد.

مرحله سوم: با اقبال روزافزون طلاب و محققین به کتابخانه، مکان آن جوابگوی خیل مشتاقان نبود تا اینکه چهار سال بعد زمینی در کنار مدرسه مرعشیه (جزئی از ساختمان قدیم) خریداری شد که سنگ بنای آن در سال ۱۹۷۰ میلادی به دست آیت‌الله مرعشی نجفی بنا نهاده شد و چهار سال بعد از آن نیز ساختمان جدید به نام کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی با حضور علما، محققین و طلاب حوزه علمیه قم افتتاح شد که مشتمل بر ۱۹ هزار مجلد کتاب و نسخه خطی بود.

اقبال طلاب و محققین به این کتابخانه باعث اضافه شدن ۵۰۰ متر مربع دیگر در سمت غربی کتابخانه شد تا مساحت کلی پنج طبقه آن به ۴۵۰۰ متر مربع رسید.

مرحله چهارم: با استقبال گسترده طلاب حوزه علمیه و دانشجویان دانشگاهها از کتابخانه، سالن مطالعه آن جوابگوی خیل مشتاقان نبود تا اینکه امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۴/۳/۱۹۸۹ میلادی طی نامه‌ای به دولت وقت، خواستار تسریع در گسترش این کتابخانه شدند. در پی نامه امام (ره) شرکت ملی بیمه ساختمان قدیمی خود را برای توسعه، به کتابخانه اهدا کرد و تعدادی از منازل اطراف کتابخانه نیز خریداری شد تا به کتابخانه افزوده شود و کلاً زمینی به مساحت ۲۴۰۰ متر مربع به ساختمان قبلی اضافه شد.

بعد از تحقیق مهندسان و تهیه نقشه مناسب و مسافرت کارشناسان ایرانی به تعدادی از کشورها و بررسی کتابخانه‌های مهم جهان، در ۲۰ ذی‌الحجه ۱۴۱۰ هـ آیت‌الله مرعشی نجفی بعد از استماع گزارش

کارشناسان امر دستور بنای ساختمان جدید را صادر کردند.

در این مراسم تعداد قابل ملاحظه‌ای از شخصیت‌های بزرگ دینی و سیاسی و فرهنگی حضور داشتند. اما متأسفانه و دست تقدیر روزگار این شخصیت بزرگ را مهلت نداد تا ثمره جهاد و تلاش خود را ببینید و ۴۷ روز بعد از شروع ساخت کتابخانه، دعوت حق را لبیک گفت و به دیار باقی شتافت. با توجه به اهمیت طرح مذکور، پس از ایشان سازمان صنایع دفاعی، ادامه ساخت کتابخانه را بر عهده گرفت.

مهمترین بخشهای کتابخانه

کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی که امروزه مرکزی فرهنگی – بین‌المللی به شمار می‌رود، در راستای تحقق اهداف مؤسس آن گام برمی‌دارد و متشکل از واحدهای اداری، فنی، تحقیقی می‌باشد که به مهمترین بخشهای آن بخصوص بخش نسخه‌های خطی اشاره خواهیم کرد.

مخزن نسخه‌های خطی

طبق اطلاعاتی که مسئول بخش نسخه‌های خطی کتابخانه و همچنین آقای اوسطی مدیر روابط عمومی کتابخانه در اختیار گذاشتند، بیشتر از ۷۰ هزار نسخه خطی در این کتابخانه وجود دارد که ۶۵ درصد آن به زبان عربی می‌باشد. نسخه‌های خطی موجود در موضوعات متنوعی از جمله فقه، اصول، کلام و عقاید، منطق، فلسفه، عرفان، تصوف، حدیث، تفسیر، علوم قرآن، ادبیات، اخلاق، علوم تجربی و

طبیعی، زندگی نامه و تذکره رجال، نسب‌شناسی، جغرافیا، ادبیات عرب، فیزیک، شیمی، ریاضی، هیئت و نجوم، پزشکی و موسیقی می‌باشند که در بین آنها نسخه‌های خطی نادری با خط مؤلف یا اجازه و امضای وی وجود دارد.

قدیمی‌ترین نسخه‌های خطی کتابخانه‌ها

قدیمی‌ترین نسخه‌های بدون تاریخ در کتابخانه، یک جزء از قرآن کریم به خط کوفی نوشته شده بر پوست است که از نادرترین قرآنهای موجود در جهان به شمار می‌رود و تاریخ کتابت آن به اواخر قرن اول و یا نیمه اول قرن دوم می‌رسد. همچنین یک جزء دیگر از قرآن کریم به خط کوفی که مربوط به قرن دوم یا ابتدای قرن سوم می‌باشد نیز از نسخه‌های قدیمی به شمار می‌رود. علاوه بر این دو چند جزء دیگر از قرآن کریم وجود دارد که به اواخر قرن سوم یا اوائل قرن چهارم می‌رسد. اما قدیمی‌ترین نسخه‌های خطی تاریخ‌دار در کتابخانه، ۲ جزء از قرآن کریم به خط کوفی است که توسط کاتب معروف علی بن هلال معروف به ابن بواب در سال ۳۹۲ هجری کتابت شده است. علاوه بر این، ۲ مجلد از کتاب تفسیر التبیان شیخ طوسی مربوط به سال ۴۵۵ هجری و کتاب نهج‌البلاغه سید رضی که در سال ۴۶۹ هجری نسخه نویسی شده و کتاب اعراب قرآن کریم نوشته الغراء در سال ۴۴۶ هجری از قدیمی‌ترین نسخه‌های خطی موجود در این کتابخانه هستند

همچنین نسخه‌های خطی نادر و قدیمی مربوط به ادیان و مذاهب مختلف در کتابخانه وجود دارند که از جمله آنها می‌توان به دعاهایی از

زبور بر پوست با خط لاتین در اندازه‌ای بزرگ و به وزن تقریبی ۱۶ کیلوگرم اشاره کرد که تاریخ کتابت آن به ۷ قرن پیش برمی‌گردد. همچنین نوشته‌هایی به خط حبشی و نسخی به خط پهلوی از کتاب اوستا وجود دارد. در کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی نسخه‌های خطی نادر دیگری وجود دارد که به قرن ششم هجری برمی‌گردند و بسیاری از آنها نسخه اصلی به خط مؤلف و مورخ خود می‌باشد که تاکنون منتشر نشده‌اند.

مخزن نسخه‌های خطی از مهمترین و بزرگترین بخشهای کتابخانه است که با وجود حجم عظیمی از نسخه‌های خطی در آن از بی‌نظیرترین کتابخانه‌های مشهور و معروف جهان بوده و به وسایل پیشرفته اندازه‌گیری رطوبت، آتش سوزی و دوربین‌های مدار بسته مجهز است. تاکنون ۳۰ مجلد از فهرست نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه که شامل ۱۲۲۰۰ نسخه می‌شود تألیف شده که به زودی به ۶۰ مجلد خواهد رسید و تمام تلاش مسئولان کتابخانه، حفظ و نگهداری این منبع عظیم علمی بی‌نظیر برای استفاده نسلهای کنونی و آینده می‌باشد.

چگونگی جمع‌آوری نسخه‌های خطی توسط آیت‌الله مرعشی نجفی

تعداد خیلی کمی کتب از طریق ارث و در هنگامی که ایشان در نجف اشرف بودند به‌دست ایشان رسید، مجموعه‌ای دیگر را خودشان، با خواندن نماز قضا، روزه نیایی و حذف برخی وعده‌های غذایی و کار شبانه در انبارهای برنج جمع‌آوری کردند و بخش سوم که بزرگترین نسخه‌های

خطی است طی ۷۰ سال اقامت در قم به‌دست ایشان رسید. علاوه بر اینها تلاشهای فرزند ایشان، دکتر محمود مرعشی نجفی، در طی مسافرت‌هایی که به شهرها و روستاهای ایران برای جمع‌آوری نسخه‌های خطی داشتند نیز قابل توجه است. همچنین در این کتابخانه، بخشی بر مخزن نسخه‌های خطی اضافه شده است که از طرف مشتاقان آیت‌الله مرعشی نجفی و دوستان علم و فرهنگ اهدا شده است.

مخزن نسخه‌های تصویری

این بخش مشتمل بر چهار هزار مجلد از نسخه‌های خطی تصویری کمیاب در جهان و ایران است که تاکنون ۲ مجلد از فهرست آنها که شامل فهرست هزار کتاب می‌باشد، تألیف شده است.

مخزن میکروفیلم و میکروفیش

بخش میکروفیلم کتابخانه شامل فیلمهای ۶۳ میلی‌متری از چهار هزار نسخه خطی کمیاب از کتابخانه‌های ایران است که میکروفیلم مخزن نسخه‌های خطی نیز شامل می‌شود. تعداد میکروفیلمهای موجود به دوازده هزار می‌رسد که تلاش در جهت افزایش آن ادامه دارد. باید علاوه بر آن، تعداد زیادی میکروفیش موجود از کتابهای سراسر جهان و به زبانهای مختلف را اضافه کرد که شامل فهرست ابتدایی کتب چاپ شده در کل دنیا تا سال ۱۹۹۵ میلادی (پنجاه میلیون عنوان از موضوعات مختلف) می‌شود.

مخزن اسناد

در این مخزن بیش از صد هزار سند خطی وجود دارد که قدیمی ترین آن به پنج قرن گذشته برمی گردد و شامل دستورات و احکام سلاطین، امرا، حکام، اجازات نقل روایت، نامه‌هایی به خط علما و مراجع بزرگ، اسناد و نامه‌های پادشاهی، دهها نامه از دست نوشته‌های امام خمینی (ره) و بقیه علما و بزرگان دینی، نامه‌ها و مکاتبات علمای بزرگ با آیت الله مرعشی نجفی از سال ۱۳۳۸ هجری تا آخر عمر شریف ایشان می‌باشد.

نمایشگاه دائمی نسخه‌های خطی

در این نمایشگاه نمونه‌هایی از کتب خطی کمیاب و نسخه‌هایی به خط مصنف آن از هزار سال پیش تا امروز وجود دارد.

مخزن آثار شخصی آیت‌الله مرعشی نجفی

این بخش شامل آثار آیت‌الله مرعشی نجفی، مشتمل بر موضوعات مختلف علمی و حاشیه‌های ایشان بر برخی کتب چاپ شده و نیز لباس‌ها و وسایل شخصی ایشان در اواخر عمرشان می‌باشد.

مخزن کتب چاپی قدیمی

نمونه‌هایی از کتاب‌های چاپی کمیاب بسیار قدیمی به زبانهای عربی، فارسی، ترکی، لاتین و ارمنی از قرن دهم هجری تاکنون در این بخش موجود می‌باشد که از جمله آنها:

۱- قانون ابن سینا چاپ ۱۵۹۳ میلادی- رم

- ۲- تحریر اقلیدس خواجه نصیرالدین طوسی چاپ ۱۵۹۴ میلادی رم
- ۳- نزهة المشتاق شریف ادریسی در علم جغرافیا چاپ ۱۵۹۲ میلادی-رم
- ۴- نسخه‌هایی از انجیل به خط لاتین و ارمنی چاپ قرون ۱۶ و ۱۷ میلادی
- ۵- تقویم التاریخ و جهان‌نما (مرآة العالم) به زبان ترکی اثر چلپی (مولف کشف الظنون) چاپ قسطنطنیه سال ۱۱۴۳ هـ
- ۶- کلیات دیوان سعدی در ۲ مجلد چاپ کلکته هند سال ۱۰۲۵ هجری
- ۷- گلستان سعدی ملکم خان ناظم‌الدوله چاپ لندن سال ۱۰۳۲ هجری
- ۸- ترجمه کتاب شرائع الاسلام علامه حلی به زبان روسی در دو مجلد توسط کاظم بیک چاپ سن پترزبورک سال ۱۸۶۲ میلادی و ترجمه دیگری به زبان فرانسه در دو مجلد اثر آ.ح. کمری چاپ قدیمی در پاریس.
- ۹- مخزن الکنوز و معدن الرموز الأجنبيیه به زبان آلمانی اثر نیکولاس سیاوشکی در یک مجلد چاپ وین سال ۱۸۰۹ میلادی.
- ۱۰- ششمین سفر به ایران و ترکیه اثر تاورنیه به زبان انگلیسی چاپ لندن سال ۱۶۷۸ میلادی.
- ۱۱- شاهنامه فردوسی چاپ بمبئی ۱۲۷۲ هجری همراه با تصاویر رنگی.

نمونه‌های از کتب قدیمی چاپی ایران در کتابخانه

۱- الرساله الجهادیه چاپ تبریز سال ۱۲۳۴ هجری

۲- المآثر السلطانیه چاپ تبریز سال ۱۲۴۱ هجری

مخزن کتابهای چاپ سنگی و منحصر بفرد

حدود ۳۰ هزار مجلد کتاب چاپ سنگی و منحصر بفرد به زبانهای فارسی، عربی، ترکی، اردو، ازبکی و تاتاری چاپ ایران و برخی کشورهای دیگر از اوایل قرن ۱۳ هجری به بعد در این بخش نگهداری می‌شوند.

مخزن اصلی کتابهای چاپی

با توجه به اهمیت کتب ارزشمند موجود در کتابخانه، آنها را در مخزن مرکزی و در ۳ طبقه در ساختمان قدیم قرار داده‌اند و از مخازن متحرک نیز در این بخش استفاده می‌شود که حجم ذخیره پنج میلیون کتاب را نیز دارد.

مخزن روزنامه‌ها و نشریات

در این مخزن بیش از ۲۵۰۰ عنوان مجله، روزنامه و ماهنامه به زبانهای فارسی، عربی، ترکی و اردو وجود دارد که برخی از آنها در عصر قاجار [۱۵۰] سال قبل به صورت سنگی چاپ شده‌اند و برخی دیگر مجلات عربی قدیمی مربوط به کشورهای اسلامی است که تاریخ چاپ آنها به بیش از صد سال قبل برمی‌گردد.

مخزن منابع عمومی قابل استفاده برای عموم

این مخزن مربوط به استفاده محققین خارجی و داخلی بوده که در سالنی به نام شیخ طوسی برای این کار گرد می‌آیند.

فهرست نسخه‌های خطی اسلامی

در قفسه‌های این مخزن فهرست نسخه‌های خطی اسلامی موجود در بیش از ۶۰ کتابخانه دنیا، به زبانهای فارسی، انگلیسی و عربی موجود است. این مخزن یکی از مخازن تخصصی کتابخانه می‌باشد که تقریباً کاملترین و جدیدترین آرشیو در این زمینه به حساب می‌آید. این مخزن شامل کتب تخصصی دانش کتابخانه‌های انفورماتیک نیز بوده که برای محققین و تحصیل کرده‌های علم فهرست‌نویسی مفید می‌باشد.

مخزن نشریات لاتین

این مخزن شامل دهها هزار کتاب، روزنامه و نشریات خارجی به پنج زبان می‌باشد که در حال گسترش بوده و همچنین شامل کتابهای نادری است که تاریخ چاپ آنها به بیش از ۱۵۰ سال قبل برمی‌گردد.

آرشیو کتب ضاله

در این آرشیو کتابهای گمراه کننده که اجازه انتشار ندارند نگهداری می‌شود که محققین و پژوهشگران که قصد نقد و رد آنها را داشته می‌توانند از آنها استفاده کنند. این آرشیو شامل مجموعه‌ای از کتابهای کفرآمیز، ضددینی و دعوت کننده به فرق ضاله می‌باشد.

مخزن اطلسها و نقشه‌ها

این مخزن شامل تعدادی از نقشه‌های جغرافیایی قدیم و جدید، اطلس کشورهای مختلف، منابع و مصادر علم جغرافیا و نقشه‌هایی به زبانهای مختلف می‌باشد که در جعبه‌های مخصوص نگهداری می‌شوند.

مخزن کتابهای تکراری

در این مخزن کتب چاپی تکراری و اضافه بر نیاز کتابخانه جهت ارسال به شعب دیگر کتابخانه در استانهای مختلف نگهداری می‌شوند که در این راستا بزودی شعبه خاص کتابخانه در تهران نیز افتتاح خواهد شد.

سالن بزرگ شیخ طوسی

این سالن با مساحت ۲۲۰۰ متر مربع جهت استفاده محققین بنا شده است.

در بخش پژوهشگران اسناد و نسخه‌های خطی، پژوهشگران خارجی و داخلی بعد از اخذ معرفی نامه از مراکز علمی به تحقیق و پژوهش در نسخه‌های خطی می‌پردازند.

پژوهشهایی در مورد شهر مقدس قم

در این بخش همه کتب و مقالات نوشته شده در مورد شهر مقدس قم به زبانهای مختلف جمع‌آوری شده که بزودی در دوره ۳ مجلدی با عنوان «انوار المشعشیین فی تاریخ قم» به چاپ خواهد رسید. این در حالی است که اولین مجلد آن در قدیم به صورت سنگی چاپ شده

است. همچنین کتاب «تحفة الفاطمیین فی احوال قم و القمیین» نیز در دو مجلد با قطع بزرگ به چاپ خواهد رسید که هم اکنون یک جزء این کتاب و کتابچه‌ای از وقایع قحطی در قم در فصلنامه کتابخانه با عنوان (میراث شهاب) چاپ شده است.

بخش انساب: (نسب شناسی)

در این بخش همه مصادر و منابع اختصاصی علم نسب شناسی به زبانهای مختلف وجود دارد که مسئولین کتابخانه در صدد تنظیم و نشر آثار آیت‌الله العظمی مرعشی در این زمینه نیز هستند. زیرا ایشان در علم نسب‌شناسی تبحر بسیاری داشته و در ۳ قرن اخیر بی‌نظیر بودند و تألیفات ارزشمندی در این زمینه‌ها به‌جای گذاشته‌اند که به چاپ خواهند رسید و برخی از آنها در مجلات مختلف چاپ شده‌است. کتابخانه نیز تاکنون دهها کتاب که به علم نسب‌شناسی پرداخته‌اند را چاپ کرده است.

بخش فهرست نسخه‌های خطی

این بخش به تنظیم درج تاریخ و فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه می‌پردازد که در مرحله اول ۲۷ مجلد از فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه به چاپ رسیده است که شامل معرفی ۱۱ هزار مجلد از نسخه‌های خطی موجود است در حالی که ۳۱ هزار مجلد با بیش از ۵۵ هزار عنوان کتاب در این کتابخانه موجود می‌باشد که امید است این فهرستها به ۶۰ مجلد برسد.

بخش تنظیم، تحقیق و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی نجفی(ره)

این بخش به مطالعه، تحقیق، تنظیم و نشر آثار علمی حضرت آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی(ره) می‌پردازد که تاکنون یکدوره از کتاب ملحقات الاحقاق که ۳۶ مجلد بوده و در موضوع کلام و عقاید به روایت اهل سنت است را به چاپ رسانده است. این کتاب در سال ۱۹۹۴ م در بخش ادیان، جایزه کتاب سال ایران را از آن خود کرد. آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) ۴۰ سال از عمر شریف خود را به تألیف این کتاب پرداخت و در منابع آن از بیش از ۵ هزار عنوان از کتب اهل سنت استفاده کرده است. چاپ دوم این کتاب در بیروت انجام شد.

تألیفات آیت‌الله مرعشی نجفی (ره) به ۱۵۰ عنوان کتاب و مقاله در موضوعات مختلف از قبیل فقه، اصول، کلام، علم رجال و درایه، علم نسب‌شناسی، منطق، تفسیر، ادبیات و تاریخ می‌رسد که بیشتر آنها به صورت نسخه خطی باقی مانده است.

بخش تصحیح و تحقیق نسخه‌های خطی اسلامی

در این بخش تعدادی از پژوهشگران و متخصصین فن تصحیح و تحقیق نسخه‌های خطی کمیاب اسلامی که هنوز به چاپ نرسیده‌اند، مشغول به کار می‌باشند که تاکنون بیش از ۱۶۵ عنوان از نسخه‌های خطی در ۴۰۰ مجلد به زبانهای عربی و فارسی منتشر شده است.

واحد حفظ و نگهداری اسناد و نسخه‌های خطی

این واحد مسئولیت برنامه‌ریزی‌های علمی و اجرای عملی حفظ منابع و اسناد موجود در کتابخانه را بر عهده دارد.

مرکز دایرة المعارف کتابخانه‌های جهان

این مرکز در سال ۱۹۹۱ با هدف تألیف دایرة المعارف تخصصی در زمینه کتابخانه‌های دارای نسخه‌های خطی اسلامی تأسیس شده است. این مرکز از بخشهای علمی و فرهنگی و با هدف معرفی مسلمانان و فرهنگ و تمدن بزرگ اسلامی و دیگر ملت‌ها و تمدنهای دنیا تشکیل شده است که منبع و مرجع علمی جامعی است که می‌تواند راهگشای محققین و متخصصین این علوم باشد.

مبحث چهارم

مصحف حضرت فاطمه(س)

در شهرهای تهران و قم به دنبال آنچه که مصحف فاطمه(س) نامیده می‌شود، کتابخانه‌های عمومی و تخصصی زیادی را گشتم ولی هیچ اثری از آن نیافتم و در دیدارهای عمومی و خصوصی خود از مراکز تحقیقاتی و علمی کسی را که از این کتاب خبر داشته باشد، ندیدم، پس قصه این مصحف چیست؟

روایات متعددی در زمینه این مصحف وجود دارد که به چند مورد مهم آن به شرح ذیل اشاره می‌کنیم:

اول - پیامبر اکرم(ص) برخی از احادیث را به دختر خود می‌فرمودند و حضرت فاطمه(س) نیز آنها را برای امام علی(ع) روایت می‌کردند و ایشان آنها را می‌نوشتند.

دوم - بعد از وفات رسول اکرم(ص)، حضرت فاطمه(س) بسیار غمگین و محزون بودند، پس جبرئیل بر ایشان نازل شده و با حضرت حرف می‌زد که حضرت علی(ع) آنچه را که جبرئیل به حضرت فاطمه(س) می‌گفت می‌نوشت.

سوم - یکی از فرشتگان الهی که جبرئیل نبود بر حضرت فاطمه(س) نازل می‌شد.

چهارم - حضرت فاطمه(س) ملاحظات و تفسیرهای خود را بر حاشیه قرآن شخصی‌اش می‌نوشت و بدین جهت آن کتاب به مصحف فاطمه(س) معروف شد و این روایت به درستی و صحت نزدیکتر است.

از مجموع این روایات در می‌یابیم که این کتاب قرآن کریم نیست و نزد علمای بزرگ شیعه که با آنها دیدار داشتم هیچکدام به وجود چنین قرآنی معتقد نبوده بلکه آنرا کتاب و صحیفه‌ای می‌دانند که برخی سخنها و اقوال در آن آمده است.

مصحف چیست؟

کلمه مصحف از صفحه و صفحات گرفته شده است و هر کتابی دارای صفحاتی است که آنرا مصحف می‌نامند و بر این اساس قرآن را نیز مصحف نامیده‌اند.

سیوطی در الاتقان فی علوم القرآن می‌گوید: هنگامی که قرآن جمع آوری شد و در ورقه‌هایی نوشته شد، ابوبکر گفت: اسمی برای آن بیابید. یکی گفت: سفر و برخی دیگر مصحف را پیشنهاد کردند پس حبشیها آنرا مصحف نام نهادند. پس ابوبکر اولین کسی است که قرآن را جمع‌آوری کرد و آنرا مصحف نامید. خلاصه کلام اینکه همه مسلمانان اعم از شیعه، سنی و همه مذاهب اسلامی معتقدند که هیچ قرآنی غیر از آنچه به نام مصحف شریف (قرآن کریم) می‌باشد، وجود ندارد.

آیا نزد شیعیان قرآنی وجود دارد که ۲ سوره به آن اضافه شده است؟ حسب شایعات بی‌اساسی که رایج شده است، شیعه، قرآنی با ۱۱۶ سوره دارد درحالی که قرآن سایر مسلمانان فقط ۱۱۴ سوره دارد. اساس این سخن چیست؟

در میان قرآنهای موجود در ایران جستجو کردم و با افراد زیادی صحبت کردم و هیچ موردی دال بر این موضوع نیافتم ولی به‌نظر

می‌رسد نوشته‌های برخی متعصبین عامل این شایعات است و این در حالی است که هیچ کس بدین حرفها اهمیتی نمی‌دهد و بحمد الله تعالی، کلام خداوند محفوظ است و هیچ انسانی آنرا تغییر نداده، همچنان که خداوند تبارک و تعالی نیز فرموده است: «إِنَّا نَحْنُ نُزَلِّلْنَا الذُّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ»

در کتب اهل سنت و شیعه خرافات و شایعات بی‌اساس فراوانی داخل شده است که هیچ دلیلی برای اثبات آنها وجود ندارد و شایسته است که از توجه و اهتمام به آنها پرهیز شود و به بحثهایی که برای اسلام و مسلمین مهم و سازنده است، پرداخته شود.

چاپخانه قرآن کریم

معروفترین چاپخانه قرآن کریم در قم می‌باشد که جهت تکمیل تحقیقاتم در مورد قرآن از آن بازدید کردم. روز دوشنبه ۲۹/۱۰/۲۰۰۷ زمان بازدید من از چاپخانه قرآن کریم معین شد. همچنان که مهمان نوازی عادت همه ایرانیها است و در همه اماکنی که از آنها دیدار کردم و نیز آنرا بعینه دیدم، در چاپخانه قرآن کریم نیز مدیر چاپخانه، آقای اعتمادی در نهایت صمیمیت از من استقبال کرد و همراه ایشان همه بخشهای چاپخانه را دیدن کردم. از همه مراحل کار تهیه قرآن کریم و چاپ آن که توسط ماشین انجام می‌شود تا مرحله جمع‌آوری صفحات آن برای مجلدسازی بازدید کردم. در این مرکز ماشینهای مجهز و تخصصی جهت تهیه قرآن کریم وجود دارد که در نهایت قرآنی با جلد فاخر چاپ می‌شود.

قرآنهایی که در این چاپخانه به زیور طبع آراسته می‌شوند، در مقیاسهای مختلف و شکل‌های گوناگون و حجمهای کوچک، متوسط، بزرگ و خیلی بزرگ تولید می‌شود و در آن قرآنی چاپ می‌شود که یک صفحه بیش نمی‌باشد که شبیه این چاپ در کشور مصر نیز وجود دارد.

همچنین در این چاپخانه کتابهایی با موضوع علوم قرآن و تفسیر به چاپ می‌رسد. در بازدید از این چاپخانه از نحوه کار در این مرکز و تلاش‌های خالصانه‌ای که برای نشر کلام الله مجید از طرف مسئولین و کارمندان آن می‌شود، بسیار حیرت زده شدم. قابل ذکر است که در پایان این بازدید که مهمان مدیر چاپخانه بودم، نسخه‌ای از قرآن با قطع بسیار بزرگ جهت یادبود و تأکید بر اینکه قرآنه‌ای موجود در ایران با سایر قرآنه‌ای جهان اسلام تفاوتی ندارد، به من اهدا گردید.

بعد از این دیدار به کتابفروشی‌ها رفتم تا هم کتابهای مورد نیازم را تهیه کنم و نیز همه قرآنه‌ای مختلف موجود را مشاهده نمایم که قرآنی مشتمل بر متن عربی همراه با ترجمه فارسی آن را خریداری نمودم.

مبحث پنجم

دانشکده علوم قرآنی

بعد از بازدید از چاپخانه قرآن کریم به بازدید از دانشکده علوم قرآنی پرداختیم که با استقبال گرم مدیران آن روبرو شدم. در ابتدا بخش مربوط به دختران دانشجوی سال اول و مبتدی را که در حال حفظ جزء سی‌ام قرآن کریم بودند دیدم.

دختران دانشجوی سال دوم نیز در حال حفظ چهار جزء اول قرآن کریم (سوره‌های بقره، آل عمران و نساء) بودند. به قرائت و ترتیل آنها گوش فرا دادم و آنها نیز آنچه را که حفظ کرده بودند برای من قرائت می‌کردند. مدیر دانشگاه از من خواست که حفظیات آنها را مورد امتحان قرار بدهم و من نیز آیاتی چند از هر کدام از دانشجویان را شنیدم و چقدر خوشحال بودم که می‌دیدم این غنچه‌های نو شکفته در کنار برنامه‌های درسی خود کلام الله را نیز حفظ می‌کنند. مدیر این بخش تمایل داشت که من بخشهای دیگر و بزرگتر را ببینم که به دلیل برنامه‌ریزی قبلی و دیدارهای ترتیب داده شده، امکان بازدید از سایر بخشها را نداشتم، از ایشان تشکر کردم و از خداوند توفیقات بیشتر برای آنها را خواستار شدم.

چقدر خوشحال شدم وقتی که برای آنها دعا کردم و مدیر مربوط در جواب گفت: برای آقای طباطبایی دعا کن که این دانشگاه را احداث کرده‌اند و ما کارمندانی هستیم که به وظیفه خود عمل می‌کنیم. به وی گفتم که هر کدام اجر خود را خواهید برد، آنکه دانشگاه را ساخته اجر خود و آنکه دانشجویان را تعلیم می‌دهد نیز اجری دیگر دارد.

مبحث ششم

مدرسه قرآن کریم

برنامه بعدی من دیدار از مدرسه قرآن کریم بود که در آنجا دختران و پسران در کنار دروس معمولی خود به یادگیری قرآن کریم نیز می‌پرداختند. رئیس این مدرسه استاد رضازاده بود. من هنگامی که فرزند ایشان (علی) در مسابقات قرآن کریم در مصر حائز رتبه شده بود و در مراسم میلاد پیامبر اکرم(ص) برای دریافت جایزه رئیس جمهوری مصر، آقای حسنی مبارک در مراسم حضور داشتند با ایشان دیدار کرده بودم. وقتی که از حضور من در کنفرانس همبستگی اسلامی در ایران اطلاع یافتند، از من برای آشنایی با مراحل تدریس در مدرسه حفظ قرآن کریم دعوت کردند و من نیز آنرا پذیرفتم.

پس از دیدن این همه توجه و اهتمام در همه سطوح به کتاب خداوند تبارک و تعالی بسیار خوشحال و مسرور شدم.

این دیدار باعث آگاهی من به مسائلی شد که تا قبل از آن غیر واضح بوده و سایه شایعات، حقیقت آنها را پوشانده بود و باید همه مردم آنها را بفهمند تا واقعیت را درک کنند چرا که شفافیت و صداقت اولین راه ایجاد همبستگی و وحدت است.

فصل پنجم

دیدارها در شهر تهران

- گروه فقه و حقوق امامیه - گروه فقه و حقوق شافعی - گروه فقه و حقوق حنفی

ب - دانشکده علوم قرآن و حدیث که گروه‌های زیر را دارا می‌باشد:
گروه علوم قرآن - گروه حدیث - گروه علم رجال و تراجم و گروه تاریخ اسلام

ج - دانشکده کلام، فلسفه و ادیان که گروه‌های زیر را دارد:
گروه کلام - گروه فلسفه و عرفان (تصوف) اسلامی - گروه ادیان و مذاهب اسلامی

از رئیس دانشکده علت عدم تدریس فقه حنبلی و مالکی را جویا شدم که ایشان در جواب عدم یا کمی وجود پیروان مذاهب مذکور در ایران را بیان داشت.

در ادامه رئیس دانشگاه از من برای تدریس فقه مقارن و بحث تقریب مذاهب اسلامی دعوت کرد که با توجه به شرایط شخصی ضمن تشکر از وی از پذیرش این دعوت عذرخواهی کردم.

در ادامه مباحثی پیرامون تقریب مذاهب اسلامی، اعجاز علمی در قرآن کریم و نقش دارالتقریب قاهره و مرکز مطالعات و تحقیقات عربی در زمینه تقریب بین مذاهب اسلامی من و دکتر بی‌آزار شیرازی مطرح شد. رئیس دانشگاه در ادامه در مورد مجله مطالعات و تحقیقات که مرکز عربی آنرا چاپ می‌کند، بخصوص ویژه‌نامه‌ای با موضوع فلسفه تقریب مذاهب اسلامی و وحدت اسلامی به ابراز نظر پرداخت.

من نیز بیان داشتم که در صدد چاپ نسخه‌ای جدید از مجله با عنوان استراتژی تقریب هستیم.

فصل پنجم

دیدارها در شهر تهران

پس از دیدارهای مفید در قم بر خود لازم دیدم که این سفر علمی را با دیدار از دانشکده الهیات دانشگاه تهران و دانشگاه مذاهب اسلامی در تهران ادامه دهم.

دیدار از دانشگاه مذاهب اسلامی

به همراه دوستانم در این سفر (آقایان جودکی و علی‌رضایی) به دانشگاه مذاهب اسلامی رفتیم و در ابتدای امر حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی رئیس این دانشگاه به‌همراه معاون و تعدادی از مسئولین دانشگاه از ما استقبال کردند. رئیس دانشگاه نحوه پذیرش دانشجو در این دانشگاه را توضیح داد و افزود که دانشگاه، دانشجویانی را که به بحث تقریب بین مذاهب اسلامی توجه ویژه دارند پذیرش نموده و اولویت با طلاب علوم دینی و حافظین قرآن کریم می‌باشد.

وی گفت که این دانشگاه، ۳ دانشکده دارد.

الف: دانشکده فقه مذاهب که دارای گروه‌های آموزشی به شرح ذیل می‌باشد:

دانشکده الهیات دانشگاه تهران

بعد از اتمام بازدید از دانشگاه مذاهب اسلامی، به دیدار اساتید دانشکده الهیات و بازدید از آن پرداختم. در ابتدا مورد استقبال (حجت الاسلام والمسلمین دکتر امام)، رئیس دانشکده الهیات و معاون ایشان قرار گرفتم و طی دیداری مفصل وی نظام درسی آن دانشکده را توضیح داد که مشخص شد علوم اسلامی و مطالعات مقارن در آن تدریس می‌شود. سابقه این دانشکده بیش از ۷۰ سال می‌باشد (تأسیس ۱۳۱۳ ش) سپس از گروه فقه شافعی که از پنجاه سال قبل دایر شده و قدیمی‌ترین گروه فقهی دانشگاهی اهل سنت می‌باشد دیدن نمودیم.

پس از نماز ظهر به همراه اساتید و دانشجویان، در باب وحدت و همبستگی و تقریب بین مذاهب اسلامی سخنانی را ایراد کردم که مورد توجه حضار قرار گرفت.

اهم مطالب ایراد شده در این سخنرانی از قرار زیر است:

شیعه و سنی دارای اصول مشترک می‌باشند و اختلافات موجود در فروع است که جایگاه اجتهاد علمای قدیم و جدید بوده است. اختلافات مذاهب، فقهی بوده که اکنون همگی در جهت نزدیکی بین شیعه و سنی تلاش می‌کنیم. شما دانشجویان پس از فارغ التحصیلی و ورود به عرصه تبلیغ دارای نقش سازنده‌ای در این زمینه می‌باشید. در پی اختلافات مذهبی نباشید و مبلغان تقریب باشید نه جدایی و تفرقه. استعمارگران غرب از جمله آمریکایی‌ها، در پی ایجاد دسیسه برای اختلاف افکنی بین مسلمانان هستند که ما باید نقشه‌های آنان را با شکست مواجه کنیم و بر اتحاد خود بیفزائیم. بهترین نمونه برای وحدت امت اسلامی این است که ما همگی مسلمانیم، برای اسلام

تلاش می‌کنیم و در این راه هیچ فرقی بین شیعه و سنی وجود ندارد.

من هم سنی و هم شیعه‌ام؛ سنی به خاطر اینکه سنت پیامبر(ص) را پیگیری می‌کنم و شیعه به خاطر اینکه اهل بیت عصمت و طهارت(ع) را دوست دارم. هر مسلمانی پیامبر اکرم(ص) و اهل بیت(ع) او را دوست دارد.

شما نیز توأم شیعه و سنی هستید، شیعه به خاطر اینکه به فقه اهل بیت(ع) عمل می‌کنید و آنها را دوست دارید و ما نیز آنها را دوست داریم و سنی هستید به خاطر اینکه سنت پیامبر اکرم(ص) را اجرا می‌کنید.

همه ما مسلمانان شیعه و سنی هستیم. ما باید در مقابل حملات وحشیانه بر ضد اسلام و مسلمین همانند ید واحد باشیم.

همه باید در فروع دین بر اساس تقریب عمل کنیم و در عمل و فکر خود از آنچه باعث توهین به اتباع مذاهب دیگر و اخلال در رموز وحدت امت اسلامی می‌شود خودداری کنیم؛ زیرا امت اسلامی هر آنچه بوده و در پی آن تلاش کرده است تمام شده و اکنون ما باید در مسیر وحدت گام برداریم و آنچه از تفرقه و اختلاف را در ذهنمان است به گوشه‌ای افکنیم.

و بدین سان دیدار سرار موفقیت آمیز من از ایران در تاریخ ۲۰۰۷/۱۰/۳۰ به پایان رسید.

در ابتدا خدای را سپاس می‌گویم و طلب مغفرت و بخشش از درگاهش دارم و از شر انفاس و اعمال خود به خدا پناه می‌برم زیرا هر که را خدا هدایت کند، گمراه نمی‌شود و هر که را گمراه کند، هدایت نخواهد شد.

متن سخنان دکتر

توفیق وهبة در جامعة المصطفى العالمية

سخنرانی در جمع اساتید و طلاب جامعة المصطفى العالمية

(مرکز جهانی علوم اسلامی)

خداوند، محمد(ص) را خاتم پیامبران برای مردم قرار داد و به وسیله ایشان به همه بشارت و آگاهی داد همچنانکه در قرآن کریم می فرماید: «قل یا ایها الناس إني رسول الله اليكم جميعاً» پیامبر (ص) همه را به عبادت خداوند و ترک هر آنچه غیر از خداست دعوت می کند.

اساتید محترم و برادران گرامی بسیار خوشبخت و سعادت مند که امروز در بین شما و در شهر قم، مشهورترین شهر علوم دینی جمهوری اسلامی ایران که از زمان ورود دین مقدس اسلام در جهت نشر دین و به خاطر اسلام و مسلمانان تلاش می کند، هستیم. علمای ایران حامل پرچم علوم اسلامی در دنیا بوده و در شناخت علوم فلسفه، تصوف، کلام، ستاره شناسی و سایر علوم انسانی به زبانهای عربی و فارسی قلم فرسایی کردند. علمای بزرگ ایران کتب زیادی را از فارسی به انگلیسی، روسی و عربی ترجمه کردند و دستاورد گذشتگان را برای ما حفظ کرده که این علوم در کنار آنچه که علمای مشرق و مغرب نوشتند، فرهنگ امت اسلامی را تشکیل داده است.

امت اسلامی ما امت واحدی است که وجود شما عزیزان طلبه از کشورهای مختلف در اینجا نشانگر آن است همچنان که حضور من در ایران نیز بیانگر وحدت امت اسلامی است.

من در اجلاس بین المللی علمای شیعه و سنی با عنوان «همبستگی و وحدت اسلامی» که توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار شد شرکت کردم. این اجلاس که علمایی از پنجاه کشور در آن شرکت کرده بودند، مظهر عظیمی از مظاهر وحدت امت اسلامی بود. بعد از شرکت در این اجلاس جهت دیدار از مراکز اسلامی و حوزه های علمیه که این شهر اصیل به وسیله آنها شناخته شده است و مشعل علم و تمدن را در سرتاسر عالم حمل میکند، به قم آمدم، از آنچه در اینجا دیدم و از برنامه ها و طرحهای جدید بسیار خوشحال و مسرور شدم. از مرکزی علمی بازدید کردم که برای کسانی که دکترا دارند با اسلوب تحصیلی خود در طی چهار یا پنج سال به آنها مدرک اجتهاد می دهد، در حالی که معمول و مشهور این است که در تحصیلات تکمیلی دانشگاهی کسی که مدرک دکترای خود را می گیرد، فارغ التحصیل شده و با مدرک خود به کار می پردازد و به تحقیقات و مطالعات در تخصص خود می پردازد و ترفیع نیز برحسب شایستگی و پیشرفت دریافت می کند.

از مرکز دیگری بازدید کردم که روش آموزش از راه دور را فراهم کرده بود و برنامه های خود را بر روی اینترنت آورده بود تا علاقمندان علوم دینی در کشور و شهر خود از این برنامه ها استفاده کنند و در پایان هر ترم آموزشی از دانشجویان امتحان گرفته می شود که این روشی پسندیده است زیرا که این مراکز، تعلیم و یادگیری را به سراسر جهان

منتقل می کند و اسلوبی نیک برای نشر علوم و تمدن اسلامی است تا دانش پذیران به هرزبانی که باشند از علوم مختلف استفاده کنند. در ادامه از مرکز علمی دیگری بازدید نمودم که در راستای هماهنگ سازی علوم انسانی بر مبنای روشها و اسلوب های فرهنگ اسلامی تلاش می نمود.

امروز در جامعة المصطفی (ص) العالمیة به دیدار شما آمدم؛ شمایی که از بهترین جوانان امت اسلامی می باشید و خودتان را وقف علم کرده اید، از کشور خودتان به ایران، مرکز علم و تمدن، آمدید تا از علوم شرعی بهره بگیرید و مبلغان اسلامی در علوم مختلف باشید، اسالیب علمی در این مرکز و سایر مراکز، دانشگاهها و دانشکده های وابسته به جامعه المصطفی (ص) العالمیة در برگزیده تسامح، برادری و وحدت اسلامی است.

امروز، وحدت اسلامی از هر زمان دیگری ضروری تر است؛ زیرا که دشمنان جهت سیطره خود بر کشورهای اسلامی، سعی در ایجاد تفرقه و تکه تکه کردن این کشورها دارند.

هدف استعمار جهانی که در آمریکا نمود پیدا کرده است، نشر فرهنگ تفرقه، دشمنی، عداوت و گسترش فضای هراس بین مسلمانان است تا بتواند بر امور مهم امت اسلامی سیطره پیدا کند و موقعیت اسرائیل را در بین کشورهای اسلامی مستحکم تر کند.

برادران آنچه که نیکسون، رئیس جمهور اسبق آمریکا در کتاب خود به عنوان «فرصت گذرا» چاپ سال ۱۹۹۲ میلادی گفته است این است که: کمونیست تمام شد و حکومت اتحاد جماهیر شوروی نیز سقوط

کرده است و هیچ دشمنی در برابر آمریکا بجز اسلام وجود ندارد. او ادعا کرد که برخی کشورهای اسلامی دارای اسلحه کشتار جمعی هستند که باید آمریکا این سلاح ها را از آنها بگیرد و آن کشورها را مشخص کرد، دهها سال بعد از نیکسون، بوش، رئیس جمهور سابق آمریکا این کشورهای اسلامی را محور شرارت نامید و جنگ خود علیه اسلام را جنگ صلیبی نامید و خود را رئیس جمهوری دانست که خداوند وی را برای انجام مأموریت از بین بردن اسلام، فرستاده است و جنگهای صلیبی ضد مسلمانان را شروع کرد. بنابراین ما به عنوان امت اسلامی باید مراقب نقشه های دشمنان اسلام باشیم، همچنان که که خداوند تبارک و تعالی خطاب به رسول اکرم (ص) ما را از آن برحذر داشته است «ولن ترضی عنک یهود و لالنصاری حتی تتبع ملتهم».

برادران، دشمنان در جهت مسیحی کردن مسلمانان، نشر شبهات باطل درباره اسلام و تمدن اسلامی تلاش می کنند، آنها سعی در دور کردن جوانان ما از اسلام و نشر اسلام هراسی در بین جوانان و شک برانگیزی در دین را دارند که اگر نتواند آنها را از دین خارج کنند دست کم در دینشان شک کنند.

وظیفه همگی ما به عنوان مسلمان، بیداری، احتیاط و دوری از دسایس و توطئه های استکبار جهانی است.

ما از زمان بعثت پیامبر اکرم (ص) امت واحدی بودیم و باید متحد باقی بمانیم همچنان که خداوند تبارک و تعالی فرموده اند «إن هذه امتکم امة واحدة و أنا ربکم فاعبدون»

مقصود از وحدت ایجاد یک دولت واحد نیست بلکه توحید اسالیب، فرهنگ، اقتصاد و سیاست ماست؛ کشورهای ما باید دارای سیاست دفاعی مشترک باشند و در خدمت به ملت اسلامی تشریک مساعی نمایند.

عزیزان من شما در اینجا نمونه‌ای از فرهنگ مشترک هستید؛ فرهنگ مشترک مقدمه‌ای مهم برای وحدت امت اسلامی است، امت اسلامی شاید شکست سیاسی، نظامی و اقتصادی ببیند ولی هیچ گاه شکست فرهنگی ندارد.

فرهنگ اسلامی در ادبیات، شعر، هنر، فقه و علم حدیث، تفسیر، پژوهشهای قرآنی و... تجلی پیدا می کند و این مظاهر فرهنگی در همه کشورهای اسلامی یکسان است.

امت اسلامی ابزارهای زیادی جهت وحدت در اختیار دارد، ما دارای کشورهایی مملو از منابع مادی و زمینهای زراعی گسترده هستیم و می‌توانیم علاوه بر برآوردن نیازهای خود، صادراتی به سایر کشورها نیز داشته باشیم.

برادران گرامی؛ پیشرفت نظامی نیاز حتمی ماست تا بتوانیم نیروی بازدارنده‌ای در برابر استکبار جهانی باشیم. ما باید کارخانه‌های نظامی جدیدی بسازیم تا هرآنچه که نیروهای نظامی ما بدان محتاج است را تولید کرده تا زیر سیطره دشمن نباشیم که چیزی جز اسلحه‌های قدیمی و با تکنولوژی ناکارآمد را به ما نمی‌دهند.

چرا باید امت اسلامی همیشه از نظر سلاح از دشمنانش ضعیفتر

باشد. منظور من اسرائیل است که مورد حمایت آنهاست، اسرائیل دارای سلاحهای پیشرفته است تا همیشه از کشورهای اسلامی قوی تر باشد. برادران بزرگوار، نصیحت من به شما این است که هنگامی که به کشور خود برمی‌گردید و دین اسلام را تبلیغ می‌کنید، به سخنان دشمنان اسلام گوش فرا ندهید، آنها یاوه‌گویی‌های خود را بین امت اسلامی به آنچه دشمن سنی ضد شیعه و دشمن شیعه ضد سنی و نشر ادعاهای مغرضانه که تاریخ آنها را به یاد دارد و در طی زمان از بین رفته‌اند، ترویج می‌کنند.

برادران من بدانید که اصول اسلام نزد شیعه و سنی یکسان است و ما در اصول هیچ اختلافی نداریم و این اختلافات، فقهی بوده که همگی در فروع دین است و اختلاف در فروع در بین همه مذاهب اسلامی اعم از شیعه و سنی وجود دارد. اختلافات بین خود مذاهب اهل سنت نیز در گذشته فراوان بوده است که برخی از آنها برخی دیگر را کافر می‌دانستند تا اینکه بزرگان امت اسلامی همه را به کنار نهادن اختلافات فراخواندند و اختلافات به پایان رسید و کسی از آنها چیزی به یاد ندارد.

این اختلافات غیراصولی در بین مذاهب مختلف اسلامی است که فقه اسلامی را زنده نگه داشته و آنرا از بقیه علوم متمایز کرده است.

امروز علمای آگاه امت اسلامی فرصت از دست رفته را یادآور می‌شوند و همه را به تقریب مذاهب اسلامی فرا می‌خوانند. مادامی که ما دارای اصول مشترک هستیم و در فروع، اختلافات جزئی داریم، این امر به راحتی میسر می‌باشد. همچنان که علمای گذشته ما گفته‌اند ما باید

همدیگر را در آنچه وحدت داریم [اصول] کمک کنیم و از همدیگر در آنچه اختلاف داریم [فروع] بگذریم.

در پایان همگی شما را به تمسک به اسلام و وحدت امت اسلامی فرا می‌خوانم و از خداوند متعال موفقیت و پیروزی برای شما در مأموریتان را مسئلت می‌نمایم.

خاتمه

این کتاب بسان خاطراتی بود از سفر کوتاه مدت من به ایران که طی آن از مراکز مهم علمی، تحقیقاتی و دانشگاهی دیدار کردم؛ در این سفر دیدارها و گفتگوهای فراوانی با بزرگان حوزه علمیه، فقها و استاتید دانشگاه‌های ایرانی داشتم و درباره مسائل مهم مسلمانان و موانع تقریب مذاهب اسلامی و راه‌های برون رفت از آنها و نقش علما در بیداری امت اسلامی با آنان به گفتگو نشستیم.

از همه این دیدارها و ملاقاتها نتیجه گرفتم که ملت ایران در برابر همه نقشه‌های دشمنان به صورت راسخ و با ایمانی مستحکم ایستادگی خواهد کرد.

اما نادانی برخی و تعصب برخی دیگر ضد برادران خود محتاج درمان است تا بتوان راه حق و صحیح را به آنها نشان داده و با نور بصیرت آنها را از نادانی و تعصب نجات داد؛ زیرا که انسان نادان دشمن جاهل و نادانی خود است و تعصب نیز از آن سرچشمه می‌گیرد. و از تعصب این نادانان و نادانی متعصبین کتابی پر از داستانهای مردود و روایات دروغین و توطئه‌های مغرضانه که هیچ کدام از آنها صحیح و

مستند نیست، می‌یابیم که در بین اهل سنت و شیعه منتشر می‌کنند و فقط چهره اسلام را مخدوش کرده و از ارزش آن می‌کاهد. تمام اینها به غربال و تصحیح نیاز دارد تا آنچه ضد اسلام ناب است، متوقف شود و در اینجاست که نقش روشنفکران امت اسلامی که نقش مهمی است مشخص می‌شود. آنها باید کتب منحرف را اصلاح کرده و در برابر فکر متعصب و گمراه کننده ایستادگی کنند.

ما برای بازسازی مجد اسلام و بازگرداندن عظمت آن بیش از هر زمان دیگری به تلاش علمای اهل سنت و شیعه نیازمندیم تا همگی دریابند که برادران همدیگرند. امید است ما نیز مصداق شایسته‌ای برای کلام خداوند تبارک و تعالی در قرآن کریم باشیم که «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ»

از خداوند متعال خواستار برداشته شدن حجاب جهل از چشمها و قلبهای متعصبان بوده و امیدوارم که حق در بین مسلمانان برپا گردد و اسلام عزیزمان به صورت قدرتمند بماند و امت اسلامی متحد باشد و توطئه دشمنان آن به خودشان برگردد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

سفید

تصاویر

